

Ons Europaplein

Ontwerp voor een nieuw Europaplein in Renkum

I.C. Kersten BSc

J.R. Noordhuizen BSc

Dr. Ir. M. Duineveld

A. Pellis MSc

Ing. B. ten Cate

December 2010

Rapport 272

Ons Europaplein

Ontwerp voor een nieuw Europaplein in Renkum

Inge Kersten

Jorrit Noordhuizen

Martijn Duineveld

Arjaan Pellis

Bram ten Cate

December 2010

Rapport 272

Colofon

TITEL

Ons Europaplein

Ontwerp voor een nieuw Europaplein in Renkum

TREFWOORDEN

Ruimtelijk ontwerp, sociaal-ruimtelijke analyse, inrichtingsontwerp, burgerparticipatie, participatieve planvorming

KEYWORDS

Spatial design, socio-spatial analysis, redevelopment design, citizen participation, participatory planning

OPDRACHTGEVER

Werkgroep Europaplein, Renkum

PROJECTUITVOERING

I.C. (Inge) Kersten BSc & J.R. (Jorrit) Noordhuizen BSc, Wageningen University, Leerstoelgroep Landschapsarchitectuur/Atelier SCOPE landscape & urban design
Dr. Ir. M. (Martijn) Duineveld & A. (Arjaan) Pellis MSc., Wageningen University, Leerstoelgroep Sociaal-ruimtelijke Analyse

PROJECTCOÖRDINATIE

Ing. B. (Bram) ten Cate, Alterra, onderdeel van Wageningen UR

FINANCIËLE ONDERSTEUNING

Wageningen UR, Wetenschapswinkel
Wageningen UR Onderzoeksprogramma 'Transitieprocessen, instituties, bestuur en beleid' (KB-07-009-001)

BEGELEIDINGSKOMMISSIE

José Steenvoorden (Werkgroep Europaplein)
Nicoline van der Windt (Ervaringsdeskundige/planoloog)
Harro de Jong (Buro Harro, landschapsarchitect)
Gerard Straver (Wageningen UR, Wetenschapswinkel)

FOTOVERANTWOORDING

De foto's, kaartjes en figuren zijn vervaardigd door Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, tenzij anders aangegeven

LAY-OUT EN OMSLAGONTWERP

Hildebrand DTP, Wageningen

DRUK

Grafisch Service Centrum, Wageningen
(Dit rapport is gedrukt op FSC papier)

BRONVERMELDING

Verspreiding van het rapport en overname van gedeelten eruit worden aangemoedigd, mits voorzien van deugdelijke bronvermelding

ISBN

978-90-8585-728-0

WAGENINGEN UR, WETENSCHAPSWINKEL

Rapportnummer 272, december 2010
Rapport nr. 11, 2010 - Wageningen Studies in Planning, analyse en ontwerp. Wageningen University, Leerstoelgroep Landgebruiksplanning

Het keurmerk voor verantwoord
bosbeheer

SCS-COC-00652-IL

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ons Europaplein

Ontwerp voor een nieuw Europaplein in Renkum

Rapport 272

Inge Kersten, Jorrit Noordhuizen, Martijn Duineveld, Arjaan Pellis en Bram ten Cate,
Wageningen, december 2010

Werkgroep Europaplein

Wouter van den Bornplantsoen 4
6871 XV Renkum
(0317) 31 84 46
europapleinrenkum@hotmail.com

De Werkgroep Europaplein zet zich in voor de leefbaarheid van het plein door actief bezig te zijn met de ontwikkeling van een alternatief plan. De werkgroep bestaat uit een aantal omwonenden en ondernemers.

Wageningen University, Leerstoelgroep Landschapsarchitectuur

Postbus 47, 6700 AA Wageningen
(0317) 48 40 56
office.lar@wur.nl
www.lar.wur.nl

Het werkveld van de leerstoelgroep Landschapsarchitectuur is het ruimtelijk ontwerp in natuur- en cultuurlandschappen met een stedelijk of landelijk karakter, op verschillende schaalniveaus. Daarbij staan duurzaamheid, architectonische verbeelding, vindingsrijkheid en functionaliteit centraal; landschappen moeten kunnen voorzien in de diverse menselijke en ecologische behoeften.

Wageningen University, Leerstoelgroep Sociaal-ruimtelijke Analyse

Postbus 47
6700 AA Wageningen
(0317) 48 61 92
office.sra@wur.nl
www.sal.wur.nl

De Leerstoelgroep heeft als werkveld de wetenschappelijke reflectie op en de sociaal-ruimtelijke analyse van de fysieke leefomgeving, zowel op nationaal als mondiaal niveau. Het gaat om aandacht voor sociale, culturele, politieke, economische en fysiek-ruimtelijke processen in algemene zin en de neerslag daarvan in ruimtelijke patronen en ruimtelijke systemen.

Alterra, onderdeel van Wageningen UR

Postbus 47
6700 AA Wageningen
(0317) 48 54 71
info.alterra@wur.nl
www.alterra.wur.nl

Alterra is het kennisinstituut voor de groene leefomgeving. Het instituut bundelt een grote hoeveelheid expertise op het gebied van de groene ruimte en het duurzaam maatschappelijk gebruik ervan: kennis van water, natuur, biodiversiteit, klimaat, landschap, bos, ecologie, milieu, bodem, landschap, land- en ruimtegebruik, geo-informatie, remote sensing, stedelijk groen en recreatie.

SCOPE Landscape & Urban design

info@atelierscope.nl
www.atelierscope.nl

SCOPE Landscape & Urban design is een jong ontwerp- en onderzoeksbureau op het gebied van ruimtelijke vraagstukken in rurale en urbane gebieden. In atelierversband wordt gewerkt aan uiteenlopende opgaven op verschillende schaalniveaus, met een centrale rol voor de cultureel-maatschappelijke context.

a t e l i e r
SCOPE
landscape and urban design

Het Europaplein te Renkum in 2010: veel steen en weinig groen.

Woord vooraf

Het Europaplein heeft er de afgelopen jaren troosteloos bijgelegen. Veel steen, weinig groen, grauwe muurtjes en een kapotte waterpartij bepaalden het beeld. De werkgroep Europaplein is in juni 2009 ontstaan uit het Dorpsplatform Renkum/Heelsum en bestaat uit omwonenden en middenstand die zich het lot van het plein aantrekken. De werkgroep is op zoek gegaan naar kennis en expertise en heeft die gevonden bij Wageningen University & Research centre (Wageningen UR). In samenwerking met de Wetenschapswinkel is uiteindelijk een groen en levendig plan voor het Europaplein ontstaan, dat op 7 december 2010 aan de bevolking gepresenteerd is.

Dit rapport is de weerslag van het proces dat tussen juni 2009 en december 2010 doorlopen is. De bewoners van de gemeente Renkum zijn de spil geweest in het uiteindelijk resultaat: zij hebben het afgelopen jaar tijdens een aantal dorpsbijeenkomsten en in diepte-interviews hun ideeën en voorkeuren uitgesproken voor het plein. Twee landschapsarchitecten van Wageningen Universiteit, Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, hebben deze wensen handen en voeten gegeven. De door de hun gemaakte ontwerpen van het Europaplein zijn erg professioneel en van een zeer hoog niveau. Hun eindeloze energie is jaloersmakend. Wij zijn dan ook zeer gelukkig met het uiteindelijk resultaat: een prachtig ontwerp voor een groen en levendig plein, dat gedragen wordt door de bevolking.

We willen alle geïnterviewden bedanken voor hun tijd en bovenal voor de interessante ontmoetingen met de onderzoekers Martijn Duineveld en Arjaan Pellis. Onze dank gaat verder uit naar de Begeleidingscommissie van dit project. Advies voor de ontwerpen is ingewonnen bij landschapsarchitect Harro de Jong van Buro Harro uit Arnhem. Gerard Straver van de Wetenschapswinkel en Noline van der Windt, planoloog en voormalig projectleider Wetenschapswinkel, hebben kritisch meegedacht over het proces. Hun professionaliteit is zeer waardevol geweest.

Ten slotte willen we nog kwijt dat de inhoud van dit rapport de verantwoordelijkheid is van de auteurs. De maatschappelijke en politieke rol die het zal gaan spelen in het spel rondom de toekomstige bestemming van het Europaplein is niet te voorspellen. Of het een rol zal spelen is aan u, de lezer.

Werkgroep Europaplein
Guus Ambrosius
Ineke van Dongen
Chris Jongboer
José Steenvoorden
Anneke Sterk
Jessica Tonneyck

Inhoud

Woord vooraf	5
Samenvatting	9
Summary	11
Opzet van dit rapport	13
DEEL 1 De opgave: de ongewisse toekomst van het Europaplein	15
1 Inleiding	17
2 Doel en uitgangspunten van het project	19
3 Het proces	21
3.1 Introductie	21
3.2 Schetsateliers en burgerinitiatief	21
3.3 Vier schetsontwerpen en gesprekken met burgers en bestuur	23
3.4 Eindontwerp	26
3.5 Presentatie en aanbieding	26
DEEL 2 De betekenis en de waarde van het Europaplein	29
1 Inleiding	31
2 Hedendaagse betekenissen & de toekomst van het Europaplein	33
3 De contextuele constructie van een plein	35
3.1 Algemeen	35
3.2 Ruimtelijke context	35
3.3 Sociale context	37
3.4 Governance context	40
3.5 Historische context	41
4 Slot: een ontwerp is geen panacee en drie andere aanbevelingen	43
DEEL 3 Van idee tot schetsontwerp voor het Europaplein	45
1 Introductie: de stappen in het ontwerpproces	47
2 Fase Ia Ruimtelijke context	49
3 Fase Ib Ruimtelijke opgave	55
4 Fase II Sfeer, programma en inrichtingsprincipes	57
5 Fase III Ontwerp Europaplein	59
5.1 Onderdelen van het eindontwerp	59
5.1 Realisatie: het eindontwerp in lagen en fasen	63
5.2 Realisatie van het eindontwerp: de kosten	64
Literatuur	65
Bijlagen	
1 De citaten behorend bij DEEL 2	67
2 Voorbeelden van flyers	77

Schetsateliers met kinderen en volwassenen uit Renkum hebben wensen voor een plein opgeleverd.

Samenvatting

Hoofdboodschap

Het Europaplein in Renkum ligt er triest bij. Er is veel achterstallig onderhoud en het plein wordt als veel te stenig ervaren. Op basis van een gedegen sociaal ruimtelijke analyse en in nauwe samenspraak met de gebruikers van het plein is een schetsontwerp gemaakt voor een nieuw Europaplein: interessant voor iedereen met fijne plekken om te zitten en te spelen met midden op het plein mogelijkheden voor verschillende activiteiten. Het ontwerp is zo opgebouwd dat een gefaseerde realisatie mogelijk is. Afhankelijk van beschikbare financiering kunnen verschillende opties al dan niet worden uitgevoerd. Het ontwerp hoeft niet in één keer uitgevoerd te worden. De aanleg kan gespreid gerealiseerd worden zonder dat de kwaliteit van de uiteindelijke beoogde verbeteringen in het geding komt. Een basisingreep voor een nieuw Europaplein is begroot op ongeveer € 100.000,- (zie Afbeelding 3.27).

Deel 1 De opgave: de ongewisse toekomst van het Europaplein

Het eerste deel van dit rapport gaat over de opgave. We beschrijven hoe het Renkumse burgerinitiatief heeft geleid tot een bijzonder ontwerp, dat een gedegen en breed gedragen basis biedt voor de ontwikkeling van het Europaplein. In nauwe samenwerking met de Renkumse bevolking zijn Wageningse landschapsarchitecten en sociaal-ruimtelijke onderzoekers tot het in dit rapport gepresenteerde eindschetsontwerp gekomen. Aan de hand van een chronologisch overzicht beschrijven we het proces.

Deel 2 De betekenis en de waarde van het Europaplein

Het tweede deel is het verslag van een sociaal-ruimtelijke analyse onder de gebruikers naar de betekenis van het Europaplein alsook naar hun wensen voor de toekomst. Het onderzoek toont aan dat de betekenis en waarde van het plein niet alleen worden bepaald door de uiterlijke verschijningsvorm en het gebruik dat mensen er van maken. De betekenis en waarde hangen ook sterk samen met de sociale, politieke en ruimtelijke context van het plein, zoals de relatie tussen het dorp Renkum en de buurtdorpen, de verhouding tussen jongeren en ouderen en de mate van vertrouwen in de gemeente.

Er blijken veel overeenstemmende wensen te zijn over de toekomst van het Europaplein. De belangrijkste conclusie is dat de gebruikers graag een groen en dynamisch plein willen met verschillende gebruiksmogelijkheden. Bij een deel van de Renkumse bevolking bestaat wantrouwen naar de gemeente Renkum. Een succesvolle herinrichting van het Europaplein heeft dan ook alleen kans van slagen als er rekening wordt gehouden met de contextuele factoren die nu en in de toekomst de betekenis en het gebruik van het plein bepalen. Bij de herinrichting en het toekomstige gebruik van de Europaplein dient daarom rekening te worden gehouden met de ruimtelijke context van het plein, de sociale context en de relatie tussen gebruikers en de gemeente Renkum.

Deel 3 Van idee tot eindontwerp voor het Europaplein

In het derde deel beschrijven we de totstandkoming van het eindontwerp. Allereerst geven we een landschappelijke analyse van de ligging van het plein en ruimtelijke context. Schetsateliers met kinderen en volwassenen uit Renkum hebben wensen voor een plein opgeleverd. Een analyse van de uitkomsten van de schetsateliers heeft de belangrijkste denkrichtingen bepaald. Het samenvoegen van de landschappelijke analyse en de wensen van de Renkumse bevolking hebben uiteindelijk geresulteerd in een viertal schetsontwerpen.

Bij het ontwerp *Bomenplein* ligt de focus op het groen, bij het ontwerp *Hofjes* op de activiteiten, terwijl bij het ontwerp *Brink* twee varianten zijn uitgewerkt: één met extra bebouwing en één zonder. De ruimtelijke indeling van het plein komt als belangrijk element naar voren. Er is sprake van een groot pleindeel en een klein 'achteraf' pleindeel naast de bibliotheek. Deze indeling is meegenomen in het ontwerp. De vier verschillende schetsontwerpen geven een compleet beeld van de mogelijkheden van het plein. Deze vier opties hebben we op een tweede bijeenkomst met de Renkumse bevolking besproken.

Tijdens deze bijeenkomst hebben de aanwezigen aangegeven meer groen en meer samenhang op het plein te willen. Het ontwerp *Hofjes* bleek met enkele aanpassingen het wenselijke beeld op te leveren voor de grootste groep van de aanwezigen. Dit bood de basis voor het eindontwerp.

Het nieuwe Europaplein is een groen plein dat voor iedereen interessant is met fijne plekken om te zitten en te spelen. Ruim twintig nieuwe bomen zorgen voor een 'Franse sfeer'. Diverse zitplekken zijn opgenomen in het ontwerp en midden op het plein kunnen verschillende activiteiten plaatsvinden. Er is voorzien in een mooie waterpartij, en het monument krijgt een plek in een kleurrijk bloemenhof. Kortom het Europaplein wordt weer een plek voor iedereen, voor jong en oud.

Summary

Europaplein – Our Square Design for a new square in the village of Renkum

Main message

The Europaplein square in the village of Renkum is a sorry sight. There is a serious maintenance backlog and residents regard the square as too much dominated by bricks and concrete. After a detailed socio-spatial analysis and consultations with residents who use the square, the Science Shop has produced a redevelopment design for a revitalised square, which is attractive for all types of users and offers comfortable places to sit and play, with a multipurpose activities area in the centre. The design is such that it offers a choice of options, which can be implemented or not, depending on the available funds. The design does not have to be implemented all at once, but can be carried out in stages, without compromising the quality of the improvements that the plan was intended for. A basic redevelopment scheme for the Europaplein square is estimated to cost about €100,000 (see Figure 3.27).

Part 1 The problem: an uncertain future for the square

The first part of this report deals with the request. It describes how a residents' initiative in Renkum has resulted in an unusual design, which offers a solid and widely supported basis for the further development of the Europaplein square. Landscape architects and socio-spatial analysts of Wageningen University and Research centre collaborated closely with the Renkum residents to arrive at the final design which is presented in this report. This part of the report offers a chronological survey of the process.

Part 2 The significance and value of the Europaplein square

The second part of the report presents the results of socio-spatial analysis based on consultations with users, to identify the significance of the square and their preferences for its future. The results show that the significance and value of the square are not only determined by its external appearance and the way people use it. They are also closely tied to the social, political and spatial context of the square, including the relationship between the village of Renkum and the neighbouring villages, the relations between younger and older residents and the level of confidence that residents have in the municipal authorities.

The analysis showed that many preferences for the future of the square were shared by most residents. The main conclusion was that the residents preferred a green and dynamic square, offering multiple uses. Since some of the villagers distrust the municipal authorities, a successful redevelopment of the square can only succeed if the designers take account of the contextual factors that determine the present and future significance and use of the square. This means that the redevelopment and future use of the square must be based on the square's spatial context, the social context and the relationships between users and the Renkum municipal government.

Part 3 From concept to final design

The third part of the report describes the process by which the final design was developed. It starts with the results of a landscape analysis of the location and spatial context of the square. Design workshops with children and adults from Renkum resulted in a list of preferences, and an analysis of the outcomes of the workshops determined the main approaches. The results of the landscape analysis were combined with the preferences of the Renkum residents to produce four design options.

The design called 'Trees square' (Bomenplein) emphasised the green elements, while the 'courtyards' (Hofjes) option focused on activities. The 'Village Square' (Brink) option came in two variants, one with additional buildings and one without. A major element in all four designs is the spatial layout of the square. The square is divided into a larger, open part and a smaller, semi-hidden part beside the library building. This situation was included in the design. The four design options, which together offer a comprehensive picture of the opportunities that the square has to offer, were discussed at a second meeting with Renkum residents.

At this meeting, the residents indicated that they wanted more green elements and a greater coherence for the square. After some adjustments, the 'Courtyards' option proved to have the greatest level of support among those present, and formed the basis for the final design.

The new Europaplein is therefore a green square which appeals to all types of users, and offers comfortable places to sit and play. Over twenty newly planted trees create a 'French' atmosphere. Various seats have been incorporated in the design, and the centre of the square offers opportunities for various activities. There is an attractive water feature, and the war monument that has always stood in the square is situated in a colourful flower bed. In short, Europaplein will once again be a place that belongs to everyone, young or old.

Opzet van dit rapport

Dit rapport bestaat uit drie delen die met elkaar samenhangen maar ook afzonderlijk gelezen kunnen worden.

Het eerste deel gaat over de opgave. We beschrijven hoe een initiatief van Renkumse burgers heeft geleid tot een aantrekkelijk ontwerp, dankzij een goede samenwerking tussen de Renkumse betrokkenen en de Wageningse onderzoekers.

Het tweede deel is het verslag van een sociaal ruimtelijk onderzoek onder de gebruikers van het Europaplein naar de betekenis van het plein en de wensen voor de herinrichting van het plein.

Het derde deel geeft inzicht in het ontwerpproces en de keuzes die de onderzoekers hebben moeten maken. Het deel eindigt met een presentatie van het eindontwerp.

DEEL 1

De opgave: de ongewisse toekomst van het Europaplein

Bram ten Cate en Martijn Duineveld

Het eerste deel gaat over de opgave. We beschrijven hoe een initiatief van Renkumse burgers heeft geleid tot een aantrekkelijk ontwerp, dankzij een goede samenwerking tussen de Renkumse betrokkenen en de Wageningse onderzoekers.

Het Europaplein in de huidige situatie. (bron: Google Maps/Streetview)

1 Inleiding

Het Europaplein ligt in het dorp Renkum dat deel uit maakt van de gemeente Renkum, waartoe ook de dorpen Oosterbeek, Doorwerth, Wolfheze, Hevedorp en Heelsum behoren. Het plein was van oudsher een open terrein. Oorspronkelijk was het terrein als gemeenschappelijke akker in gebruik en later als paardenweide. Vanaf de jaren vijftig van de 20^e eeuw verscheen steeds meer bebouwing. De open ruimte zelf kreeg steeds meer verharde oppervlakken en was in 1993 vrijwel geheel bestraat, en heeft toen zijn huidige vorm gekregen. Het plein wordt actief gebruikt en kent vele functies. Zo worden er evenementen georganiseerd als de jaarlijkse kermis. Elke week is er een kleine markt. Op 4 mei vindt er de dodenherdenking plaats bij het monument op het plein. Het Europaplein is een ontmoetingsplek voor vele mensen. Kleine kinderen gebruiken het plein als speelplek en voor de jongeren heeft het plein een functie als hangplek. Volgens de omwonenden ligt het plein er triest bij. Er is veel achterstallig onderhoud en de mensen ervaren het plein als veel te stenig.

In de concept-structuurvisie van de gemeente Renkum is te lezen (Gemeente Renkum, 2009: 71-73) dat het plein mogelijk alleen een woonfunctie zal krijgen. De gemeente wil de winkels van het Europaplein naar de Dorpsstraat verplaatsen. Er wordt geopperd het plein te verkleinen en bebouwing mogelijk te maken. De bewoners en de winkeliers van het Europaplein zijn het daar niet mee eens. Zij hebben in een aantal bijeenkomsten met de gemeente aangegeven geen woningbouw op het plein te willen. De besluitvorming over de structuurvisie is nog niet afgerond en zal waarschijnlijk in de loop van 2011 plaatsvinden. Op dit moment (december 2010) is er nog geen duidelijkheid over de toekomst van het plein.

Als reactie op de plannen van de gemeente Renkum hebben de omwonenden van het Europaplein een werkgroep gevormd: *De Werkgroep Europaplein*. Deze werkgroep heeft Wageningen University & Research centre benaderd met de vraag een ontwerp voor de herinrichting van het Europaplein te maken.

De Werkgroep hoopt dat het Wageningse onderzoeksproject leidt tot een zodanig aansprekend ontwerp dat de gemeente Renkum het zal meenemen in de besluitvorming. Ook hoopt de werkgroep dat met het ontwerp voor herinrichting van het Europaplein de benodigde fondsen gevonden zullen worden. Om die reden is gekozen voor een zorgvuldig proces om in samenspraak met alle betrokkenen te komen tot een breed gedragen ontwerp. Uitgaande van een solide basis is het ontwerp zodanig opgebouwd dat de vervolgopties afhankelijk van de financieringsmogelijkheden gefaseerd uitgevoerd kunnen worden.

2 Doel en uitgangspunten van het project

Doel

Dit onderzoeksproject is erop gericht de Werkgroep Europaplein te ondersteunen met het verkrijgen van enthousiasme en draagvlak voor de herinrichting van het Europaplein. Zowel bij de Renkumse bevolking, bij het gemeentebestuur als bij mogelijke financiers. Daarnaast heeft het project als wetenschappelijk doel te experimenteren met de combinatie van de onderzoeksvelden 'sociaal-ruimtelijke analyse' en 'landschapsarchitectuur' in de verwachting dat deze combinatie zal leiden tot een beter onderbouwd en breder gedragen eindontwerp.

Programma van eisen

Uitgangspunt voor het project is het programma van eisen geweest van de Werkgroep Europaplein. De werkgroep wil dat de bibliotheek in het ontwerp voor het nieuwe plein behouden blijft. De werkgroep heeft aangegeven dat het plein:

- behouden blijft voor diverse evenementen die de dorps- en winkelfunctie verbinden en versterken, zoals de wekelijkse markt, de jaarlijkse kermis, de rommelmarkt met Koninginnedag, de dodenherdenking, braderieën en incidentele evenementen;
- plaats blijft bieden aan het monument 4 mei;
- geschikt moet zijn om diverse maatschappelijke functies te blijven vervullen;
- een groener karakter krijgt en ruimte moet bieden voor spelende kinderen;
- zodanig moet worden ingericht dat de kosten voor beheer en onderhoud laag zullen zijn.

Het Europaplein in 2010 vanuit verschillende standpunten bekeken: stenig en veel achterstallig onderhoud.

Schetsateliers met kinderen en volwassenen uit Renkum hebben wensen voor een plein opgeleverd.

3 Het proces

3.1 Introductie

Om er voor te zorgen dat het ontwerp recht doet aan de verschillende wensen van de Renkumse bevolking hebben de onderzoekers voor een participatief *research by design* proces gekozen. Hierin heeft elke burger van Renkum de mogelijkheid om zijn of haar wensen in te brengen. Er is een sociaal-ruimtelijk onderzoek uitgevoerd naar de meervoudige betekenis van het Europaplein en naar de verschillende toekomstwensen. Het doel is alle gebruiksvormen en wensen in zo vroeg mogelijk mee te nemen in het ontwerpproces. Deel 3 van dit rapport gaat hierop in.

In dit deel wordt het proces chronologisch beschreven.

3.2 Schetsateliers en burgerinitiatief

Wageningen UR wordt benaderd

Een eerste overleg tussen de Werkgroep Europaplein en de Wageningse onderzoekers mondde uit in een voorlopig projectplan en een aantal concrete activiteiten. De ideeën en uitgangspunten van de Werkgroep vormden het uitgangspunt voor de twee schetsateliers die in januari 2010 zijn gehouden (zie Kader 1.1).

Kader 1.1 Uitnodiging aan inwoners van Renkum om deel te nemen aan Schetsateliers

RENKUM - Op 27 januari kunnen alle Renkummers hun creativiteit loslaten op het Europaplein. Het Europaplein ligt er nu verwaarloosd en grauw bij. Het is tijd voor verandering, vinden veel inwoners van Renkum. Daarom organiseert de Werkgroep Europaplein twee ateliers, één voor kinderen en één voor jeugd en volwassenen, waarin deelnemers een nieuw Europaplein kunnen ontwerpen.

Kinderen, jeugd en volwassenen uit Renkum worden van harte uitgenodigd om hun ideeën over een mooi en bruisend Europaplein in elkaar te knutselen of op een plattegrond te schetsen. In Arnhem hebben al eerder kinderen kijkdozen van een plein in elkaar gezet en volwassenen schetsen gemaakt. Door hun enorme inbreng en creativiteit werd een saaie plek omgetoverd in een mooi en gezellig (speel) plein. Dat is ook de bedoeling voor het Europaplein. Er moet weer een goed onderhouden en levendig plein komen waar Renkum feest kan vieren en herdenken, waar de wekelijkse markt blijft, kermis is, een pleinvolleybalfestijn wordt gehouden en waar kinderen spelen en elkaar ontmoeten. Het moet een plein worden waar het voor jong en oud fijn is om te vertoeven. Een plek waar Renkummers trots op zijn.

De ateliers worden gehouden op woensdag 27 januari in de bibliotheek van Renkum aan het Europaplein. Het atelier voor kinderen is van 15.30 uur tot 17.00 uur en dat voor de jeugd en de volwassenen van 19.00 uur tot 20.30 uur. Het atelier begint met een korte uitleg waarna iedereen aan de slag kan. Er is alle gelegenheid om vragen te stellen. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven voor 20 januari via de email: europapleinrenkum@hotmail.com.

De Werkgroep Europaplein, die uit een aantal omwonenden en middenstanders bestaat, is ontstaan na een bijeenkomst van het Dorpsplatform waar over de leefbaarheid van het plein en het herdenkingsmonument werd gesproken. De werkgroep houdt zich sinds september 2009 actief bezig met de ontwikkeling van een alternatief plan voor het verwaarloosde plein. De werkgroep krijgt daarbij hulp van Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, twee studenten die hun studie landschapsarchitectuur aan Wageningen Universiteit bijna hebben afgerond. Ook de Wetenschapswinkel van Wageningen UR is actief betrokken bij het project. **De Veluwest (11 01 2010)**

In het eerste schetsatelier kon de basisschooljeugd uit de wijk plannen maken voor het Europaplein. Ongeveer dertig kinderen hebben aan het atelier deelgenomen. Het tweede atelier was bestemd voor jongeren en volwassenen. Hieraan hebben ruim vijftig mensen meegedaan die hebben gewerkt aan een tiental ontwerpen. Ook een aantal Renkumse politieke partijen waren vertegenwoordigd. De resultaten gaven een duidelijk maar divers inzicht in de wensen van de bewoners.

Uitwerking Schetsateliers

De schetsateliers hebben veel informatie opgeleverd. Op basis van de ideeën en suggesties van de kinderen en de volwassenen zijn een aantal schetsontwerpen gemaakt die achtereenvolgens zijn voorgelegd aan de Begeleidingscommissie en aan de Werkgroep Europaplein. Vanuit de Begeleidingscommissie komt veel commentaar op de ontwerpen. Men vindt dat de ontwerpen te weinig gedurfd zijn en erg op elkaar lijken. De ontwerpers hebben te veel geprobeerd om tot een consensusontwerp te komen waarin de wensen van de werkgroep te leidend bleken, bijvoorbeeld een alternatief met mogelijke bebouwing is niet verder uitgewerkt. Bebouwing wordt in een volgende serie schetsontwerpen wel meegenomen (zie verder par. 3.3).

Burgerinitiatief

Het initiatief van de Werkgroep Europaplein wordt alom gewaardeerd. Dit bleek al tijdens de schetsateliers toen behalve inwoners van Renkum ook politici van de gemeente aanwezig waren om hun licht op te steken over wat er leeft bij de bevolking. Men was mede geïnteresseerd vanwege de gemeenteraadsverkiezingen op 3 maart 2010. De politieke partij D66 organiseerde op haar website een internetpoll 'Burgerinitiatief van het jaar' (zie Kader 1.2).

Kader 1.2 Werkgroep Europaplein 'burgerinitiatief van het jaar'

RENKUM - De werkgroep Europaplein uit Renkum is gekozen tot burgerinitiatief van het jaar. De werkgroep kreeg de meeste stemmen (54%) in de internetpoll die D66 had georganiseerd op zijn website. Tweede werd Harry Franx van het filmhuis in Oosterbeek en derde werd Marco Spies, initiator achter de stichting Renkum Springlevend.

De werkgroep Europaplein heeft als doel om 'een ontwerp aan te leveren voor een voor Renkummers leefbaar en aantrekkelijk Europaplein dat een haalbaar alternatief is voor het Europaplein zoals dat is beschreven in de structuurvisie'. De werkgroep heeft daarvoor op 27 januari een ontwerpnamiddag en avond georganiseerd voor kinderen en volwassenen om samen ideeën te bedenken voor een nieuwe invulling van het plein. Daarvoor krijgen zij ondersteuning van twee studenten landschapsarchitectuur van de WUR. Het ontwerp van de werkgroep moet in juni af zijn.

D66 kandidaat-raadsleden Danielle Bondt en Jasper Verstand waren aanwezig op de ontwerpavond. "Wij waren zeer verrast door de grote opkomst en het enthousiasme dat er was om samen een mooi ontwerp voor het Europaplein te maken" aldus Danielle Bondt. Om de werkgroep te feliciteren met de titel 'Burgerinitiatief van het jaar' hebben verschillende D66-ers afgelopen zaterdag 13 februari een taart aangeboden. Daarbij werd de werkgroep toegesproken door Danielle Bondt: "Het is geweldig dat jullie je nek uitsteken om iets te maken van het Europaplein en dat je daarbij omwonenden betreft. Wat D66 betreft wordt het plein met voorrang opgeknapt en blijft de bibliotheek aan het plein". Volgend jaar is er weer een verkiezing van burgerinitiatief van het jaar. **De Veluwest (15-02-2010)**

Voortijdige opknopbeurt Europaplein

In april 2010 is de gemeente begonnen met het opknappen van het monument, de waterpartij en de aanwezige muren op het plein. De Werkgroep was hiervan niet op de hoogte. De Gelderlander bericht over de renovatie van het Europaplein en de kritische kanttekeningen daarover van de D66-fractie (zie Kader 1.3). De werkgroep en de projectgroep hebben zich daarbij afgevraagd of ze de gemeente wel op tijd en op de juiste manier hebben betrokken. Verder hebben we vraagtekens geplaatst bij de juistheid van de berichtgeving in het krantenartikel (zie ook de tekst in Deel 2, paragraaf 3.4). De werkgroep heeft vervolgens via een brief de Gemeente laten weten het te betreuren dat de communicatie via de krant is verlopen: "In de Gelderlander heeft een tweetal

artikelen gestaan over het Europaplein en de communicatie over de opknapbeurt van het plein. We hebben altijd aangegeven graag te willen samenwerken met de gemeente. We komen liever niet terecht in 'communicatie via de krant'. Wij gaan er van uit dat dit van niemand de bedoeling is (.....). We willen, vanuit dit initiatief van burgers, *samen met* de gemeente een mooi plein tot stand brengen. In die samenwerking kan ieder zijn rol vervullen en belangen behartigen”.

Kader 1.3 EUROPAPLEIN: Fractie stelt vragen aan college - D66: overleg over renovatie

D66 teleurgesteld over ontbreken contact tussen gemeente en werkgroep Europaplein. Fractie wil weten waarom niet is overlegd over de renovatie van het oorlogsmonument. Partij bang dat renovatie conflicteert met inrichtingsplan. (door Rick Aalbers).

RENKUM - De gemeenteraadsfractie van D66 in Renkum is teleurgesteld dat de gemeente geen contact heeft gehad met de werkgroep Europaplein over de recente renovatie van het oorlogsmonument. Volgens D66 is overleg tussen de werkgroep en de gemeente nodig over het opknappen van het plein in Renkum. De fractie snapt niet waarom dat achterwege is gebleven en heeft vragen gesteld aan het college van burgemeester en wethouders.

“De bewoners rond het Europaplein zijn een eigen initiatief gestart, met voorstellen voor een verbeterd plein. Dat de gemeente dat op dit moment niet serieus neemt is teleurstellend”, zegt D66-fractieleider Jasper Verstand. Volgens hem is de renovatie van het monument op zich goed, maar had de werkgroep daar in ieder geval over geïnformeerd moeten worden.

Verstand is bang dat het opknappen van het oorlogsmonument nu dwars door het nieuwe inrichtingsplan van de werkgroep heen fietst. Samen met twee studenten van de Wageningen Universiteit wordt dat plan voor een mooier en verbeterd Europaplein opgesteld. Het inrichtingsplan moet eind juni klaar zijn. “Maar door deze actie van de gemeente kan het zomaar dat het plan van de werkgroep gewijzigd moet worden en dat is jammer.”

(.....) van de werkgroep bevestigt dat er geen overleg is geweest over de renovatie van het monument. Of dit daadwerkelijk conflicteert met het inrichtingsplan weet zij niet, maar ze is wel teleurgesteld over de gebrekkige communicatie van de gemeente. “Het was sympathieker geweest als met ons was overlegd.”

Volgens Verstand had de teleurstelling voorkomen kunnen worden door een simpel belletje met de werkgroep. “Communicatie met burgers is belangrijk, zeker bij een burgerinitiatief. Hierdoor holt het vertrouwen van burgers in de gemeente achteruit”, stelt Verstand, die benieuwd is naar de mening van Renkum over de werkgroep.

In een verslag van overleg tussen de gemeente en de werkgroep (18 januari) geeft Renkum complimenten aan de werkgroep, maar Verstand wil daar in het openbaar een uitspraak over horen. Ook wil hij weten wanneer er weer overleg is. Het verslag meldt daarover: ‘zodra er een concreet plan van de werkgroep op tafel ligt’. Eind juni dus opnieuw overleg. ***De Gelderlander (Dinsdag 11 mei 2010 Renkum Editie)***

3.3 Vier schetsontwerpen en gesprekken met burgers en bestuur

Herziene ontwerpen

De onderzoekers herzien de eerste schetsontwerpen en werken deze uit tot meer extreme beelden, zodat de mensen meer uitgedaagd worden te kiezen. Dit betekent onder andere dat ook gedeeltelijke bebouwing van het plein in een van de ontwerpen wordt meegenomen. Dit was overigens tegen de wens van de werkgroep in. De vier ontwerpen blijven wel uitgaan van dezelfde basisprincipes. Het plein wordt in twee delen geknipt: een pleingedeelte achter het gebouw van de Bibliotheek (de huidige onoverzichtelijke hoek) en grote pleingedeelte (zie Deel 3, hoofdstuk 4).

Interviews met de gebruikers

Aan de hand van de vier schetsontwerpen zijn ongeveer dertig bewoners van Renkum geïnterviewd over de huidige en gewenste inrichting van het plein. Deze geven inzicht in de betekenis, de waardering en het gebruik van het Europaplein als ook in de wensen voor de toekomst. (zie Deel 2 van dit rapport).

Gesprek met dorpsmanager

Vertegenwoordigers van de Renkumse werkgroep en de Wageningse onderzoeksgroep hebben een gesprek gehad met de dorpsmanager, belast met de leefbaarheid van de fysieke en sociale openbare ruimte in Renkum. De in april uitgevoerde opknapbeurt van het plein is slecht gevallen bij de bevolking. De Werkgroep wordt erop aangesproken. Volgens de dorpsmanager zit deze opknapbeurt het initiatief van de Werkgroep niet in de weg.

Het gesprek maakt duidelijk dat een goed contact met de verantwoordelijke wethouders en de politieke partijen van belang is. Burgerparticipatie is belangrijk voor de gemeente. De dorpsmanager merkt op: "De inspraakavonden voor het structuurplan van de gemeente Renkum zijn slechts mondjesmaat bezocht, terwijl het schetsatelier in de Bibliotheek eind januari een geweldige opkomst had. Dat betekent nogal wat!" Hij juicht het toe dat er contacten zijn gelegd met mogelijke sponsors, die bij willen dragen aan de financiering van de herinrichting.

Eerste gesprek met de wethouder

Een delegatie van de Werkgroep en de onderzoeksgroep heeft op 9 juni een overleg gehad met de wethouder voor ruimtelijke ordening in Renkum. Ze wordt ingelicht over het onderzoeksproject 'Europaplein'. De wethouder constateert dat er sprake is van een serieuze en volwaardige aanpak. Er wordt gekeken naar het plein in de context van het dorp Renkum. Zij vindt dit erg belangrijk en zij benadrukt welke rol zij heeft in het geheel. Ze wijst er op dat er al een proces in gang is gezet met de concept-structuurvisie. De Werkgroep is zich daarvan bewust. De concept-structuurvisie is echter een vrijblijvend instrument: het is een visie en geen bestemmingsplan. De Werkgroep ziet dan ook geen belemmeringen voor het verdere proces om te komen tot een schetsontwerp voor het Europaplein. De wethouder laat weten dat het gemeentebestuur niet deelneemt aan de geplande bewonersavond op 17 juni. Dat past niet in haar rol. De werkgroep benadrukt dat zij wil blijven samenwerken met de gemeente. Het uiteindelijke ontwerp (met onderliggend rapport etc.) kan dan als vertrekpunt dienen voor deze samenwerking. De wethouder waarschuwt dat er niet zo maar geld is om een en ander uit te voeren: hoe meer sponsors hoe beter. De wethouder zegt toe open te staan voor een tweede gesprek waarin de schetsontwerpen aan de orde komen.

Bijeenkomst met bewoners

Op 17 juni is een bijeenkomst voor de inwoners van Renkum georganiseerd. De onderzoeksgroep en de leden van de werkgroep zijn aanwezig. Allereerst worden de vier inrichtingsschetsen toegelicht voor vertegenwoordigers van de politieke partijen in Renkum en de leden van het Dorpsplatform. Daarna krijgen de aanwezigen de gelegenheid hun voorkeur uit te spreken. Heel duidelijk komt de voorkeur voor twee ontwerpen naar voren (zie Deel 3, Hoofdstuk 4)

Kort na de bewonersbijeenkomst is een kort bericht in dagblad De Gelderlander verschenen (zie Kader 1.4). Door dit bericht ontstaat er enige beroering bij de direct betrokkenen bij het project. Het bericht in de krant is ongenuanceerd en doet geen recht aan de schetsontwerpen en aan de inspraak van de aanwezige Renkummers op 17 juni. Vanuit de bevolking van Renkum is echter geen reactie vernomen naar aanleiding van dit bericht. In gezamenlijk overleg is besloten om in het vervolgtrajec van het project de pers alleen te benaderen met eigen berichten, en om geen interviews meer af te geven. Daarom wordt een informatief bericht met een uitgebreid verslag van 17 juni gemaakt voor de pers. Dit verschijnt vervolgens op 14 juli in de Veluwepost (zie Kader 1.5).

Kader 1.4 Inwoners Renkum willen water op Europaplein

RENKUM - De Renkumse bevolking wil graag water op het Europaplein. Dat blijkt uit de reacties op de vier schetsen voor een vernieuwd Europaplein, die vorige week zijn gepresenteerd. Ontwerpers Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, studenten van Wageningen Universiteit, hebben inmiddels met de projectgroep gepraat over de binnengekomen reacties. Renkumers mochten tijdens de presentatie een formulier invullen, met daarop verbeteringssuggesties. Ook mochten zij een voorkeurschets aangeven. Die voorkeurschets blijkt Hofjes te zijn, met ruimte voor een speelkooi naast de bibliotheek.

“Maar er zijn ook mensen die dát absoluut niet willen en daar juist graag huizen zien”, licht projectleider Bram ten Cate van de Wageningen Universiteit toe. Volgens Ten Cate is de uitwerking van de schets in september klaar, waarna deze aan de Renkumse bevolking wordt gepresenteerd. Een groot verschil met de vorige schetsen is dat er dan heel veel referentiebeelden getoond worden, die laten zien hoe de situatie op het plein kan worden als de plannen daadwerkelijk worden uitgevoerd. **De Gelderlander (Zaterdag, 26 juni 2010)**

Kader 1.5 Bomen- en Hofjesplein favoriet bij Renkumers

RENKUM - Renkumers willen een Europaplein met bomen, gras en ruimte voor diverse activiteiten. Dat bleek op 17 juni jl. toen inwoners van Renkum hun oordeel gaven over vier schetsen voor een nieuw Europaplein. De landschapsarchitecten in opleiding, Kersten en Noordhuizen werken nu verder aan een definitief groen ontwerp dat in september nogmaals aan de burgers wordt voorgelegd en daarna aan de gemeente Renkum wordt aangeboden.

Ondanks het WK-voetbal en het warme weer werd de bijeenkomst in de bibliotheek goed bezocht. Alle aanwezigen spraken hun voorkeur uit voor een overwegend groen plein. De schetsen voor het Bomenplein en het Hofjesplein kregen samen 75% van de 40 stemmen. Het Bomenplein is hierbij licht favoriet. In het algemeen kan worden gesteld dat men graag meer bomen op het plein ziet en dat men ruimte wil overhouden voor activiteiten voor jong en oud. Alleen maar bomen vinden inwoners te veel van het goede; de ruimte moet wel luchtig blijven. Het Europaplein moet goed in verbinding staan met zijn omgeving en een aangename en levendige ontmoetingsplek zijn in het dorp. Veel mensen zien een plein voor zich met een Franse Mediterrane sfeer waar het met warm en koud weer goed toeven is.

De schetsen

De getoonde schetsen gaven vier verschillende inrichtingen van het plein op hoofdlijnen te zien. Er was nog geen sprake van een gedetailleerde invulling. Uit de reacties van veel Renkumers bleek dat zij dit wel hadden verwacht. Zij hebben hun specifieke wensen daarom nogmaals op de beoordelingsformulieren geschreven. Veel goede zitjes, speelruimte met speeltoestellen, bomen langs de rand van het plein, een waterpartij en ruimte voor de markt horen volgens hen op het plein. Meer parkeergelegenheid aan de Europalaan voor de ondernemers werd door enkelen gemist. Bebouwing en een pannakooi werden in grote meerderheid afgewezen.

Het vervolg

Kersten en Noordhuizen werken in de zomerperiode een definitief ontwerp uit, waarin bomen en groen de boventoon voeren en meer details te zien zullen zijn. De Wetenschapswinkel van Wageningen UR werkt het onderzoek naar de beleving van het plein verder uit. Tussen midden en eind september zullen de resultaten opnieuw aan de inwoners worden voorgelegd, waarna de werkgroep het ontwerp en het rapport aan de gemeente zal aanbieden. Werkgroep en gemeente zijn met elkaar in overleg om te bekijken hoe het verdere proces van uitwerking kan worden vormgegeven. Wethouder Weeda gaf in een gesprek met de werkgroep aan positief te staan tegenover de plannen. Zij stelt hierbij wel duidelijk dat er binnen de gemeentelijke begroting nu geen geld is voor de herinrichting van het plein. De werkgroep gaat ook met dit gegeven verder aan de slag (op zoek naar geld dus). **De Veluwepost (14 juli 2010)**

Tweede gesprek met de wethouder

Op 9 juli heeft een delegatie van de Werkgroep en de onderzoeksgroep een vervolgesprek gevoerd met de wethouder Ruimtelijke Ordening. De vier schetsen die op 17 juni aan de bewoners zijn gepresenteerd, zijn toegelicht. Ook is het vervolgproces besproken. De wethouder laat weten sympathiek te staan tegenover de plannen. Tegelijkertijd maakt ze duidelijk geen geld te hebben om het plein op korte termijn op te knappen. Ze suggereert dat de Werkgroep - net als tijdens het overleg op 9 juni – ook externe financiers moet zoeken. Verder noemt ze woningbouw waarmee de herinrichting gefinancierd zou kunnen worden. Ten slotte laat ze weten om samen met de Werkgroep Europaplein naar een oplossing te willen zoeken, in samenhang met andere initiatieven voor verbetering van de leefomgeving in Renkum¹.

3.4 Eindontwerp

Naar één eindontwerp

De opmerkingen en ideeën over de vier schetsontwerpen op de bewonersavond van 17 juni en het commentaar van de begeleidingcommissie op 7 september hebben ertoe geleid dat er één schetsontwerp verder is uitgewerkt, nl. het Hofjesontwerp (zie Deel 3, hoofdstuk 5). Over dit eindontwerp is de Werkgroep het snel eens. Men is enthousiast over het resultaat tot nu toe. De ontwerpers krijgen een dikke pluim. In gezamenlijk overleg wordt nagedacht en toegewerkt naar de eindpresentatie.

3.5 Presentatie en aanbieding

Tijdens een derde avond voor de Renkumse bevolking op 7 december 2010 is het eindontwerp aan de inwoners van Renkum gepresenteerd. Meer dan 60 belangstellenden zijn op de bijeenkomst aanwezig. Er kwamen goede reacties op het uiteindelijke ontwerp. Een oudere buurtbewoner vat het als volgt samen: “Ziet er prachtig uit. Ik hoop alleen dat ik het vernieuwde plein zelf nog kan meemaken” (zie verder Kader 1.6). In januari 2011 zal het eindontwerp aangeboden worden aan de wethouder Ruimtelijke Ordening.

Ten slotte

Dit eerste deel van het rapport heeft als titel meegekregen de ongewisse toekomst van het Europaplein. Die toekomst zal zeker ongewis blijven, ook na het verschijnen van dit rapport. In dit deel is een beschrijving gegeven van het proces zoals dat is verlopen. Een dynamisch proces waaraan behalve de Werkgroep Europaplein en de onderzoeksgroep ook actief is deelgenomen door inwoners van Renkum en gebruikers van het plein, en lokale politici. Het proces gaat verder na de presentatie van het eindontwerp en na de aanbieding aan de wethouder. Maar ook dat is ongewis...

¹ In dit verband is vermeldenswaardig dat de Wageningse onderzoekers zijn benaderd door de PvdA-fractie in de gemeente Renkum om hen bij te praten over burgerinitiatieven en burgerparticipatie-processen bij ruimtelijke vraagstukken.

Kader 1.6 Nieuw Europaplein gaat de volgende fase in

Het eindontwerp voor de herinrichting van het Europaplein in Renkum is klaar. Er kwamen goede reacties, maar het is nu nog zoeken naar geld voor de realisatie.

“Het ziet er gewoon heel erg mooi uit. Veel beter dan nu. Daar mag best een compliment voor gegeven worden”, zegt een man, waarna hij veelbetekenend de overige aanwezigen aankijkt. Die applaudisseren vervolgens voor de definitieve ontwerpen van het nieuwe Europaplein, gisteravond gepresenteerd in de bibliotheek in Renkum. De oproep van de man volgt op een reeks kritische vragen die de studenten landschapsarchitectuur van de Wageningen Universiteit, Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, voorgelegd krijgen als hun presentatie van de schetsen erop zit. Want kritische noten, die worden nog steeds gekraakt.

Zoals de keuze voor het vele gras op het plein. “Ideaal als hondenpoepveldje”, zegt een aanwezige. En de hoge bomen, die de zon en het zicht van aanwonenden zouden belemmeren. “Daar komen geheide problemen mee”, zegt een ander vanuit het publiek, dat met zo'n vijftig in getal goed vertegenwoordigd is.

Het is al de derde bijeenkomst voor een nieuw Europaplein, dat er nu desolaat bij ligt. Betonnen ballen en een enkel boompje en bankje sieren het verder grauwe plein naast de bibliotheek aan de Europalaan. Het is een doorn in het oog van veel Renkumers. Een aantal van hen startte daarom de werkgroep Europaplein, die nu iets meer dan een jaar bestaat. In januari van dit jaar was de eerste bijeenkomst, waarbij inwoners hun wensen voor de vernieuwing van het plein mochten aangeven. Er kwamen een boel ideeën uit, waarvan de door de studenten uitgewerkte resultaten in juni zijn gepresenteerd. Er was toen tevredenheid en kritiek en de studenten gingen daarmee verder. Met als resultaat het definitieve ontwerp zoals dat er nu ligt.

Het blijft nog wel de vraag wanneer de mooie plannen realiteit worden. De gemeente Renkum heeft namelijk geen geld voor het plein. “Er is nu geen euro budget voor de vernieuwing van het Europaplein”, verklaart een woordvoerder van de gemeente Renkum. “Maar de raad kan het college van B en W opdracht geven om er geld voor vrij te maken, dan kunnen we er niet omheen.”

De werkgroep, die al vanaf het begin wist dat er geen gemeentelijk geld is, moet dus zelf zoeken naar sponsors en subsidies om toch de financiering rond te krijgen. Daarbij ook hopen op nuttige tips van burgers. Want het kost wel wat, de vernieuwing van het plein. Het volledige plan zoals het er ligt, kost 350.000 euro. Dat is op te delen in 100.00 euro voor de opknap van het plein en nog eens 200.000 euro voor de te plaatsen objecten.

Hoe denkt de werkgroep aan dat geld te komen zonder de gemeente? “Dat is echt pas de volgende stap in het proces, we gaan nu de volgende fase in”, zegt Jessica Tonneyck van de werkgroep. “Vanuit de gemeente is er in ieder geval de intentie om samen te werken. Bang dat het mooie plan straks in een bureaulade verdwijnt, ben ik daarom ook niet.” Waar het geld dan wel gezocht moet worden, weet Tonneyck nog niet. Ze heeft haar hoop gevestigd op één van de politieke partijen, die het plan omarmt en in de gemeenteraad een meerderheid verkrijgt voor een opdracht aan het college van B en W. Of op een vermelding in de Structuurvisie, die er in de loop van 2011 moet liggen.

Wethouder Rita Weeda, door omstandigheden afwezig gisteren, krijgt 7 januari de definitieve schetsen en het plan. Wat er daarna gebeurt, is nog onbekend. Hoe dan ook wordt het nog een lange adem. “Ik kan dan ook geen datum plakken waarop het plein er daadwerkelijk ligt zoals voorgesteld”, zegt Tonneyck. Een oudere buurtbewoner stapt op haar af. “Ziet er prachtig uit. Ik hoop alleen dat ik het vernieuwde plein zelf nog kan meemaken.” **De Gelderlander (8 december 2010).**

DEEL 2

De betekenis en de waarde van het Europaplein

Martijn Duineveld, Arjaan Pellis en Bram ten Cate

Dit deel van het rapport gaat over de betekenissen die bewoners van Renkum aan het plein toekennen. Het gaat hierbij om een studie naar de beeldvorming. Feiten en meningen van de door ons geïnterviewden staan los van die van onszelf en van de werkgroep. Behalve de wensen voor de toekomst van het plein gaan we in op de factoren die de betekenis en waarde van het plein beïnvloeden. Tot slot trekken we enkele conclusies voor het toekomstige ontwerp van het plein en de verhouding tussen de overheid en burgers. De conceptversies van dit deel van het rapport zijn uitgebreid besproken met de Werkgroep Europaplein.

1 Inleiding

Het Europaplein ligt in het dorp Renkum dat deel uit maakt van de gemeente Renkum, waartoe ook de dorpen Oosterbeek, Doorwerth, Wolfheze, Heveadorp en Heelsum behoren. Het plein is van oudsher altijd een open terrein geweest. Oorspronkelijk is het terrein in gebruik als gemeenschappelijke akker en tot ver in de twintigste eeuw als paardenweide. Vanaf de jaren vijftig is rondom de open ruimte meer bebouwing verschenen en heeft de open ruimte zelf steeds meer verharde oppervlakken gekregen. In 1993 is het bijna helemaal betegeld en heeft het zijn huidige vorm gekregen. Aan het plein grenst een appartementencomplex waarin de openbare bibliotheek is gehuisvest. Waarschijnlijk zal die in de nabije toekomst verdwijnen. Verder is het plein omgeven door een aantal winkels, een bankgebouw, kleine flats met daarin huur- en koopappartementen en een tiental twee-onder-een-kap koopwoningen. Het plein wordt voor uiteenlopende functies gebruikt. Zo worden er evenementen georganiseerd als de jaarlijkse kermis, een rommelmarkt met Koninginnedag en een keer per week is er een markt met een paar kramen. Elk jaar op 4 mei vindt de dodenherdenking plaats bij het op het plein aanwezige monument. Dit monument is in 1993 met geld uit de gemeenschap opgericht. Ook is het plein een ontmoetingsplek voor omwonenden en wordt het gebruikt door kleine kinderen als speelplek en door de iets grotere kinderen (± 14-21 jaar) als ontmoetings-(hang)plek.

Ruimtelijk ontwerp

In de concept-structuurvisie van de gemeente Renkum is te lezen dat het plein en de omgeving mogelijk zullen worden herbestemd om vervolgens een woonfunctie te krijgen (Gemeente Renkum, 2009). De gedachte van de gemeente is om de winkels rondom het Europaplein naar de winkelstraat te verplaatsen om zo deze 'leeglopende' winkelstaat te versterken (zie Kader 2.1).

Kader 2.1. Concept-structuurvisie (Gemeente Renkum, 2009 - pagina 71-73)

“Nabij het centrum wil de gemeente een woonservicegebied realiseren. Een woonservicegebied nabij het centrum is prettig voor de doelgroep die daar zal wonen en versterkt het draagvlak van het centrum. De gemeente is ervan overtuigd dat als winkelfuncties, publieksaantrekkende functies en het woonservicegebied in en nabij het centrum meer aan elkaar verbonden worden een levendig dorpshart mogelijk is, waarmee inwoners van Renkum zich nog meer verbonden voelen en waar het economisch klimaat zo goed is dat ondernemers kunnen voortbestaan. (.....) Het inzetten op een compacter centrum heeft ook consequenties voor de directe omgeving van het centrum waar momenteel verspreid winkels aanwezig zijn. Concreet wil de gemeente de verplaatsing van de winkelfuncties van het Europaplein naar het centrum faciliteren. Het Europaplein en omgeving krijgt in de structuurvisie vooral een woonfunctie. Ook maatschappelijke functies zouden hier een plek kunnen krijgen. Bij een herstructurering van de detailhandel moet ook een afweging gemaakt worden over het plein zelf. Indien dit aan de orde komt zal nader onderzocht worden welke betekenis zo'n grote ruimte in een woonomgeving heeft en of het huidige beeld dan nog past. Mogelijk kan een combinatie van wonen (schaalverkleining) en/of groen worden ingepast.”

Er wordt geopperd het plein te verkleinen en bebouwing mogelijk te maken. De omwonenden van het plein, waaronder de winkeliers, zijn het daar niet mee eens en hebben in verschillende bijeenkomsten met de gemeente aangegeven geen woningbouw op het plein te willen. De besluitvorming over de structuurvisie is uitgesteld tot na de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 2010. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de toekomst van het plein. Om het besluitvormingsproces te beïnvloeden, is een groep bewoners, de werkgroep Europaplein, een ontwerpproces gestart om met alternatieven te komen voor de initiële plannen van de gemeente Renkum. Twee studenten Landschaparchitectuur van de Wageningen Universiteit zijn gevraagd om een ruimtelijk ontwerp te maken waarin de wensen van de bewoners zijn meegenomen (zie Deel 3 van dit rapport). De Wetenschapswinkel van Wageningen UR faciliteert het ontwerpproces (zie Deel 1 van dit rapport).

Om de wensen van de Renkumse burgers in een vroeg stadium in het ontwerpproces mee te nemen zijn er schetsateliers georganiseerd. Tijdens deze workshops konden inwoners van Renkum – jong en oud – van het plein hun wensen naar voren brengen. Daarnaast is er een bewonersavond georganiseerd, waar bewoners konden reageren op vier schetsontwerpen. Daarbij is er regelmatig overleg geweest met de werkgroep Europaplein, die reacties uit hun omgeving naar ons terugkoppelde. Hieruit konden we een beeld verkrijgen van de wensen en de betekenissen die mensen aan het plein toekennen en van de wensen die er leven voor de mogelijke toekomst van het plein. Om een aanvullend en gedetailleerder inzicht te verkrijgen, hebben we een interpretatieve studie gedaan via diepte-interviews. De resultaten daarvan zijn te vinden in dit deel van het rapport.

Diepte-interviews

Voor deze studie hebben we een dertigtal bewoners van Renkum geïnterviewd. We spraken met tien vrouwen en negentien mannen. Dit waren voornamelijk middenstanders, en in Renkum en daarbuiten werkende mensen. Uitzonderingen waren vijf jongeren, een bejaarde vrouw, drie mensen uit de lokale politiek en een wijkagent. De meerderheid van de mensen zijn direct omwonenden (met kinderen), maar er is ook gesproken met vijf mensen die buiten de directe omgeving van het plein wonen. De gesprekken varieerden van dertig minuten tot twee uur. In de interviews hebben we steeds eerst over het Europaplein zelf gesproken en hebben we zoveel mogelijk toegelaten dat de geïnterviewden spraken over onderwerpen die voor hen met het plein verband houden. Daarbij hebben we steeds tegen het eind van het interview de vier schetsontwerpen voorgelegd. Deze ontwerpen gaven aanleiding om gericht te spreken over de toekomstige inrichting en het gebruik van het Europaplein.

Vervolgens hebben we de interviews geanalyseerd en daaruit een aantal belangrijke thema's afgeleid, die deels de structuur van dit stuk vormen. Gebaseerd daarop hebben we de interviews gecodeerd en opnieuw geanalyseerd. Op deze manier hebben we inzicht gekregen in de betekenissen en waarden die mensen aan het Europaplein toekennen. Daaruit zijn de wensen voor de toekomstige inrichting van het plein afgeleid en is achterhaald welke factoren van invloed zijn op de betekenissen en waarden die mensen aan het plein toekennen. De resultaten daarvan zijn weer voorgelegd aan een aantal bewoners, een vorm van triangulatie om de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen. Omdat we 'maar' 30 bewoners hebben geïnterviewd, kan deze studie geen democratische legitimatie geven aan het ontwerpproces. De democratische legitimatie voor het ontwerp wordt gegeven door de vormgeving van het proces zelf, in dit geval de verschillende bewonersavonden waar de Renkummers input konden leveren voor de schetsontwerpen en waar er kon worden gereageerd op een viertal schetsontwerpen.

Leeswijzer voor dit deel van het rapport

In dit deel van het rapport geven we inzicht in de betekenissen die aan het plein worden toegekend. Eerst gaan in op de wensen voor de toekomst van het plein. Daarna beschrijven we de factoren die de betekenis en waarde van het plein beïnvloeden. Tot slot trekken we enkele conclusies voor het toekomstige ontwerp van het plein en de verhouding tussen de overheid en burgers.

Om de lezer zoveel mogelijk inzicht te geven in de meervoudige betekenissen die mensen toekennen aan het plein en om het mogelijk te maken dat deze zijn eigen interpretaties kan loslaten op het materiaal, hebben we er voor gekozen om zoveel mogelijk interviewfragmenten te presenteren. Deze fragmenten zijn weergegeven in een ander lettertype. De cijfers verwijzen naar aanvullende citaten in Bijlage 1.

2 Hedendaagse betekenissen & de toekomst van het Europaplein

Zoals gezegd hebben we met de geïnterviewden over de huidige staat van het plein gesproken en hebben we door het voorleggen van schetsontwerp ook getracht inzicht te verkrijgen in de voorkeuren voor de herinrichting van het plein. Uit de interviews komt naar voren dat het plein voor bijna alle geïnterviewden in zijn huidige vorm niet bijzonder gewaardeerd wordt. Het wordt gezien als een leeg, lelijk, kaal en kil plein, met daarop een lelijk gebouw, het gebouw waar voornamelijk de bibliotheek in gevestigd is.¹ Een groot deel van de geïnterviewden geeft aan dat het plein zijn uiteenlopende functies moet behouden zoals marktplein, sportplein, zitplein, herdenkingsplein, kermisplein, de wekelijkse markt, voetbalplein en tennisplein, en speelplein voor kleine kinderen. Deze functies zorgen voor 'gezelligheid' of 'dynamiek' op het plein.²

Negatiever zijn veel van de door ons geïnterviewden over het gebruik dat er van het plein wordt gemaakt door de iets oudere kinderen, een groep die door de meeste geïnterviewden wordt gecategoriseerd als 'hangjongeren'.³ Al is er wel redelijk wat nuance te bespeuren in de houding ten opzichte van deze 'hanggroepjongeren'. Niet iedereen is negatief. Een deel van de geïnterviewden is tolerant ten opzichte van de hangjongeren, onder meer omdat sommigen zelf kinderen hebben die af en toe op het plein rond hangen.⁴

Tot zover een algemeen beeld. Verdere nuances in de meervoudige betekenissen die aan het plein worden toegekend, worden hieronder gepresenteerd door de wensen die de geïnterviewden hebben voor het Europaplein. Deze lijst met ideeën en meningen geeft goed de diversiteit en soms ook tegenstrijdigheid aan wensen weer die leven binnen de Renkumse bevolking.

1. Veel geïnterviewden geven aan dat ze graag een horecavoorziening op het plein willen. Daaraan ontbreekt het op het plein en ook elders in Renkum zijn er nauwelijks horecavoorzieningen.⁵ Daarbij wordt het belang van een plein met goede mogelijkheden voor activiteiten en evenementen veelvuldig genoemd en van belang geacht.⁶ Met name het belang van sport op het plein wordt vaak genoemd.⁷ Echter, niet iedereen is voor meer activiteiten en evenementen.⁸
2. Veel van de geïnterviewden zijn tegen het volledig volbouwen van het plein.⁹ Bij een deel van de geïnterviewden is de weerstand tegen het toelaten van beperkte bebouwing niet heel groot.¹⁰
3. Slechts een enkeling (2 van de geïnterviewden) geeft aan voor het volbouwen van het plein te zijn.¹¹
4. Een deel van de mensen spreekt zich uit voor het toelaten van auto's op het plein en het verbeteren van de parkeersituatie. Niet iedereen is het echter eens over de gradaties daarvan.¹²
5. Een enkeling is tegen auto's op het plein. Hierbij moet opgemerkt worden dat ook de weg langs het plein voor deze geïnterviewden als deel van het plein wordt gezien.¹³
6. Een waterpartij op het plein wordt door veel mensen gewaardeerd. Een enkeling geeft aan blij te zijn met het verdwijnen van de vijvers.¹⁴ Het idee om het bestaande groen te behouden en het plein groener te maken, wordt door veel van de geïnterviewden gewaardeerd.¹⁵ Ook wordt er expliciet om een grasveld gevraagd.¹⁶ Een ander deel van de geïnterviewden is echter niet zo enthousiast over een overmaat aan groen op het plein.¹⁷ Wel willen de meeste geïnterviewden meer zitjes en bankjes.¹⁸
7. Een deel van de geïnterviewden oppert concrete maatregelen, zoals camera's, om de overlast van jongeren te beperken.¹⁹
8. Het oorlogsmonument mag van een deel van de geïnterviewden verplaatst worden²⁰ en het gebouw van de Rabobank moet bewaard blijven volgens een groot deel van de geïnterviewden.²¹ Ook is er geopperd om hondenstrontbakken te plaatsen.²²

Bovenstaande lijst met ideeën en meningen laat een veelvoud aan wensen zien. Er komt duidelijk uit naar voren dat er bij de geïnterviewden veel verschillende wensen voor de toekomst van het plein bestaan. Eenduidige aanbevelingen voor ontwerpers zijn er lastig uit te destilleren. We hebben er daarom voor gekozen om de interviews nauwkeuriger te bestuderen en te onderzoeken hoe de betekenissen en waarden die mensen aan het plein toekennen samenhangen met de uitspraken die de geïnterviewden deden over andere sociale en ruimtelijke aspecten.

3 De contextuele constructie van een plein

3.1 Algemeen

In algemene zin zou kunnen worden gesteld dat de betekenis van plekken niet los te zien is van de historische, sociale en ruimtelijke context waarin ze zich bevinden. Context bepaalt betekenis. De uitspraak 'kappen nou' kan in situatie A betekenen: 'hou daar eens mee op' en in situatie B 'Hak die boom om en wel nu'. De uitspraak: 'Ik weet zeker dat daar een boom staat' is in veel contexten wellicht onzinnig maar is wel betekenisvol in een gesprek tussen twee filosofen over de relatie tussen kennis en realiteit. Wat voor woorden en zinnen geldt, is ook toepasbaar voor de betekenissen van plekken. De wensen die de geïnterviewden hebben voor de toekomst van het Europaplein hangen samen met de betekenissen die mensen toekennen aan het plein in zijn huidige staat. Deze betekenissen hangen op hun beurt weer samen met het gebruik van het plein en de historische, sociale en ruimtelijke context, zoals geïnterpreteerd door de geïnterviewden. Daarnaast komt uit de interviews naar voren dat de betekenissen van het Europaplein samenhangen met de verhouding tot de overheid, ofwel de governance context alsook met het gebruik dat er wordt gemaakt van het plein, met veronderstellingen over de financieringsmogelijkheden, met verwachtingen die behoren bij het concept plein en met de binding die mensen hebben met de plek.

3.2 Ruimtelijke context

Hoe de omgeving van een plek wordt ervaren, ofwel de ruimtelijke context, heeft invloed op de betekenissen die worden toegekend aan het plein. Mensen refereren naar plekken op verschillende schaalniveaus. Het hoogste schaalniveau waarnaar mensen refereren, zijn plekken elders in de wereld. Deze liggen buiten de context maar beïnvloeden wel de betekenisgeving aan het plein voor sommige van de geïnterviewden.²³

Ik denk niet dat iedereen er zo bewust van is. Ik ben zelf opgegroeid in een grote leegte op een boerderij, en heb dus het enorme platteland meegemaakt tot mijn 18de, ben toen naar de stad gegaan en uiteindelijk weer in een dorp verzeild geraakt, en ik zit er nu absoluut tussenin. Maar ik vind die samenhang tussen mensen heel belangrijk. Op dat platteland is er ook samenhang tussen mensen, daar kennen mensen elkaar. Daar is geen gedeelde speeltuin, maar daar verzinnen ze met elkaar dingen om gemakkelijk contact te houden. Je hebt iets met elkaar. Het gekke is dat in zo'n dorp, tenminste hierzo, dat het losse eenvoudige contact, dat dat niet natuurlijk tot stand komt.

Een lager schaalniveau is de ligging van Renkum ten opzichte van de omliggende steden en dorpen. De geïnterviewden relativeerden veel ideeën over mogelijke toekomst van het plein en wezen veel naar voorbeelden in omliggende dorpen en steden. Het voorzieningenniveau zou volgens sommigen nooit echt wat kunnen worden in Renkum en dus ook op het plein omdat Arnhem en Wageningen daarin al voorzien²⁴.

Verder zit Renkum een beetje klem tussen Arnhem en Wageningen. Dit beperkt de mogelijkheden voor bijvoorbeeld het winkelen. Dat doe je in Wageningen of Arnhem. Men doet alleen de boodschappen hier in Renkum. Er zijn op zich wel winkeltjes aanwezig, maar ja ahhh... het is wel beperkt! En je kunt nooit de illusie hebben dat het hier echt groot wordt, of dat er een bruisende winkelstraat is. En dan heb ik het hier over de Dorpsstraat.

Daarbij wordt karakterisering van 'dorp' deels bepaald door wat het niet is, een stad.

Uhh, ja... nou ik denk dat de [gemeente]raad zoals ie er nu is, en er zijn wel wat uitzonderingen te noemen, op hetzelfde vlak zit. We moeten een dorp willen zijn. Neem nou niet de stadsaspiraties aan. Wij moeten dus dorp willen zijn.

Ook wordt Renkum regelmatig een arbeidersdorp genoemd en in een adem gepositioneerd ten opzichte van de omliggende dorpen die dat niet zijn. Daar zouden van oudsher de meer welgestelden wonen. De identiteit van Renkum wordt zo deels bepaald door de identiteit die aan de andere dorpen wordt toegekend. Het beeld van Renkum als arbeidersdorp lijkt veel van de negatieve ideeën over mogelijke omwikkelingen te beïnvloeden.

Er is echter altijd wel een heel groot verschil geweest tussen enerzijds Oosterbeek, Doorwerth, Heveadorp, Heelsum en Wolfheze en anderzijds Renkum. Ze liggen geografisch heel kort tegen elkaar. Je kunt het makkelijk befietsen. Maar het zijn twee verschillende werelden. Dit is denk ik historisch bepaald. In Renkum woonde altijd het werkvolk en de bedrijven daaromheen. In Heelsum woonde altijd het management en hoger. Dat is later bij Doorwerth ook zo geworden. En Oosterbeek heeft daar altijd, op een of andere onverklaarbare wijze, boven gezweefd. Wolfheze is een heel dorp apart. Daar draaide alles rondom het gesticht, en de Wolfhezenaren hebben in het verleden hun eigen middenstand om zeep geholpen. Door vooral naar de Gamma te racen en de boodschappen bij de Aldi te doen. Ze vonden het vervolgens echt verschrikkelijk dat de middenstand verdween, maar ze hebben het wel zelf gedaan.

De betekenis van het Europaplein wordt op zijn beurt weer bepaald door de ligging ten opzichte van andere plekken in Renkum, zoals de sporthal de Rijnkom en het pleintje in de winkelstraat. Welke activiteiten thuis horen op het Europaplein en welke juist niet, wordt beïnvloed door ideeën over de rol die andere plekken in Renkum spelen of moeten gaan spelen in het dorps weefsel. Daarbij wordt vooral verwezen naar de rol van de nabij gelegen Dorpsstraat.²⁵

Maar we wonen hier gewoon lekker natuurlijk. Aanvankelijk woonden we iets verderop in het dorp. We zaten bij de Rijnkom, toen was daar de markt. Die markt is nu hier gekomen toen wij ook hier gingen wonen, want toen is het huidige plein hier gekomen. En de kermis. Alle activiteiten komen hier; bijvoorbeeld Koninginnedag. Die horen thuis op het Europaplein.

Met het opknappen van de Dorpsstraat hebben ze daar wat bomen neergezet. Ze hebben daar wat goudzand in gestrooid. En je ziet daar nu steeds meer terrasfuncties komen. Op zich wel heel gezellig, zeker met mooi weer. Het is wel een plek waar mensen samenkomen. Het heeft een hele andere functie dan het Europaplein.

Ja, dit is toch centraal? Jaaa... de Dorpsstraat schijnt dan het centrum te zijn. Maar dit is toch het plein waar alle activiteiten worden georganiseerd?

De ruimtelijke context wordt expliciet genoemd als argument om bepaalde activiteiten op het Europaplein te laten plaatsvinden.²⁶

Ja dat is Koninginnedag. Dan is het hier... redelijk. De intocht van Sint Nicolaas. Alleen dan moet het zo gezegd wel naar het Dorpsplein. Daar eindigt het, want dat vinden de winkeliers dan weer belangrijk. En dan kan de helft van de kinderen het niet eens zien. Terwijl dat hier natuurlijk wel zou kunnen. Ja, het moet naar het Dorpsplein, want dan worden er, denk ik, tegelijkertijd cadeautjes gekocht ofzo, denken ze. Maar dat doe je niet met je kinderen. Ik denk, doe dat gewoon op het plein. Daar is het plein voor. En de carnavalsoptocht die stopt hier. Dan is het ook wel redelijk druk.

Soms wordt het juist als argument gebruikt om het plein te diskwalificeren als activiteitenplein.

Nee, absoluut niet. De Dorpsstraat is het centrum van Renkum. En daar hoort het pleintje in de Dorpsstraat bij. Vandaar dat ik ook zeg: het is eigenlijk heel ongelukkig gekozen dit [Europa]plein.

Hetzelfde geldt voor het voorzieningenniveau in Renkum. Het vermeende gebrek aan voorzieningen bepaalt deels de vraag naar meer voorzieningen aan het Europaplein.

Er zijn in Renkum 24 kroegen geweest. Op een gegeven moment was er toen niet één meer over. En nu zijn er heel langzaam weer wat eetcafés in opkomst. Dus het komt heel langzaam weer een beetje terug. Ik zie er wel een paar op het Europaplein in de toekomst. Het verkleinen van de bibliotheek kan ook hele mooie kansen bieden. Je kunt daar aan de zuidzijde van de bibliotheek een prachtig terrasje bouwen. En plaats bieden aan het papiermuseum.

3.3 Sociale context

Onder de noemer sociale context vallen zowel de ontmoetingen, communicatie en confrontaties als het gebruik dat er van het plein wordt gemaakt. Het gebruik dat van het plein gemaakt wordt, is van grote invloed op de betekenis die daaraan wordt gegeven.

Het Europaplein heeft voor mij twee gezichten. Koninginnedag is het feest waar heel veel mensen aanwezig zijn. De dodenherdenking daarna is voor mij een heel ander gezicht. Gezien het aantal mensen dat daar toch weer jaarlijks op af komt. Dat is best veel.

Ideeën over de intensiteit waarin er gebruik van het plein wordt gemaakt, beïnvloeden ook de waarderingen en verwachtingen voor toekomstige functies van het plein. De ene keer refereert men aan de intensiteit van het gebruik als positief (hoe meer mensen, hoe leuker, gezelliger)...

Nee, dat [een rustig plein] vind ik echt helemaal niks. Voor omwonenden, die vinden dat prima denk ik, die zeggen dan van 'rust'. Maar dan denk ik weer, wat doe je in het centrum dan? Ga dan ergens anders wonen! Want het is al zo stil. Ik kom zelf oorspronkelijk uit een dorp van 1500 inwoners. Daar was het al niks, maar hier is het zeker ook niks.

...andere keren wordt het beschouwd als negatief (veel mensen = veel overlast) of wordt er op gewezen dat het waarschijnlijk nooit een dynamisch plein zal worden.

Een weelderige groene ruimte, haha... onderhoudsintensief... dat mensen van allerlei pluimage onder allerlei bomen bij elkaar gaan zitten... maar ja, het zou wel iets voor de zomer kunnen zijn, maar eigenlijk dus maar voor een beperkte periode per jaar. En er zijn veel mensen op vakantie dan weer. Je zou dan maar moeten zien hoe dit uitwerkt, ik heb er echter minder fiducia in.

Een belangrijk element van de sociale context van het plein, is het onderscheid dat wordt gemaakt tussen *import* en *echte Renkummers*. Daarbij bestaat het beeld dat echte Renkummers met echte Renkummers omgaan en import met import.²⁷

Ondertussen zeggen ze ook allemaal; "je bent ook een echte Renkummer geworden". Nou dat word je ook wel na 30 jaar.

Van de import bestaat bij een deel van de geïnterviewden het zelfbeeld dat zij de initiatiefnemers van Renkum zijn. De echte Renkummer is overal op tegen.²⁸

Als je kijkt naar de echte Renkummers, dan denkt mijn man dat je eigenlijk niet teveel moet veranderen aan het plein. Een Renkummer houdt niet echt van verandering.

Het is van oudsher een arbeidersdorp. Er zit hier heel weinig middenklasse. De bovenlaag zit allemaal in bovenliggende dorpen. Het is te vergelijken met Wageningen, maar dan in de Nude-hoek. Ik vind het wel jammer dat er weinig schwing in het dorp zit. Ik sprak laatst een oudere vrouw op een kunstmarkt en die zei; het was nooit wat, en het zal nooit wat worden...

Ze worden gezien als mopperaars en ze zijn niet zo sociaal als de import.²⁹

Nou de echte Renkummers zijn niet de meest aangename mensen. Ik kan daar heel goed mee overweg, maar het zijn niet de makkelijkste mensen. Om een voorbeeld te geven: mijn schoonvader. Dan zat je met hem te praten, dan stond ie plots op, en dan was ie weg. Die liep dan zo de deur uit, zonder iets te zeggen. Daar had ik in het verleden heel veel moeite mee. Dat is echter een onderdeel hier van de cultuur. Daarnaast zijn de Renkummers een beetje mopperig. Ze zitten altijd een beetje te mopperen. "Die zoi, en verdomme die rotjongelui, ik ben er hartstikke druk mee, enne huh.." Maar als je ze even doorprikt, dan komt er een ander mens boven tafel. Ik heb dat altijd heel leuk gevonden. Ik heb ook heel veel kennissen bij de authentieke Renkummers.

Belangrijker dan het gemaakte onderscheid tussen de Renkummer en de import voor de betekenisgeving aan het plein is de aanwezigheid van andere mensen. De aanwezigheid van anderen bepaalt voor een deel de positieve betekenisgeving aan het plein. Er wordt waarde toegekend aan het plein omdat het een belangrijke plek is voor het leggen van sociale contacten.

Ik merk wel dat ik die publieke woonomgeving heel erg belangrijk vind. Dat is gewoon een meerwaarde in een dorp. In deze straat staan allemaal gewoon mooie huizen. Ik merk wel dat de mensen elkaar niet kennen. Wij zijn met de burens gaan praten, we kennen er nu een heel stel. Er waren ook een aantal die aangaven dat ze verder niemand in de straat kenden. (...) Maar zeker die eerste keren merk je dat de mensen elkaar helemaal niet goed kennen. Ook de ouders waren ineens met elkaar aan het praten. Je hebt geen plek waar eenvoudig gesprekjes ontstaan. Dat is gewoon super belangrijk. En dat gebeurt niet zomaar in een straat. Zelfs niet in een straat als hier, waar werkelijk geen enkel probleem speelt. Daarvoor vind ik zo'n voorziening, zo'n publieke voorziening met bankjes waar verschillende leeftijden bij elkaar zijn, waar je gewoon gemakkelijk en ongecompliceerd met elkaar kunt afspreken, die vind ik echt ontzettend belangrijk. Dat is voor de leefbaarheid van een dorp cruciaal. Daarom ben ik ook wel heel blij met het initiatief om dat ook weer met elkaar duidelijk te krijgen. Dat we waarde hechten aan zo'n publiek plein, en dat het niet alleen maar gaat om een winkelstraat waar leuke dingen gebeuren. Het is een hele andere functie, het is sociaal.

In belangrijke mate zorgt de aanwezigheid van anderen voor negatieve percepties van het plein en van de toekomstige inrichting daarvan. Veel geïnterviewden verwezen naar overlast door de aanwezigheid van mensen op het plein. Naar deze groep mensen wordt over het algemeen verwezen als 'hangjongeren'.³⁰

Je zal zeker ook wel gehoord hebben dat er in Renkum nogal wat ruw volk woonde. Er werd wat gevochten in de kroeg. De kroegen gingen hier één voor één dicht omdat het gewoon uit de hand liep. Toen we hier pas woonden zat er in de Dorpsstraat een poolcafé dat nu Mieters – zo'n lunchcafé – heet. Dat is toen met veel bombarie gesloten omdat er een drugshandel bleek plaats te vinden achter de toonbank. Haha... ik heb ook ergens gelezen dat qua statistieken Renkum de meest criminele gemeente van Nederland is. Ja dat verwacht je hier niet heh, haha... maar ik weet wel dat als enige dorp hier in de omgeving er gewoon een stukje minder sociaal volk woont. In de Witte Stad, dat zegt je waarschijnlijk niets, even de Hogenkampseweg op en daar zit een nieuwbouwwijkje met keurige rijtjeshuizen. En daar schijnt, voordat wij hier kwamen wonen, echt een stukje ouderwetse sociale woningbouw te hebben gezeten. Ja, en dat is toch een bepaald soort mensen, dat daar samengeklonterd is. Dat is ook met de nieuwbouw weer teruggekomen. De kinderen weten dat precies. Die kunnen ook de namen van de families zo opnoemen. (...) Ja, je zou het kunnen lopen, maar ze komen meestal met hun brommertjes hier naartoe. Ze zaten dan vaak in het hoekje bij het grasveld. Daar kun je gemakkelijk de auto neerzetten en over de heg stappen. En dan kom je op dat bankje terecht. Vervolgens zet je je deuren open, draai je je radio open. En dan heb je gezellige muziek erbij! Nou, daar waren wij niet zo heel erg dol op in die tijd [een paar jaar geleden].

Volgens sommige geïnterviewden is de overlast van jongeren enorm geweest, maar is het de afgelopen jaren minder geworden.

Maar ja, wat er twee jaar geleden hier is gebeurd, dat is ook echt niet te tolereren hoor. De jongeren die toen daar echt overlast veroorzaakten, en de jeugd die daar nog tot vier uur 's nachts gillend rondliep. Dat kan gewoon echt niet.

De laatste tijd in Renkum gaat het goed. Laten we maar zeggen. En die jongens die bij de Rijnkom hebben gezeten, daar zijn er ook weer een aantal die kindertjes hebben gekregen, dus die zijn daar weer weg.' (.....)'Ja ze zijn gewoon meer gaan voetballen.

Dit komt volgens hen door maatregelen die door de politie zijn genomen. Er mogen nu nog maar 4 tot 5 jongeren bij elkaar staan. Als oorzaak daarvoor wordt veel genoemd dat er voor jongeren in Renkum weinig te doen is.³¹

Nou er is laatst een televisieprogramma geweest over dat soort jongeren in Renkum, en dan schrik je. Ik heb zelf kinderen in die leeftijd. Mijn dochter zit bij [verengingen] (.....). Daarnaast heeft ze een studie. Die komt er niet aan toe om daar te hangen. Mijn zoon heeft een bromfiets, en vindt het wel leuk om met een aantal vrienden wat te gaan doen met die bromfiets. Maar vervolgens is ie dan weer op een redelijke tijd thuis om zijn normale dingen te doen. Dus die categorie die dat wel doet [het hangen], die kan ik niet zo goed plaatsen. Als je dan zegt dat er niets te doen is, dan denk ik dat dat absoluut niet waar is.

De vermeende overlast van de hangjongeren bepaalt voor een belangrijk deel de waardering van het huidige plein en heeft ook invloed op de waardering van de schetsontwerpen voor de herinrichting. Elke referentie naar iets dat zou kunnen wijzen op een mogelijkheid voor hangjongeren om te hangen wordt als negatief gekwalificeerd, zoals donkere en beschutte plekken, afgelegen bankjes.³²

De inrichting van het plein heeft te maken met de hangjeugd, en die wil je gewoon tegengaan. Door met zijn allen eens die jeugd op het goede spoor te zetten. Maar ja, het [de hangjeugd] heeft een sociale uitkering, en 'voor 500 euro meer ga ik echt niet werken, als ik ook kan jatten'. Dat is wat er gezegd wordt. Dus als je het plein hangjeugdvrij wil maken...

Je moet het niet aantrekkelijk maken voor hangjeugd.

Er is door de geïnterviewden veel gesproken over de overlast van jongeren, die in Nederland en ook in Renkum vaak gecategoriseerd worden als hangjongeren. Er bestaat echter geen eenduidig beeld van deze jongeren onder de geïnterviewden³³. Een aantal geïnterviewden wijzen erop dat de jongeren niet over één kam geschoren moeten worden...

Er zijn een hoop mensen die vaak kritiek hebben op die jongens, terwijl ze zelf vaak de rotzooi netjes opruimen. Dan zijn er een stel vogels die de rotzooi vervolgens uit de prullenbakken halen en het weer op het plein gooien. Dan zijn die jongelui de gebeten hond en worden zaken dus veel groter gemaakt dan ze eigenlijk zijn.

Als je naar de hangjeugd kijkt, dan zou je kunnen indenken dat ze graag een plekje willen waar ze kunnen zitten en kunnen kletsen. Soms gaat daar wel de radio bij aan, en sommigen vinden het leuk om een spelletje te spelen, met bijvoorbeeld de politie. Maar dat valt best wel mee. Eigenlijk zijn zij wel de grootste gebruikers van het plein.

...en een aantal staat relatief tolerant tegenover de aanwezigheid van de hangjongeren.

Ja gewoon normaal, en gewoon normaal doen ook. Niet altijd maar meteen zeuren en zout op die slakkies leggen. Ik heb ook wel eens last van het een en ander dat ik denk: ooh mijn hemel, net als met carnaval en die rotmuziek. Maar ja wat is nou carnaval op een heel leven?

En dan komen ze hier 's avonds met hun scootertje en hun radiootje, en dan staan ze daar 's avonds te dansen op het plein. Nou daar kan ik goed schik om hebben hoor. Dat is toch leuk? Dat zijn gewoon leuke uitingen.³⁴

Of er wordt een nuancering aangebracht tussen zij die echt overlast veroorzaken en zij die dat niet doen:

Dit is een groep van zo'n 15 jongeren waarvan er zo'n 4 tot 5 vaste raddraaiers zijn en die ook regelmatig met justitie in aanraking gekomen zijn.

3.4 Governance context

Een voor de onderzoekers onverwachte en opvallende bepalende factor voor de betekenissen die mensen aan het plein toekennen, is de verhouding tussen overheid en burgers. Een deel van de geïnterviewden is wantrouwend tegenover de gemeentelijke overheid. Het gemeentehuis van de gemeente Renkum staat in het dorp Oosterbeek en heeft de verantwoordelijkheid over de dorpen Oosterbeek, Doorwerth, Heelsum, Wolfheze, Heveadorp en Renkum.

Tijdens het onderzoek kwam het wantrouwen tussen burgers en de overheid duidelijk aan de oppervlakte door een incident dat tijdens dit onderzoek plaatsvond. De gemeente had, zonder overleg met de werkgroep Europaplein (volgens sommigen, volgens de gemeente is er wel degelijk overleg geweest) een deel van het plein voor ongeveer 60 duizend euro (een bedrag waar de meningen overigens ook over verschillen) opgeknapt (zie kader 1.3 pagina 23). Het was voor veel geïnterviewden exemplarisch voor het handelen van de gemeente. Er bestaat onder de geïnterviewden een beeld dat de gemeente alleen van zich laat horen als de verkiezingen eraan komen maar als die voorbij zijn dan werkt de gemeente Renkum de Renkummers weer tegen.³⁵

De gemeente heeft vorig jaar aan het dorpsplatform beloofd om alleen de vijver op te knappen. Daar is zo'n 50 tot 60 duizend euro voor gebruikt, uit een fonds van de provincie. Een aantal leden van de werkgroep hebben met twee wethouders gesproken. De werkgroep heeft daar gezegd dat ze het bedrag ook zouden kunnen reserveren totdat er nieuwe plannen zijn. Maar daar is in de regie toch iets verkeerd gegaan.

Nou, er zal wel een soort van gelatenheid zijn. Het is natuurlijk wel heel raar wat hier gebeurde. De werkgroep was opgericht, dat is vorig jaar tijdens de buurtbarbecue bekend gemaakt. Ze hadden 500 euro van de gemeente gekregen, zodat ze wat slagkracht zouden hebben. De volgende actie was dat we in de bibliotheek geweest zijn met zijn allen. Daar kon iedereen roepen en schreeuwen wat ie wel of niet leuk vond. En vervolgens zat er een mejuffrouw van de PvdA, die alsmaar riep: als je op de PvdA stemt, dan gaan we dat allemaal doen. En vervolgens komen op zaterdag mensen van D66 een taart brengen; geweldig burgerinitiatief! En je krijgt folders thuis in de brievenbus van alle politieke partijen. Op allemaal stond: burgerinitiatief Europaplein steunen! En dan denk ik, nou de verkiezingen zijn geweest en drie weken later komt er hier een kraan die aan de slag gaat. En dan denk ik toch, wie zit er daar op de gemeente? Wie heeft de regie? Als alle politieke partijen roepen dat zo'n burgerinitiatief zo belangrijk is, dan ga je daar toch niet zo ongevraagd een vijver opknappen?! Nou dan denk ik, die zijn knettergek bij de gemeente, en ik leef verder.

Het wantrouwen tegenover de gemeentelijke overheid heeft veel invloed op de betekenisgeving aan het Europaplein. Veel van de negatieve gedachten over de huidige situatie van het plein en de mogelijkheden om het plein aan te passen in de toekomst werden er door bepaald. Het is de schuld van de gemeente en de gemeente zal toch niks doen, zo laat het wantrouwen van omwonenden zich samenvatten.

De gemeente is zeer traag met het onderhoud van het plein. Het is altijd smerig. Na afloop van de markt komen er altijd twee mannetjes met van die prikkers het vuil oprapen. Ik denk dan, ga er even met een bezemwagen overeen. Het is allemaal zo. ... burgertruttig.

Ik heb eerlijk gezegd geen vertrouwen in de gemeente. Als je ziet hoe lang we al om dingen vragen, dan gebeurt er niet veel. Een half jaar geleden hebben we hier zoveel ideeën opgenoemd in aanwezigheid van de burgemeester. De gemeente was er, fotografen, krant, alles. Wat is er gebeurt, helemaal niks. Echt niks. Kijk die kleine dingetjes doen ze wel. Maar als je kijkt hoe lang we al naar een pannakooi hebben gevraagd. ... dan schiet het niet op.

Tevens laten de citaten zien dat er een grote verantwoordelijkheid aan de gemeente wordt toegerekend wat de publieke ruimte betreft. Iedere burger heeft een stukje overheid in zijn hoofd. In de Nederlandse context waar van oudsher een sterke verzorgingsstaat is, zijn de verwachtingen van de overheid hoog en wordt daar de verantwoordelijkheid gezocht om lokale problemen op te lossen.

3.5 Historische context

Sommigen van de geïnterviewden hebben het plein door de tijd heen zien veranderen. De betekenissen die zij toekennen aan het plein en de verwachtingen die ze hebben over de toekomst houden verband met de ontstaansgeschiedenis van het Europaplein.³⁶

Waar ik het wel eens ben is het feit dat toen er bijvoorbeeld indertijd bij de aanleg van het plein – toen het nog een ponyveld was – er voor gekozen werd om de huizenbouw zo hoog te maken dat er dan genoeg geld zou zijn voor het inrichten van het plein. Zo hebben ze gehandeld. En nu weer, als we een paar stukjes grond verkopen voor huizenbouw, dan kunnen we van de rest iets leuks doen. Ik vind dat je die truc niet twee keer kunt uithalen. Dan hou je aan het eind ook niets meer over met zo'n beredenering.

Jaaaa... nou kijk dat monument heeft... en dat zal iemand je ook al eerder verteld hebben, en daar moet je weer even voor opstaan [om naar het raam te lopen]... eerst was in de ontwerpen het speeltoestel helemaal daar [in de dode hoek] geplaatst. Toen hebben de toenmalige bureaus die helemaal daar wonen [bij die dode hoek] bezwaar aangetekend, omdat die kinderen op het klimrek dan in hun slaapkamer konden kijken. Daar zat nog een meter of 50 tussen, maar goed. Maar ja, het gaf toen een heel gedoe in de buurt, want wij hadden toen kleine kinderen. Ze hadden toen alle ouders met kinderen uitgenodigd. We mochten zelf uitkiezen wat we wilden. Nou, en toen waren we tot dit ding gekomen. Helemaal gezamenlijk door de ouders met kleine kinderen. We hadden dus helemaal niet door dat die mensen zich daar aan stoorden. Dat kwamen ze ons ook niet vertellen, neeeeeee... die gingen bij de gemeente bezwaar indienen. Toen dacht de gemeente, weet je wat, we zetten het gewoon voor de deur van de mensen die het wel willen. Dan is het probleem opgelost. Het zat toen nog niet in die kuil, maar nog op gewone hoogte. Als je dan het monument zag, en je keek vanaf het monument, dan zag je niet meer die mooie blauwe lucht. Nee, je keek dan tegen een heel klimrek aan. Toen is er dus weer bezwaar gekomen, en is het speelrek nog voor 20.000 gulden naar beneden gebracht. Maar dat is eigenlijk omdat die meneer op de hoek niet wilde dat het klimrek op zijn slaapkamer uitkeek. Haha, dit is een kostbaar plein geworden.

Veel van de herinneringen van het plein gaan over de hangjongeren.³⁷

Nou, heb je dat verhaal van die ballen al gehoord? Nou na een tijdje vonden ze het leuk om een biertje te drinken, en dan kwamen er 's avonds auto's op het plein, slippende banden, echt tot het grijs was van de rook en van de bandensporen. Toen is de buurt in opstand gekomen en hebben we gezegd: nu moet er echt iets aan gebeuren. Er was toen geen geld om het plein aan te pakken, dus zijn die ballen er gekomen [staan langs

de rand van het plein]. Er zijn wel paaltjes voor de marktlui zodat die de ruimte wel kunnen gebruiken. Dit hebben we zo een keer afgedwongen bij de gemeente. We hebben toen een brief opgestuurd, wat handtekeningen verzameld, en een voorstel gegeven van hoe wij dachten dat dit opgelost kon worden.

Ik heb mijn hele leven daar gehangen joh. Dat was onze hangplek. Laatste keer gingen ze die ballen er zo opzetten. En toen gingen ze die paal verwijderen. Dus ons oude plein was gewoon weer helemaal open, weet je. En zo'n vriend van mij uit Utrecht, die was in Renkum. En hij zegt, ja dit is wel echt een mooi plein. En hij rijdt zo zijn BMW M3 het plein op. Toen ging ie rondjes draaien met dat ding daar joh. Dan kunnen mensen toch nog zien dat het een hangplek geweest is. Maar het is een mooie locatie ook. Dus die zie je nou nog, weet je. Dat was onze hangplek, maar dat is het nu niet meer. Nu is het gewoon over daar.

Het historisch besef over de ontstaansgeschiedenis van het plein en de herinnerde incidenten bepalen deels het waardeoordeel van de geïnterviewden over het plein in zijn huidige staat en de mogelijke ontwerpoplossingen daarvoor.³⁸

Ik kan me trouwens wel goed herinneren toen ik nog in de flat woonde, dat ik toen met mijn zwager naar een informatieavond ben geweest over de inrichting van het plein. Er waren toen al een hoop opmerkingen over de plannen van de gemeente. Echt van: "dit wordt echt niks" qua onderhoud, qua stenenpartij. Nou ja, dat klopt dus achteraf wel.

4 Slot: een ontwerp is geen panacee en drie andere aanbevelingen

We hebben voor dit onderzoek een methode toegepast om inzicht te verkrijgen in de meervoudige betekenissen en wensen voor het Europaplein. Het plein heeft voor uiteenlopende groepen mensen verschillende en soms conflicterende betekenissen en ook de wensen voor de toekomst variëren en zijn niet altijd met elkaar te rijmen. Door het meervoud aan betekenissen en wensen zijn er uit dit onderzoek geen eenduidige ontwerprichtlijnen af te leiden. Wel zijn er een aantal meer generieke conclusies te trekken uit het onderzoek, omdat sommige zaken steeds terugkeerden in de interviews en die we ook konden staven met een analyse van krantenberichten over Renkum (zie diverse kaders in Deel 1). Ook zijn er een aantal conclusies te trekken voor de toekomstige ontwikkeling van het Europaplein en het dorp Renkum in de gemeente Renkum.

Het beeld ontstaat dat mensen graag het Europaplein als plein willen behouden, maar dan wel groen en dynamisch, waar verschillende gebruiksfuncties naast elkaar kunnen bestaan. Het beeld is ook ontstaan dat een deel van de door ons geïnterviewden een groot wantrouwen heeft tegenover de lokale overheid, de gemeente Renkum. Ze voelen zich achtergesteld ten opzichte van de omliggende dorpen in de gemeente en hebben er weinig vertrouwen in dat het ooit nog wat wordt met hun dorp. ‘Het is niks, het wordt niks en het zal ook nooit wat worden’, zo vatte twee verschillende bewoners dit gevoel identiek samen.

Volgens ons heeft een herinrichting van het Europaplein alleen kans van slagen als er rekening wordt gehouden met de contextuele factoren die nu en in de toekomst de betekenis, de waarde en het gebruik van het plein zullen bepalen. Drie punten zijn hierbij van belang.

1. De toekomstige inrichting en het gebruik van de Europaplein dient samen te hangen met de ruimtelijke context van het plein.

Veel geïnterviewden zijn zich goed van de ruimtelijke context bewust. Ze weten dat er in de omliggende steden en dorpen van Renkum en in het dorp zelf andere plekken zijn die ook voorzien in de activiteiten en voorzieningen op en nabij het Europaplein. De inrichting en de bestemming van het plein dienen daarmee rekening te houden. Een keuze elders kan directe invloed hebben op de toekomstige betekenis en het gebruik van het plein. Op het schaalniveau van de gemeente moet er een duidelijke keuze worden gemaakt over het voorzieningenniveau rondom het plein. Winkels, horeca, publieke voorzieningen, zoals een bibliotheek, worden wenselijk geacht. Een keuze voor het concentreren van de winkels in de Dorpsstraat en voor het verplaatsen van evenementen naar de Rijnkom zou de dynamiek van het plein mogelijk kunnen aantasten. Wat voor sommigen positief is en voor anderen negatief. Een vermindering van het voorzieningen- en evenementenniveau rondom het plein, vraagt om een plein dat op zichzelf functioneert. Het behoud van de voorzieningen en evenementen of een intensivering daarvan, vraagt om een ontwerp dat ruimte en mogelijkheden daarvoor biedt.

2. De toekomstige inrichting en het gebruik van de Europaplein dient rekening te houden met de sociale context.

Wat gewenste en niet gewenste sociale activiteiten of gebruiksvormen zijn, *is in the eye of the beholder*. Duidelijk is wel dat veel mensen last ondervinden van de zogenoemde hangjongeren. Hangjongeren worden in Renkum door veel van de geïnterviewden als probleem ervaren. Bij een deel van de geïnterviewden beïnvloedt dit hun waardering voor het huidige plein en van de ideeën voor de toekomst van dit plein, zoals gepresenteerd in de schetsontwerpen. Een mogelijkheid is om te kiezen voor ontwerp oplossingen waarvan wordt gedacht dat deze niet aantrekkelijk zijn voor hangjongeren. Het idee van een pannakooi is door veel van de geïnterviewden en op de bewonersavond afgewezen omdat het deze jongeren zou trekken. Door een enkeling zijn er ook ontwerpsuggesties gedaan die de jongeren direct weren, zoals het plaatsen van bewakingscamera's. Het Europaplein is echter openbare ruimte. Dat wil zeggen dat binnen de grenzen van de wet alle mensen gebruik mogen maken van deze ruimte. Het impliceert ook dat formeel niemand

de ruimte kan toe-eigenen. Een goede openbare ruimte is openbaar en sluit geen mensen uit maar tracht wel zo te functioneren dat verschillende groepen naast elkaar of met elkaar kunnen leven.

Het weren van jongeren op plek X zal tot een waterbedeffect kunnen leiden. Ze verdwijnen op plek X en duiken op, op plek Y. Beter is het volgens ons om deze jongeren goed te faciliteren (en dat lijkt reeds te gebeuren) in plaats van ze te weren. Verstandiger lijkt het om niet op het ontwerpniveau van het Europaplein deze groepen proberen te sturen maar het als een sociaal-ruimtelijke opgave voor het dorp Renkum te zien. Het lijkt er daarbij op dat er in de media en onder sommigen van de geïnterviewden de neiging bestaat om rondhangende jongeren over een kam te scheren. Er zijn verschillende gradaties van overlast en er zijn excessen. Meer oog voor de diversiteit aan hangjongeren en de motivaties van hun gedrag is volgens ons zeer wenselijk, zeker in de discussies over het gebruik en het ontwerp van openbare ruimtes in Renkum.

3. De toekomstige inrichting van het plein hangt samen met de relatie tussen burgers en de lokale overheid

Het gebruik en de waardering van het plein nu en in de toekomst lijken erg samen te hangen met de verhouding van een deel van de Renkumse bevolking tot de overheid. Het wantrouwen onder sommige burgers tegenover de overheid lijkt erg groot (dit wordt ook bevestigd in een kleine rondvraag los van de geïnterviewden). Een deel van de geïnterviewden geeft aan dat veel mensen zich in Renkum door het gemeentebestuur achtergesteld voelt en een negatief idee heeft over de toekomst van het dorp. Dit heeft direct effect op de betekenissen die aan het plein en de schetsontwerpen werden toegekend. Een deel van de geïnterviewden staat niet negatief over de voorgestelde plannen maar heeft er weinig fiducia in dat het ooit wat zal worden. In deze context waarin het vertrouwen tussen een deel van de burgers en de overheid niet groot is, is het volgens ons van groot belang om juist de constructieve burgers die het contact met de overheid zoeken, die een positieve bijdrage willen leveren aan hun leefomgeving te koesteren en te omarmen, in figuurlijke zin.

Kortom, een ontwerp is geen panacee voor de sociaal-ruimtelijke problematiek van het dorp Renkum maar een belangrijk element in een hele reeks van transformaties die volgens vele nodig zijn voor een betere toekomst van dit dorp. Een ontwerp is in deze context dus een sociaal-ruimtelijke opgave in een veel groter krachtenveld en zal volgens ons alleen kans van slagen hebben op de lange termijn als er de drie punten in acht worden genomen. Daarbij lijkt het van groot belang om rekenschap te geven van de padafhankelijkheden uit het verleden: arbeidersdorp, moeilijke verhouding overheid burger, verhouding import, export en te ontwerpen met het oog op de toekomst. Wat voor een toekomst dat moet zijn, kunnen wij moeilijk zeggen. Dat burgers en de gemeente aan zet zijn lijkt ons evident. Succes!

DEEL 3

Van idee tot schetsontwerp voor het Europaplein

Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen

Dit deel van het rapport beschrijft de totstandkoming van het eindontwerp. We geven inzicht in het ontwerpproces en de keuzes die de ontwerpers hebben moeten maken. Het deel eindigt met een presentatie van het eindontwerp.

1 Introductie: de stappen in het ontwerpproces

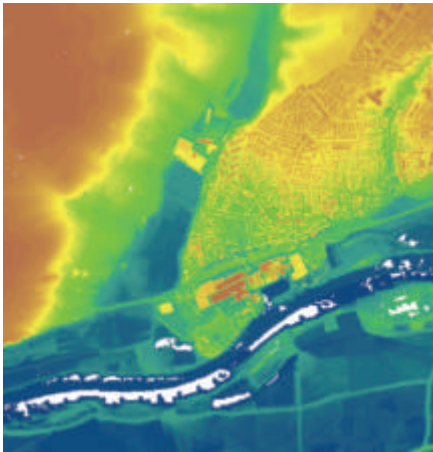
Het ontwerpproces bestaat uit drie verschillende fases. Nadat de vraag vanuit de werkgroep helder was en wij wisten wat voor een functie wij dienden te vervullen ging fase 1 van start. Hierin is gekeken naar de landschappelijke context vanuit onze achtergrond en zijn de eerste wensen van de bewoners duidelijk geworden door middel van een schetsatelier. Uit deze fase zijn twee belangrijke wensen naar voren gekomen: Een groen plein en een activiteitenplein.

In fase 2 zijn deze wensen verder onderzocht door drie verschillende schetsontwerpen aan de bewoners voor te leggen op een inloopavond. Het commentaar was divers, maar had een duidelijke richting.

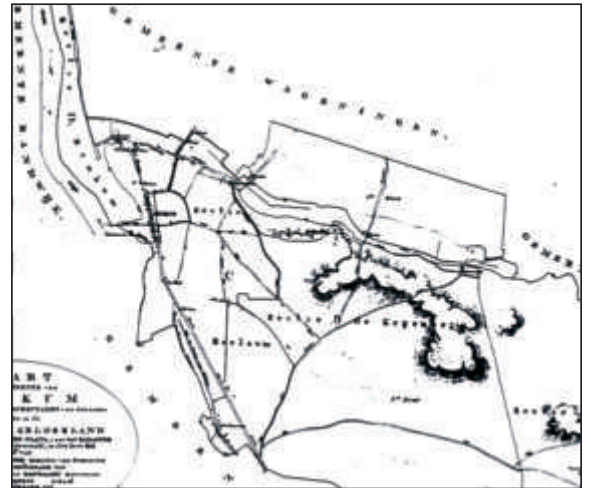
Tijdens fase 3 konden we dan ook kiezen voor één eindontwerp. Deze is gemaakt met behulp van het commentaar van de bewoners. Het eindontwerp geeft een beeld van de wensen van de bewoners van Renkum, de kosten van de aanleg en de mogelijkheden voor een nieuw Europaplein.

De eerste wensen van de bewoners zijn duidelijk geworden door middel van een schetsatelier.

Afbeelding 3.1. Hoogtekaart huidige situatie (bron: ahn.nl) Renkum op de overgang van hoog naar laag.

Afbeelding 3.2. Kadastrale kaart uit 1811 (bron: watwaswaar.nl), Renkum ontwikkelt zich langs knooppunten.

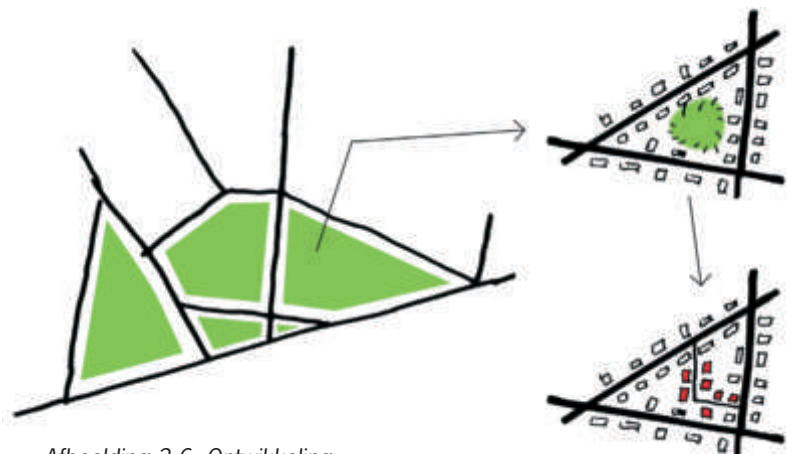
Afbeelding 3.3. Kadastrale kaart 1832 (bron: watwaswaar.nl), de Dorpsstraat ontwikkelt zich zuidelijk van een grote driehoekige ruimte (de latere locatie van het Europaplein).

Afbeelding 3.4. Luchtfoto RAF: De locatie van het Europaplein benoorden de Dorpsstraat, Renkum te midden van de landbouwgronden (foto vermoedelijk gemaakt rond 1944).

Afbeelding 3.5. Kaart huidige stedelijke context: Het Europaplein in de huidige stedelijke context, een 'plek' in een historische 'plek'.

Afbeelding 3.6. Ontwikkeling Europaplein; verstedelijking van een open driehoek.

2 Fase Ia Ruimtelijke context

De Werkgroep Europaplein heeft in de beginfase de opgave als volgt gedefinieerd: 'Maak vier verschillende ontwerpen voor het Europaplein waar de bewoners achter staan om mee naar de gemeente te kunnen stappen' Wij hebben deze eerste probleemstelling aangescherpt en aangevuld. De input hiervoor zijn de resultaten van een ruimtelijke analyse en een opzet voor het ontwerpproces. Voor het planproces is een participatief proces gestart om de bewoners hun wensen over het plein uit te laten spreken en mensen betrokken te krijgen (zie Deel 1). Op het schetsatelier is de ruimtelijke context met behulp van onze analyse verduidelijkt. Dit raamwerk zorgde voor inkadering van de opgave en voor houvast tijdens de schetssessie met de bevolking. Anderzijds is het raamwerk niet te strikt vormgegeven om te voorkomen dat er teveel sturing werd gegeven aan de creativiteit van de bewoners. Hierna beschrijven wij de belangrijkste aspecten vanuit de ruimtelijke analyse die geholpen hebben bij het herdefiniëren van de ruimtelijke opgave en die structuur aan het schetsatelier hebben gegeven.

Landschappelijke context

Renkum ontwikkelde zich op de overgang van het rivierenlandschap naar de hooggelegen gronden van de stuwwal van de Veluwe. De eerste bebouwing werd gevestigd op de plek waar ook in de huidige situatie de Dorpsstraat te vinden is. Op de kadastrale kaart uit 1811 is te zien dat het dorp zich ontwikkelde langs enkele belangrijke routes zoals 'De postweg van Utrecht naar Arnhem' en 'De weg van Bennekom naar Renkum'. Daar waar dit soort routes elkaar kruisten, ontstonden knooppunten. In combinatie met de lokale wegen en paden ontstond een web van infrastructuur waarin de ruimtes tussen de wegen een kenmerkende drie- of vierhoekige vorm hebben.

In de 20e eeuw verstedelijkte het gebied zich aanvankelijk langs de randen van de 'driehoeken' in de vorm van bebouwingslinten. Vooral in de tweede helft van de 20e eeuw werden ook de driehoekige tussenruimten bebouwd. De ruimtes die tot dan toe vaak als gemeenschappelijke grond (akker, weide) gebruikt werden, veranderden in nieuwbouwlocaties (Afbeeldingen 3.1 tot en met 3.6).

Ruimtelijke context

Naast een landschappelijke context waarin vanuit de historie verstedelijking van de natuurlijke omgeving een belangrijke rol speelt, beschrijven we een ruimtelijke context om de stedenbouwkundige structuur van het gebied te analyseren. Daarnaast kijken we natuurlijk naar de plek zelf. Het Europaplein wordt gezien als een plein, maar wij vragen ons af of het wel moet worden gezien als een 'echt'plein. We zullen eerst in gaan op de definitie van een plein en vervolgens de plek zelf beschrijven. Hieruit zal blijken wat voor een plek het Europaplein binnen Renkum in neemt.

Als we puur naar de definitie van een plein kijken, dan zien we dat er wordt gesproken over:

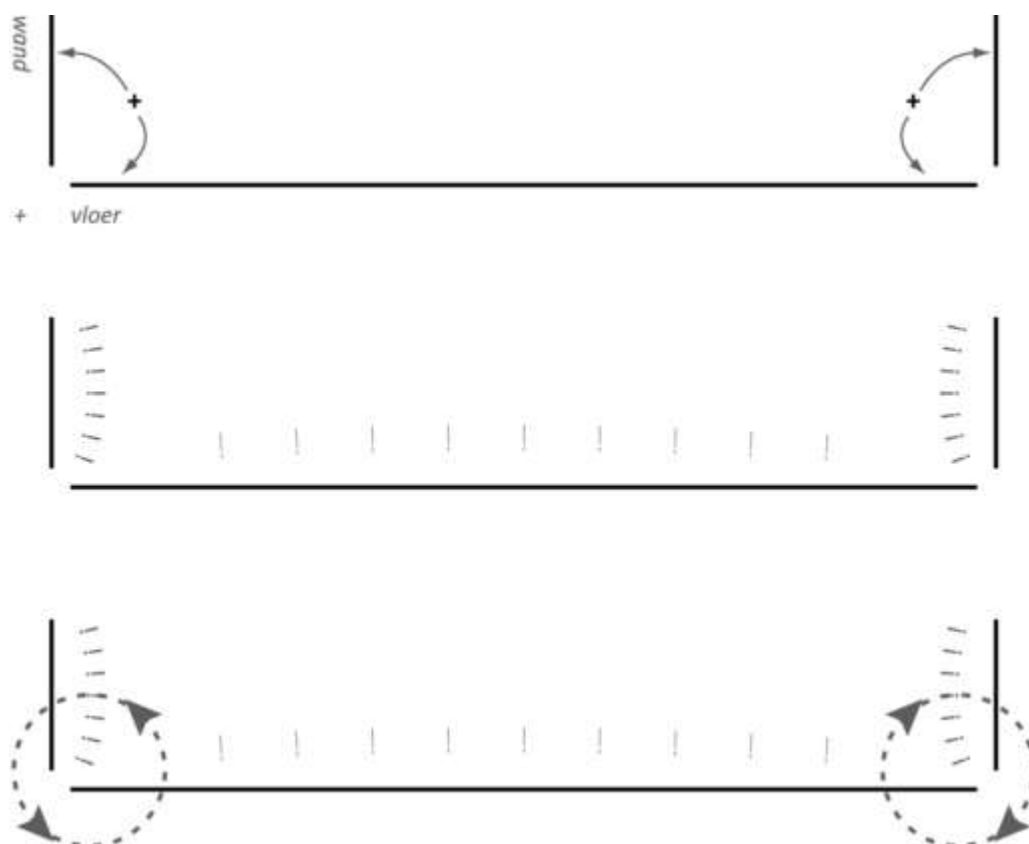
- 'een open, onbebouwde ruimte, bij of tussen bouwwerken, grote binnenplaats' (Van Dale, 2010);
- 'een door gebouwen omsloten ruimte in het stedelijk weefsel' (Dee, 2001).

Deze definities omvatten de kernelementen van wat een plein tot plein maakt; een grondvlak (vloer) en een omzoming (wanden). Om een 'plein' te creëren zijn dus beide elementen noodzakelijk. Deze samenhang zou bovendien nog extra waarde kunnen krijgen door zowel 'vloer' als 'wand' een diverse en dynamische uitstraling te geven. Een uitstraling die uitlokt tot activiteiten en de ruimte tot een levendig geheel maakt.

Over de functie en betekenis van een dergelijke ruimte schrijft de Lexicon voor tuin- en landschapsarchitectuur (Vroom, 2005) het volgende:

- 'Veel stedelijke pleinen zijn representatief, verbeelden een gedachte, verwijzen, en kunnen op spectaculaire wijze betekenis geven';
- 'Pleinen worden als bijzondere en bevrijdende plekken beleefd, mede doordat voetgangers en fietsers vrijelijk de ruimte kunnen doorkruisen en niet gebonden zijn aan voorgeschreven paden'.

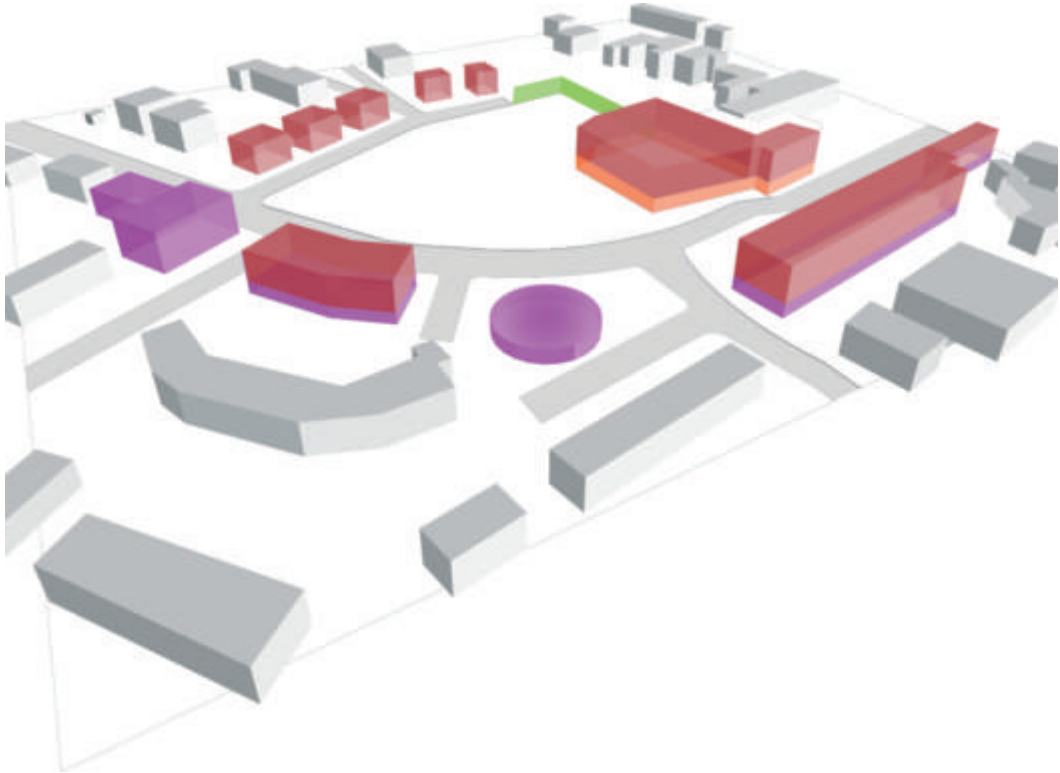
Een plein als onderdeel van de openbare ruimte zou gezien kunnen worden als het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor een bepaald gebruik van zo'n ruimte. De plek zou flexibel en tegelijk neutraal moeten zijn. Flexibel om een divers gebruik door diverse doelgroepen te faciliteren, neutraal om conflicten tussen groepen te voorkomen (Afbeelding 3.7).

Afbeelding 3.7. Een 'plein' = vloer + wand.

Vloer en wand Europaplein

Om te voldoen aan de definitie van 'plein' zouden zowel vloer als wand dynamisch en divers moeten zijn. In afbeelding 3.8 geven de verschillende kleuren aan welke typen wanden er zijn. Deze mix van wonen/cultureel/commercieel trekt potentieel een divers publiek aan wat de ruimte tot een levendig geheel kan maken. Echter, deze diversiteit in functies wordt niet aangevuld door een sterke beeldkwaliteit. De gebruikte materialen zijn bijna allemaal gelijk van kleur, en de omgeving wordt overheerst door het gebruik van 'harde' materialen (steen etc.). De sfeer die wordt bepaald door de materialisering is te omschrijven als een grauw en statisch geheel. Van een samenspel tussen vloer en wand is geen sprake, ze verzwakken elkaar eerder, dan dat ze elkaar versterken. De wand staat veraf van het pleingedeelte zelf. Bovendien is de wand sterk versnipperd door de vele wegen die op het plein uitkomen en door de wisselende gebouwhoogtes (zie ook afbeelding 3.9). Voor een optimale vloer-wandrelatie zou het plein grondig hergestructureerd moeten worden.

Afbeelding 3.8. Impressie van de massa die het Europaplein omringt. Diversiteit aan functies kan een gevarieerd publiek aantrekken (rood=wonen, oranje=cultureel, paars=commercieel). Materialisering van het plein; veel 'harde' materialen met veelal eenzelfde kleurstelling.

Afbeelding 3.9. Het Europaplein in de huidige situatie. (bron: Google Maps/Streetview)

Routes en toegankelijkheid

Om een plein of een plek te gebruiken, moet deze naast herkenbaar en toegankelijk zijn, ook stimuleren tot het ondernemen van activiteiten. Het huidige plein beschikt over een bescheiden grasveld (hellend), een speeltoestel, enkele bankjes en het monument. De koppeling van deze plekken naar de routes in de omgeving (bijvoorbeeld toegangswegen) is niet altijd even helder. Een plein is uitnodigend wanneer er routes naartoe/overheen lopen en je in contact komt met de elementen die op het plein aanwezig zijn.

De volgende analyse geeft aan dat er niet alleen weinig activiteiten op het plein zijn, maar dat deze ook niet direct in verbinding staan met de routes die mogelijk over het plein lopen. De doorgaande routes in de omgeving komen niet in de buurt van het plein, waardoor het een relatief onbekende of verscholen plek is. Zeker voor de niet-Renkummers. Dit kan een voordeel, maar ook een nadeel zijn. Het voordeel is dat het plein een verrassing kan zijn als een rustige plek midden tussen de doorgaande routes door het stedelijk weefsel. Een nadeel is dat het plein niet op de routes van het langzaam verkeer ligt en zo verwaarloosd en verlaten kan gaan ogen, wat nu het geval is.

Op het niveau van het plein zelf is te zien dat de wisselwerking tussen 'vloer' en 'wand' verstoord wordt door barrières rondom het plein. In tegenstelling tot andere pleinen is de pleinvloer van het Europaplein gescheiden van de wand door de aanwezigheid van een rijbaan, parkeervakken en diverse plantsoenen. Hierdoor is het vaak niet mogelijk om het plein direct te bereiken. Weinig of haast onzichtbare doorsteken in de plantsoenen, de aanwezigheid van parkeervakken en een rijstrook maken dat het plein geïsoleerd ligt ten opzichte van de directe context. De relatie van de vloeren en wanden is dus verstoord wanneer men praat over het concept 'plein'.

De bibliotheek is het enige gebouw dat in de huidige situatie op het plein is gelegen. Hierdoor zijn er potenties om het gebouw een sterke relatie met het plein te geven. Mede door de (culturele) functie van het gebouw kan het juist op deze plek bijdragen aan een levendige omgeving. Daarnaast trekt het gebouw mensen aan uit heel Renkum of zelfs daarbuiten. Er zijn dus mogelijkheden om een divers publiek naar het plein te trekken.

Echter, de relatie van het gebouw met het plein is niet optimaal. In de huidige situatie is de ingang van de bibliotheek eigenlijk niet direct aan de pleinruimte gekoppeld. Men hoeft eigenlijk niet over het plein om de bibliotheek te bereiken. Daarnaast zijn de gevels van het gebouw voor een groot deel gesloten, en is er dus weinig visueel contact met het plein. Het 'openen' van deze gevel zou een denkbare oplossing kunnen zijn.

Ook is het wenselijk om de ingang van de bibliotheek te verplaatsen naar de grotere pleinruimte. Zo kan de bezoeker van de bibliotheek ook het nieuwe plein beleven en bijdragen aan de levendigheid, dynamiek en diversiteit op het plein. Studies naar deze specifieke opgave zijn echter geen onderdeel van deze analyse. In het ontwerp dient rekening te worden gehouden met mogelijke veranderingen rondom het bibliotheekgebouw. Met andere woorden, het ruimtelijk ontwerp van het plein dient zo flexibel en 'stevig' te zijn dat het niet valt of staat bij een verandering aan de bibliotheek.

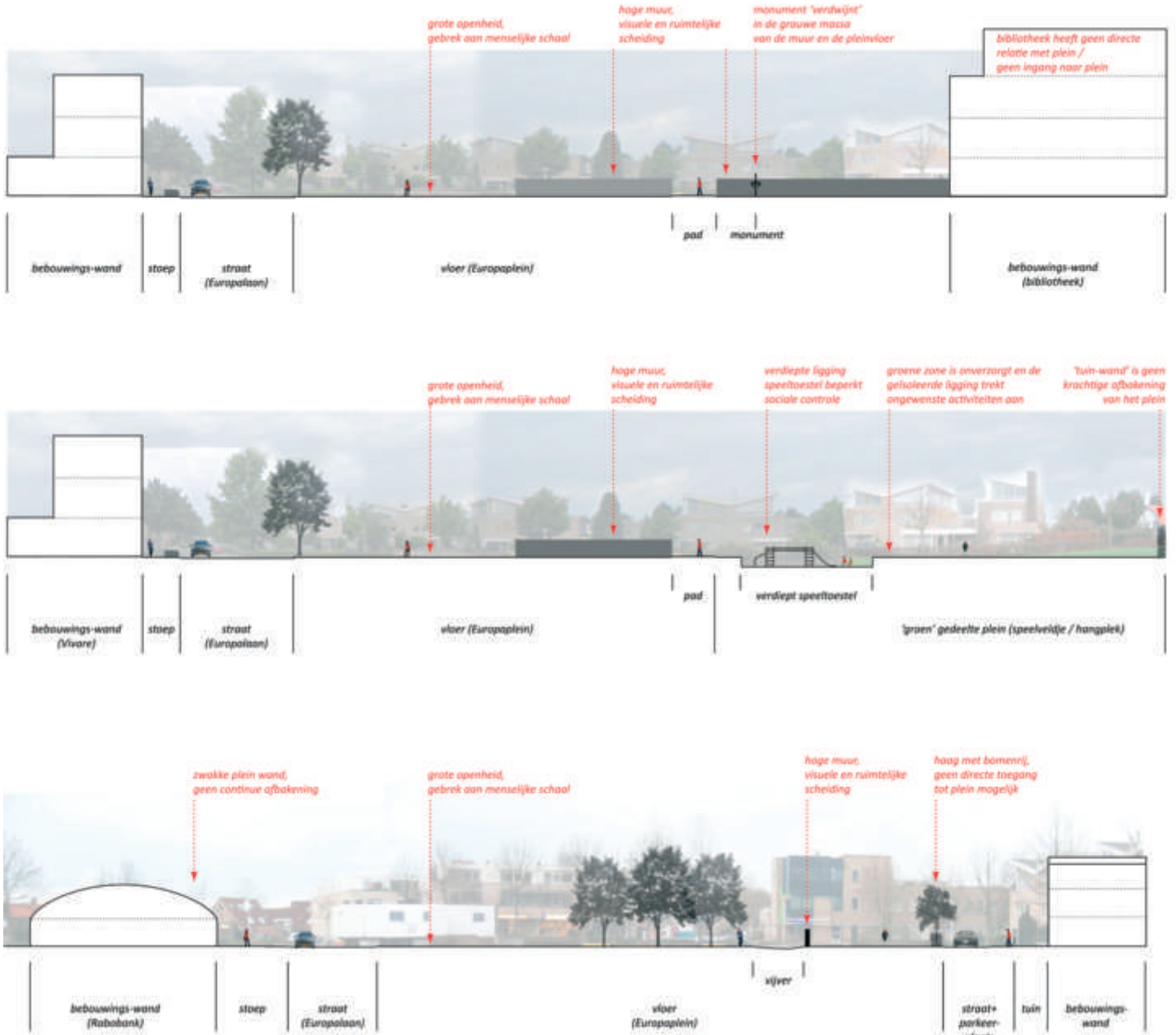
De bibliotheek is niet het enige object dat verstoerde relaties met de pleinruimte kent. Op het plein zelf zijn veel (visuele) barrières aanwezig in de vorm van hoge opstaande muren, hekjes en bosjes. Deze elementen blokkeren doorzichten (denk ook aan sociale veiligheid) en daadwerkelijke toegang tot verschillende delen van het plein. Verder is het speeltoestel verdiept aangelegd wat ervoor zorgt dat direct zicht op spelende kinderen ontbreekt. Vooral vanuit het oogpunt van sociale veiligheid zijn dit urgente verbeterpunten.

Ten slotte kent de ruimte als geheel een enigszins amorf karakter wat maakt dat er geen sprake is van één ruimte. Vooral de 'hoek' naast de bibliotheek is een achteraf gelegen plek die eigenlijk niet bij het plein hoort. Hier ontbreekt de 'wand', dus het ontwerp moet heldere bindende elementen bevatten om dat te verbeteren (zie afbeelding 3.10).

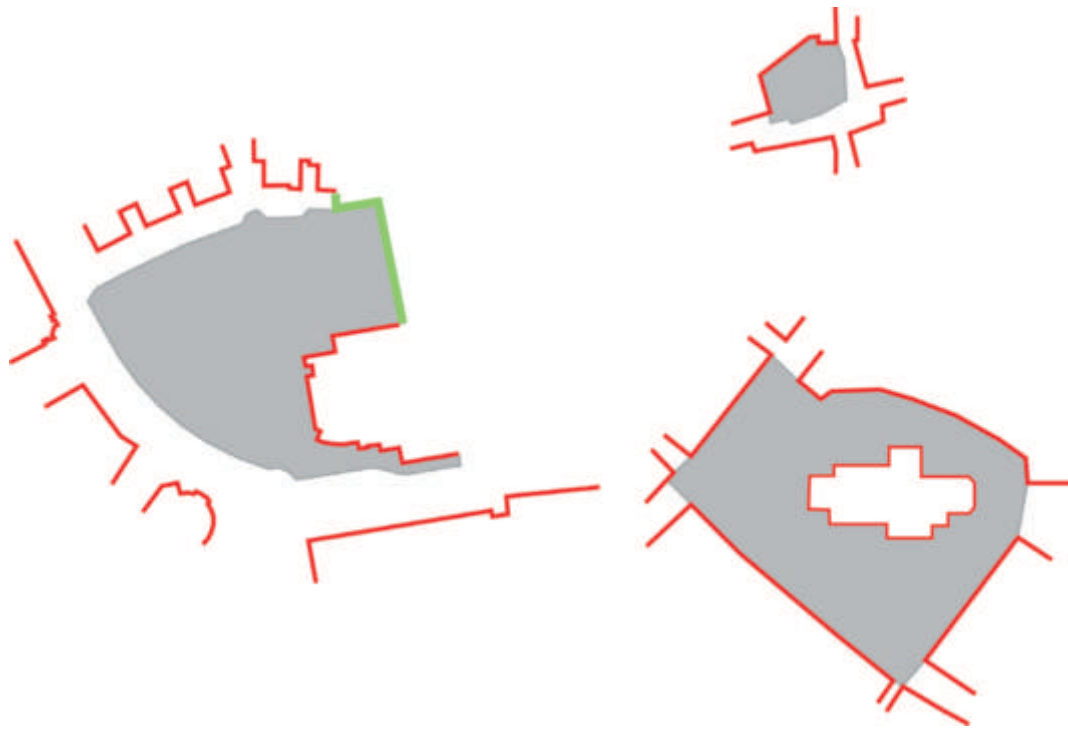
Plein, park of plaats/plek

Wanneer men het Europaplein en met name de vloer en de wanden reduceert in een tekening zoals weergegeven in afbeelding 3.11, en vergelijkt met andere pleinen, worden een aantal dingen duidelijk. De wanden van het Europaplein zijn behoorlijk gefragmenteerd. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het Renkumse Kerkplein en de Wageningse Markt heeft het Europaplein geen heldere continue omlijsting van de open ruimte. De wanden van het Europaplein zijn geen lange lijnen maar meer een aaneenschakeling van hoekige vormen, en openingen in de wanden zijn vaak behoorlijk groot. Verder ligt de vloer van het Europaplein, in tegenstelling tot de twee referentiepleinen, aan geen enkele zijde tegen een continue wand aan.

De barrières zoals eerder genoemd dragen in combinatie met de zwakke vloer-wand-relatie bij aan ruimte die moeilijk te definiëren is. De ontwerpfase van dit project vraagt om onderzoek naar de ruimtelijke betekenis van de ruimte: is het misschien geen 'plein', maar een 'park', 'plaats' of 'plek'? Het toekennen van een definitie geeft handreikingen voor het ruimtelijk ontwerp. Het schetsatelier en de interviews met de bevolking (zie Deel 2), en diverse tussenpresentaties hebben geholpen bij het toekennen van de ruimtelijke betekenis en functie van het Europaplein.

Afbeelding 3.10. Het huidige Europaplein, weergegeven in drie kenmerkende profielen. De grootte en leegte van het plein komt duidelijk naar voren evenals de barrières en het gebrek aan de menselijke schaal in het plein. Drie dwarsdoorsneden van de huidige situatie (schaal 1:500).

Afbeelding 3.11. De wanden en de vloer van het Europaplein in reductie. Met de klok mee: Europaplein Renkum, Markt Wageningen, Kerkplein Renkum.

3 Fase Ib Ruimtelijke opgave

Opgave en programma: de inspiratie

Vanuit de schetsateliers met zowel kinderen als volwassenen kwamen veel inspirerende visies naar voren die het ontwerpproces goed konden voeden. Onderstaande samenvatting geeft de belangrijkste wensen weer van kinderen en volwassenen. Het is hierbij van belang om te noemen dat de uitkomsten van de ateliers veelal het karakter van een 'wensenlijst' hebben. De waarde hiervan is dat de opgave voor de ontwerpers concreter wordt door de vraag vanuit de bewoners naar een ruimtelijk programma. De schaal van dit programma en de combinatie van diverse wensen die moeten leiden tot een samenhangende openbare ruimte is de concrete opgave voor de ontwerpers geweest.

De kinderen hebben met knutselwerken inspirerende ideeën geleverd voor het nieuwe plein. Opvallend was dat er vaak naar concrete voorbeelden in andere dorpen en steden werd gerefereerd. Samenvattend kunnen we de volgende wensen vanuit de kinderen definiëren: veel kunnen bewegen en activiteiten kunnen ondernemen, liever een ruigte dan een vastgesteld speelvoorzorg. Belangrijkste elementen waren een kabelbaan, visvijver, dierentuin, crossbos, klimmuur, waterspeelplaats, skatepark en voetbal/sportveld.

De volwassenen hebben door middel van schetsen op een plattegrond en discussierondes de volgende randvoorwaarden voor het ontwerp gesteld: nadruk op veiligheid, zitgelegenheid, stevigheid, robuustheid, rust, beperken van overlast, gelegenheid voor activiteiten. Hierbij is het van belang te benoemen dat enkele gedachten niet louter betrekking hebben op het Europaplein. De interviews met individuele bewoners hebben laten zien dat een onderwerp als veiligheid in de openbare ruimte een aandachtspunt voor heel Renkum is (zie ook Deel 2). Het ontwerp voor het plein kan haar steentje bijdragen aan het verbeteren van dergelijke zorgpunten.

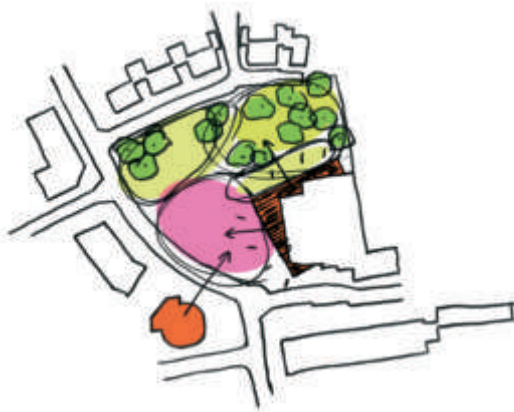
De diversiteit aan wensen is een goed begin voor de ambitie om de ruimte levendig, dynamisch en divers te maken. Echter, het vergt ontwerpend onderzoek om in te zien of al deze wensen te combineren en te implementeren zijn. Een eerste aanzet hiertoe is gedaan in de vorm van vier modellen die functioneren als extreme inrichtingsprincipes. Op basis hiervan kan worden geïnventariseerd hoe de meningen van de verschillende gebruikers over het toekomstige plein zijn. En vervolgens welke elementen uit de vier modellen moeten worden meegenomen in het ontwerpproces.

Voordat we deze modellen konden maken, zijn de uitkomsten van de ateliers gecombineerd met de conclusies vanuit de ruimtelijke analyse van de ontwerpers. De inrichtingsopgave is breed benaderd om een eerste afweging tussen uitersten te kunnen maken. Door de modellen als extremen neer te zetten, variërend tussen intensief en extensief, meer parkachtig en meer pleinachtig kon worden geïnventariseerd hoe vanuit de bewoners werd gereageerd op diverse typologieën voor deze plek. Om de wensen van de bewoners en de inventarisatie goed samen te kunnen vatten, hebben we vier verschillende modellen ontwikkeld, waarin verschillende wensen naar voren kwamen. Met deze modellen hebben we de werkgroep meer inzicht kunnen geven in onze werkwijze en hebben we de richting van het ontwerpproces kunnen bepalen.

De volgende modellen zijn gepresenteerd:

- *Activiteitenplein* – een mix tussen plein en groene elementen waar activiteiten in verschillende zones kunnen plaatsvinden (Afbeelding 3.12);
- *Europapark* – een voornamelijk groene parkruimte met minimale pleinfunctie (Afbeelding 3.13);
- *Stedelijk plein* – een maximalisering van de pleinruimte tot aan de gevels met veel ruimte voor grootschalige activiteiten (Afbeelding 3.14);
- *Europaplein verbindt* – een plek waar routes samenkomen en waar ontmoeting centraal staat, een stedelijke brink (Afbeelding 3.15).

De werkgroep Europaplein heeft zich in deze voorbereidende fase uitgesproken en twee voorkeuren aangegeven. De modellen 'Activiteitenplein' en 'Europapark' waren favoriet met name door de sterke groene component en de mix tussen plein en park waarin verschillende activiteiten een eigen plek hebben.

Afbeelding 3.12. Model 'Activiteitenplein': een mix tussen een plein en groene elementen.

Afbeelding 3.13. Model 'Europapark': groene parkruimte met minimale pleinfunctie.

Afbeelding 3.14. Model 'Stedelijk plein': veel ruimte voor grootschalige activiteiten.

Afbeelding 3.15. Model 'Europaplein verbindt': ontmoeten staat centraal.

De inventarisatie fungeerde als aanvulling op de ateliers en kon een eerste aanleiding geven voor het ruimtelijk ontwerp. Dit is verder aangevuld met de conclusies van de ruimtelijke analyse door de ontwerpers. Deze fase heeft geleid tot een definitie van het Europaplein in ruimtelijke zin, welke functies zou het kunnen vervullen en welk beeld daarbij hoort.

Opgave en programma: definitie

Zoals blijkt uit de ruimtelijke analyse is het Europaplein een ruimte die moeilijk te definiëren is als een echt plein. Daarvoor is het huidige plein te statisch, te stil en functioneert het niet als een geheel. De plek wordt nu niet als fijn of plezierig gezien en daardoor weinig gebruikt. Het ontwerp moet voorzien in heldere bindende ontwerpprincipes om het Europaplein als een geheel te maken waarin variatie kan bestaan, zodat de plek tot zijn recht komt en gebruikt gaat worden.

De inventarisaties zoals gedaan in deze fase vroegen om een heroverweging van het Europaplein als 'plein'. De ruimte zou een hybride vorm kunnen zijn van een park en een plein. De ambitie van een 'echt' plein is moeilijk te realiseren op deze plek omdat dit vraagt om grondige herstructurering van vooral de bebouwingsmassa's in de omgeving.

De noodzaak voor een aanzienlijk stuk openbare ruimte waarin verschillende activiteiten kunnen plaatsvinden, is echter zeer duidelijk aanwezig. Het Europaplein is een van de weinige grotere open plekken in het dorp en dat maakt dat het plein veel grote (culturele) activiteiten kan accommoderen. De gunstige ligging dicht bij de Dorpsstraat zorgt ervoor dat de Dorpsstraat en het Europaplein elkaar aanvullen qua functie: winkelcentrum + cultureel centrum. Daarnaast vormt het Europaplein een aantrekkelijke, rustige verblijfsplek als 'achtertuin' van de drukker Dorpsstraat.

In fase II is een volgende stap gedaan in het concretiseren van de ruimtelijke opgave, het bijbehorende programma en de sfeer die het plein zou kunnen hebben.

4 Fase II Sfeer, programma en inrichtingsprincipes

Vier schetsontwerpen

De onduidelijke ruimtelijke verdeling van plein komt als belangrijk element naar voren. Er is sprake van een groter pleindeel en een klein 'achteraf' hoekje naast de bibliotheek. Dit is een zeer belangrijk ruimtelijk verbeterpunt waar in deze fase handreikingen voor zijn gedaan. De keuze die de werkgroep maakte uit de modellen gaven vervolgens aanleiding tot vier verschillende schetsontwerpen om zo een compleet beeld te geven van de mogelijkheden van het plein. Hierbij gaat het zowel om een heldere bestemming voor het kleine pleindeel als voor het grote pleindeel. De veelheid aan opties die in deze schetsontwerpen werden gepresenteerd hadden als doel een definitief inzicht te krijgen in het type sfeer dat men zich op het plein voorstelde, evenals de wenselijke en onwenselijke activiteiten.

De vier schetsontwerpen zijn ruimtelijk zeer verschillend. Naar aanleiding van de wens om 'meer groen' toe te voegen aan het plein zijn in alle ontwerpen bomen en gras toegevoegd. Daarnaast is in elk ontwerp een laan in noord-zuid richting herkenbaar die het Wouter van den Bornplantsoen met de Europalaan verbindt. Dit voorziet in een nieuwe route voor wandelaars en fietsers. Daarnaast vormt de laan een heldere scheiding tussen de twee pleingedeelten. Voorts is in alle ontwerpen het aandeel verharding teruggebracht en zijn de muren verwijderd. De vier schetsontwerpen zijn aan de Renkumse bevolking voorgelegd (zie Afbeeldingen 3.16 tot en met 3.19).

Bomenplein

Het schetsontwerp 'Bomenplein' voorziet in het toevoegen van ruim 25 bomen die tezamen een nagenoeg gesloten bladerdak vormen. Enkele open plekken geven meer ruimte voor activiteiten waaraan in later stadium nog invulling kan worden gegeven. Het grondvlak bestaat uit een afwisseling tussen verharding en gras met in het midden een podium als centrum voor een levendig pleingebruik. Het bladerdak werkt als verbindend element om het kleine en grote pleingedeelte te koppelen. Vooral het bladerdak en de 'Franse pleinsfeer' is als zeer aantrekkelijk gezien. Als minpunten wezen de Renkummers vooral op het gebrek aan lichtinval en te weinig sociale controle.

Hofjes

Het schetsontwerp 'Hofjes' is geïnspireerd door het Begijnhof in Amsterdam: een luwe open ruimte binnen het stedelijk weefsel. Dit ontwerp bevat drie hofjes met elk een eigen functie, omgeven door bomen. In de hofjes is plek voor een podium, een speelveld, en een grote bloembak. Het kleine pleingedeelte is ingevuld met een pannakooi. De flexibiliteit en variëteit in het ontwerp zijn als sterkste punten genoemd. Men spreekt zich in het algemeen echter negatief uit over het plaatsen van een pannakooi op het Europaplein.

Brink met bibliotheektuin

Het schetsontwerp 'Brink met bibliotheektuin' heeft als voornaamste thema het omzetten van het verharde pleingedeelte in een grote groene open ruimte. Dit grasvlak is omzoomd door de bestaande bomenrijen en de noord-zuid laan. Het bibliotheekgebouw krijgt een uitloop in de vorm van een tuin met een bomendak. De tuin die aansloot bij de bibliotheek is door de Renkummers als aangename verbetering gezien. Het grootste minpunt van het ontwerp is de zonrijke open grasruimte die men 'te kaal' vindt.

Brink met bebouwing

Het vierde schetsontwerp 'Brink met bebouwing' is als variant op het vorige ontwerp gemaakt. De bibliotheektuin is in dit ontwerp vervangen door twee vrijstaande huizen die het kleine pleingedeelte opvullen. Enkele aanwezigen zien een groot financieel potentieel van deze variant. Echter de algemene opvatting van de aanwezigen is dat men geen bebouwing op het Europaplein wenst.

Afbeelding 3.16. Schetsontwerp 'Bomenplein'.

Afbeelding 3.17. Schetsontwerp 'Hofjes'.

Afbeelding 3.18. Schetsontwerp 'Brink met bibliotheektuin'.

Afbeelding 3.19. Schetsontwerp 'Brink met bebouwing'.

Conclusie: combinatie van twee schetsontwerpen

Tijdens de bijeenkomst met de Renkummers in de bibliotheek blijkt er een voorkeur voor zowel het schetsontwerp 'Bomenplein' als 'Hofjes' te zijn. Men wil meer groen en meer samenhang op het plein. Daarmee zijn de twee varianten 'Brink' (met en zonder bebouwing) uitgesloten. Een vaak gehoorde opmerking gaat over het ontbreken van details als speeltoestellen of een fontein. Dit schaalniveau valt echter niet binnen de schetsontwerpen en heeft een nadrukkelijke plek in het eindontwerp gekregen. Het is in deze fase meer gegaan om het verkrijgen van duidelijkheid over sfeer en activiteiten. Samenvattend kan gezegd worden dat men de volgende elementen als belangrijkste ingrediënten voor het plein ziet: wat betreft de sfeer spreekt een Franse sfeer met een bladerdak erg aan, echter zijn er ook mensen die het te donker vinden of saai. Een levendige afwisseling tussen open en besloten plekken lijkt een goede oplossing. Men vindt rust op het plein belangrijk, anderzijds moet er ruimte voor activiteiten zijn. Op een kleiner schaalniveau spreekt men de voorkeur uit voor een waterelement en diverse speelfaciliteiten.

De Renkummer heeft tijdens de bijeenkomst in groten getale gekozen voor een groene ruimte met een sfeer onder een bladerdak. Echter wil men ook ruimte voor activiteiten en spreken enkele aanwezigen over een mogelijk te donkere plek indien er teveel bomen staan. Een oplossing is gevonden in het combineren van de schetsontwerpen 'Hofjes' en 'Bomenplein'. Het eindontwerp zal het midden zoeken tussen een bosachtige sfeer en een plein waarop diverse ruimtes te vinden zijn. Daarnaast wordt invulling gegeven aan details als zitgelegenheden, een waterelement en speelfaciliteiten. De randvoorwaarden voor dit ontwerp zijn dus de optelsom van de uitkomsten van de bewonersavonden en de ruimtelijke verbeterpunten zoals eerder beschreven.

5 Fase III Ontwerp Europaplein

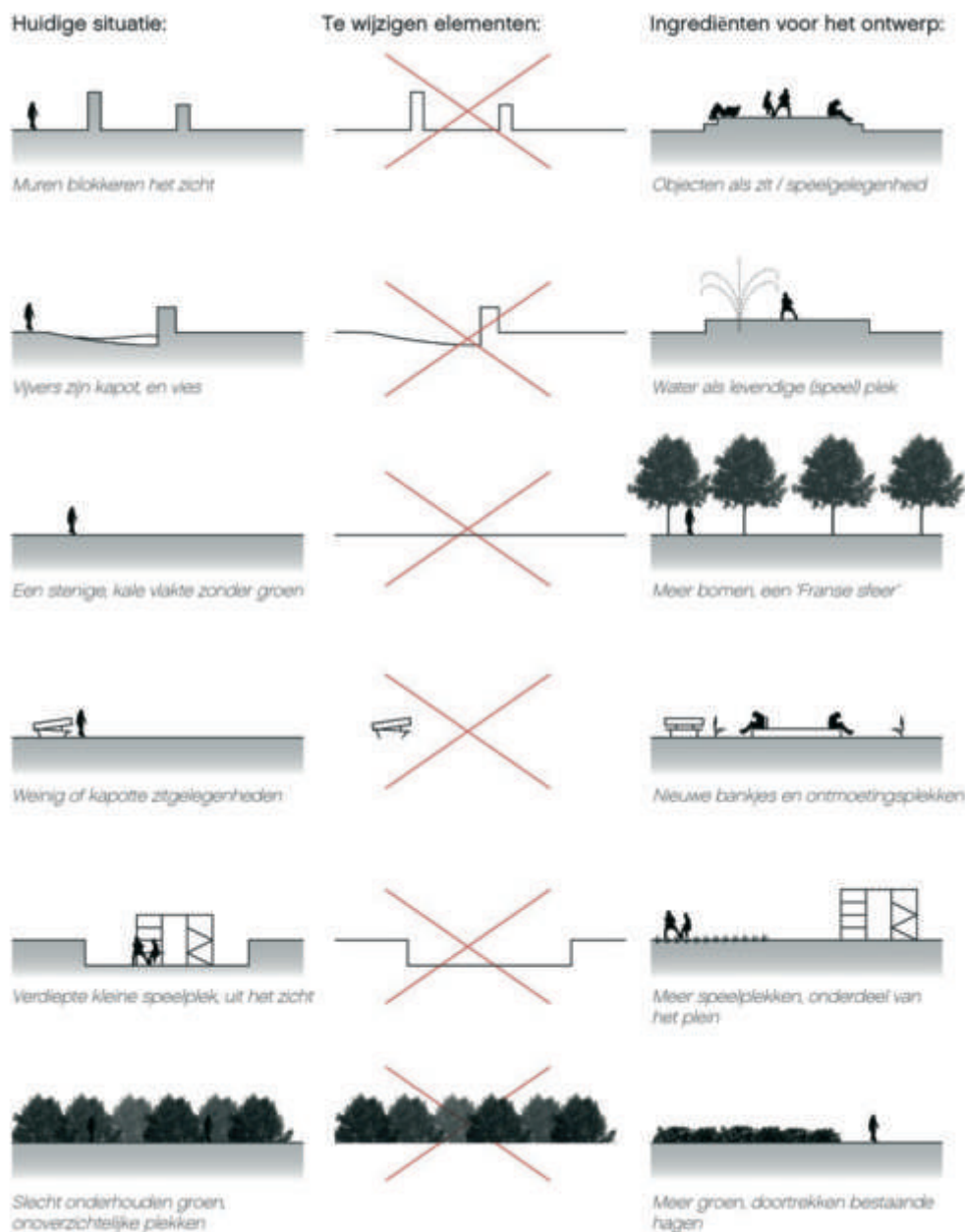
5.1 Onderdelen van het eindontwerp

Naar aanleiding van de avond met de Renkumse bevolking en het overleg met de Begeleidingscommissie hebben we aan de hand van het gegeven commentaar uiteindelijk het Hofjesontwerp verder uitgewerkt (met elementen van het schetsontwerp Bomenplein). Om dit commentaar te vertalen naar ruimtelijke wensen hebben we van de belangrijkste ideeën en verbeterpunten een iconenreeks gemaakt, zodat het duidelijk wordt hoe wij het commentaar hebben geïnterpreteerd en verwerkt (Afbeelding 3.20). Het Hofjesontwerp heeft daarna enkele veranderingen ondergaan. Zo zijn er meer verschillende sferen gecreëerd en wordt de sfeer onder de bomen die de bewoners zo op prijs stelden versterkt en nog beter gerealiseerd. Daarnaast heeft de pannakooi plaatsgemaakt voor een groot speelveld wat aansluit bij de huidige situatie.

In deze paragraaf geven we in vogelvlucht de beschrijving van de verschillende onderdelen van het eindontwerp (Afbeelding 3.21).

Afbeelding 3.21. Overzichtskartaal eindontwerp Europaplein. De nummers verwijzen naar de standplaats en kijkrichting van de afbeeldingen 3.22 tot en met 3.25.

Afbeelding 3.20. Reeks iconen als ingrediënten voor het eindontwerp.

1. De muren op het plein worden als grote hinder ervaren, ze scheiden het plein en maken het plein onoverzichtelijk. Daarnaast hebben ze verder geen enkele functie. Het zou beter zijn om diversiteit op het plein aan te brengen door middel van verschillende zitgelegenheden, zoals verhoogde randen of een podium.
2. De huidige vijver geeft niet de sfeer die de bewoners voor ogen hebben. Hij gaat vaak lek en is snel smerig. De bewoners zien liever een waterobject waar kinderen mee/in kunnen spelen en wat schoon blijft. Een fontein of watertafel is meer geschikt voor het plein.
3. Het plein heeft een groot verhard oppervlak zonder opgaande elementen daarin, dit maakt het plein onaantrekkelijk. Om het plein meer gebruiksvriendelijk en aangenaam te maken, is een bladerdak erg geschikt. Dit geeft beschutting en een betere omlijsting van het plein.
4. Op het plein zijn nu weinig zitgelegenheden en de paar bankjes die er staan, zijn kapot en aan vervanging toe. De bewoners geven vaak aan dat ze behoefte hebben aan meer verschillende plekken en sferen om in te kunnen verblijven. Door verschillende zitelementen te plaatsen kan iedereen zijn plek vinden.
5. Het huidige speelobject staat op een onoverzichtelijke plek en heeft geen samenhang met andere speelplekken. Door het speeltoestel beter in zijn omgeving te plaatsen en de ruimte voor spel uit te breiden en helderder te maken, wordt spelen op het plein aantrekkelijker.
6. De bosschages die op het plein staan, zijn rommelig en creëren donkere onoverzichtelijke hoekjes. Door de vegetatie strakker in te kaderen en overzichtelijker te maken krijgt het plein meer helderheid en wordt de groene sfeer behouden.

Inbedding in de omgeving

In het ontwerp wordt het plein omzoomd door een heldere profilering van de trottoirs. Bij gebrek aan krachtige bebouwingsmassa's die nodig zijn voor een echt plein, is er gekozen voor een voortzetting van de groene sfeer van het plein naar de omliggende straten. De trottoirs zullen zo min mogelijk obstakels in zich hebben zodat een directe relatie met het plein mogelijk is. De nadruk ligt op een eenduidige materialisering van de verharding die evenals de bomensfeer overgaat in het plein (Afbeelding 3.22).

Afbeelding 3.22. Impressie eindontwerp Europaplein; inbedding in de omgeving. (Standplaats 1, afb. 3.21)

De routes over het plein zijn gericht op huidige trottoirs van de omliggende straten. Tevens is er een hiërarchie in deze routing aangebracht waarin een nieuwe 'bomenlaan' over het plein de schakel vormt tussen het Wouter van den Bornplantsoen en de Dorpsstraat. Deze laan scheidt tevens het grote pleindeel van het kleinere deel naast de bibliotheek. De laan en de andere routes over het plein zijn uitsluitend bedoeld voor wandelaars.

De relatie van het bibliotheekgebouw met het plein

De toekomst van de bibliotheek is momenteel onzeker. Daarom houdt het ontwerp mogelijkheden open om het gebouw een hernieuwde relatie met het plein aan te laten gaan. Het huidige kleine pleindeel naast de bibliotheek speelt daarin een belangrijke rol. We stellen voor om het grasveldje dat daar nu al ligt uit te breiden tot een volwaardige speelweide die wellicht in de toekomst nog meer verbondenheid met het gebouw kan krijgen. De speelweide is omzoomd door een beukenhaag die aansluit bij de bestaande hagen langs het Wouter van den Bornplantsoen. De bomenlaan zorgt voor een mooie omlijsting van het gebouw en de ruimtelijke inbedding van het gebouw op het plein (Afbeelding 3.23).

Afbeelding 3.23. Impressie eindontwerp Europaplein; speelweide naast de bibliotheek. (Standplaats 4, afb. 3.21)

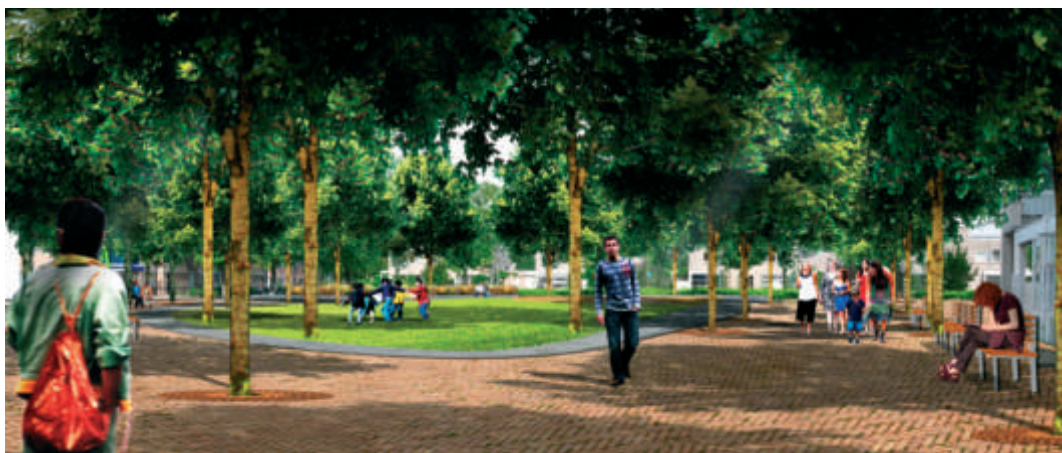
De sferen van de verschillende plekken en de connectie onderling

Het grote pleingedeelte bestaat uit drie plekken of delen met een specifieke functie en een typerende sfeer voor de diverse gebruikers van het plein. Het eerste deel is het grootst en meest zuidelijk gelegen. Het bestaat uit een hellend grasvlak, bedoeld voor spelen en kleinschalige evenementen zoals een rommelmarkt en de Sinterklaasintocht. Tevens is er een mogelijkheid een podium te realiseren om de evenementen een duidelijker plek te geven en om te dienen als speel- en zitgelegenheid. Het tweede deel bestaat uit een verhoogde bloemenhof met daarin het monument. Dit is een rustige, luwe plek en vormt een waardig fundament voor het herdenkingsmonument. Het derde deel kan met een waterobject voornamelijk een speelfunctie gaan vervullen voor de jongere doelgroep. Deze waterpartij is geen vijver, maar een verhoogde watertafel met mogelijk enkele fontein.

Alle delen worden omlijst met een verharde zitrand waarop ook enkele bankjes met rugleuningen kunnen worden gemonteerd. De drie delen vormen open plekken in het bladerdak en worden omzoomd door een kraag van bomen. Daar waar de drie delen samen komen ontstaat een centraal gelegen ontmoetingsplek (Afbeelding 3.24).

Afbeelding 3.24. Impressie eindontwerp Europaplein; verschillende delen gezien vanaf het Wouter van den Bornplantsoen. (Standplaats 3, afb. 3.21)

Afbeelding 3.25. Impressie eindontwerp Europaplein; binnenzijde van de verschillende delen als ontmoetingsplek. (Standplaats 2, afb. 3.21)

De bomenlaan

De laan zorgt enerzijds voor een heldere scheiding tussen de verschillende delen van het plein en bindt deze tegelijk door de continuering van de bomenlaag. Het toevoegen van deze nieuwe 'lijn' op het plein is noodzakelijk geacht gezien het amorfe karakter van het plein, wat vele onprettige en onhandige 'hoekjes' veroorzaakt. Onder de bomen is er ruimte om te zitten en mogelijk zelfs de markt te faciliteren. Daarnaast geeft het de menselijke maat tussen de bibliotheek en de rest van het plein. De laan is uitsluitend voor wandelaars bedoeld.

Het grasveld naast de bibliotheek

De kracht van dit 'rommelhoekje' komt naar voren door de plek zo helder mogelijk te maken en de invulling enigszins vrij voor de bewoners te laten. De huidige beplanting maakt plek voor een heldere beukenhaag die deze plek een kader geeft, zonder dat daar onzichtbare hoekjes in ontstaan. Een speeltoestel of een voetbalveld kan hier zijn plek vinden en maakt dit tot een echte speelweide.

De bijzondere elementen: podium, waterpartij en bloemenhof

De wens om meer te kunnen organiseren op het plein, gaf de doorslag om te zoeken naar een ruimte waar dat kan. Deze plek moet van zichzelf een prettige plek zijn die iets toevoegt aan het plein. Een podium lijkt daarvoor een ideale oplossing, aangezien het zowel een speelplek is als een plek om te zitten of om evenementen te organiseren. Het podium is geïntegreerd in het grasvlak van het grootste hofje. Door de centrale ligging is het vanuit veel plekken te zien en hebben de omwonenden er geen overlast van. Dit multifunctionele object beantwoordt aan de diverse vragen van de diverse doelgroepen van het plein; het is een plek voor kinderen, ouderen en jongeren.

Er heerst een sterk verlangen naar een waterelement dat niet zo smerig wordt en niet lek gaat zoals de huidige waterpartijen. Een stenen waterobject, waar gespeeld kan worden, maar waar men ook op de rand kan zitten, is een passende oplossing. In tegenstelling tot de oude waterpartijen is dit geen vijver maar een watertafel met fontein die doet denken aan het object op de Markt van Wageningen (Afbeelding 3.25).

De bloemenhof wordt een kleurrijke plek met daarin het monument, dat ook als er geen kransen liggen in een mooie rustige omgeving staat. Daarnaast is het heerlijk om op de verhoogde stenen rand te zitten en over het plein uit te kijken.

5.2 Realisatie: het eindontwerp in lagen en fasen

In het ontwerp is rekening gehouden met beperkte financiering voor een mogelijke uitvoering. Daarnaast is het ontwerp flexibel om te reageren op dynamiek zoals veranderende behoeften en functieveranderingen rondom het plein. In deze paragraaf volgt een beschrijving van de verschillende lagen van het eindontwerp en de volgorde van implementatie. In paragraaf 5.3 is een indicatie opgenomen van het kostenplaatje per fase, en een totaal kostenplaatje. Het ontwerp hoeft dus niet ineens uitgevoerd te worden maar kan gespreid gerealiseerd worden zonder dat het ontwerp of de beoogde resultaten/verbeteringen in het geding komen.

Sloopwerkzaamheden

Zoveel mogelijk materiaal van het huidige plein wordt hergebruikt. Echter, de muren zullen volledig verdwijnen, evenals de vijvers. Beide elementen veroorzaken in de huidige situatie onveilige en onprettige situaties. Ook de gerenoveerde vijver is in het ontwerp verwijderd. Vanuit kosten oogpunt zouden de vijvers niet geheel gesloopt hoeven te worden, maar kan wellicht worden volstaan met het 'dichtstraten' hiervan. Bij de plaatsing van de bomen is hier rekening mee gehouden.

Hergebruik

De bestrating kan hergebruikt worden en wellicht met enkele aanpassingen weer dienst doen. Alle bomen blijven staan en zijn opgenomen in het ontwerp. Tevens vormen de huidige beukenhagen onderdeel van het schetsontwerp. De vaste planten en struiken die nu op het plein aanwezig zijn, kunnen hergebruikt worden. Tot slot kunnen de speeltoestellen mogelijk hergebruikt worden voor de speelweide.

Eerste laag: nieuwe groen- en zit-elementen

De uitvoering kan starten met het toevoegen van de 20 nieuwe bomen (platanen). Door deze groot aan te planten wordt met een gering budget meteen een maximaal verschil met de huidige situatie gemaakt. Daarnaast kan de uitbreiding van de speelweide, het aanleggen van het gras en de aanplant van de beukenhagen ook in deze fase plaatsvinden. De omlijsting van de drie delen door middel van zitranden zorgt ervoor dat de contour van de vlakken definitief zichtbaar wordt. Tevens kunnen de zitelementen op deze randen toegevoegd worden.

Tweede laag: bijzondere objecten

De afronding van de realisatie bestaat uit het toevoegen van de duurdere elementen zodat tijd gevonden kan worden om financiering te vinden. Dit zal vooral gelden voor het podium en de waterpartij. Dit zijn de duurste elementen van het ontwerp.

5.2 Realisatie van het eindontwerp: de kosten

Het ontwerp kan gefaseerd worden uitgevoerd en stapsgewijs worden gefinancierd. Het implementeren van het schetsontwerp kan gefaseerd plaatsvinden wat ervoor zorgt dat er ook gefaseerd naar financiering gezocht kan worden. Het ontwerp blijft altijd overeind dankzij het raamwerk van de eerste laag. Mocht het zo zijn dat de laag met extra elementen (podium, waterpartij) niet meteen toegevoegd kan worden, dan zal dat geen afbreuk doen aan de beleving van het nieuwe plein. Tevens maakt de eerste laag al een ongekend verschil met de huidige stenige situatie. Afbeelding 3.26 geeft een illustratie van de kostenraming per fase, opgebouwd uit de verschillende elementen.

basis ingreep			
werkzaamheden	aantal	prijs	totaal
- sloop muren, verwijderen kapotte/oude bankjes, verwijderen bestrating t.p.v. grasveld, dichtstraten vijvers, verleggen van bestrating	320 man-uren	E. 41,65	E. 13.328,-
- aanschaf bomen 'Platanus Acerifolia' (plataan), stam-omtrek 35-40cm	20 st.	E. 425,-	E. 8500,-
- boompeken, drains, boombanden	20 st.	E. 40,25	E. 805,-
- aanplanten, graven plantgaten, transport	32 man-uren	E. 41,65	E. 1332,80
- huur minigraver plus bestuurder (Kuus Boomkwekerij bv)	16 man-uren	E. 51,65	E. 826,40
- omlijsting grasvlakken; betonnen ztranden 200x50x50cm (Etko beton bv)	87,5	E. 385,-	E. 33.687,50
- overige omlijsting bestrating 200x50x20cm	27,5	E. 150,-	E. 4125,-
- plaatsen betonranden en omlijsting, huur minigraver en bestuurder	200 man-uren	E. 51,65	E. 10.330,-
- zit elementen; banken met rugleuning en armleuning, gefundeerd, 200cm lang (Samson Urban elements bv)	15	E. 930,-	E. 13.950,-
- graszoden velden	1500m2	E. 1,50	E. 2250,-
- aanleggen graszoden	100 man-uren	E. 41,65	E. 4165,-
- onvoorziene kosten			E. 10.000,-
			Totaal basis-ingreep (ex BTW) E. 103.299,70

extra elementen			
werkzaamheden	aantal	prijs	totaal
- waterobject (inclusief filters, aansluiting, prefabricatie)	1	E. 200.000,-	E. 200.000,-
- plaatsing object en aansluiten	100 man-uren	E. 51,65	E. 5165,-
- multifunctioneel houten podium, materiaal en pre-fabricatie	1	E. 30.000,-	E. 30.000,-
- plaatsing object	100 man-uren	E. 51,65	E. 5165,-
			Totaal extra elementen (ex BTW) E. 240.330,-

Totaal uitvoeringskosten(ex BTW) E. 343.629,70,-

Afbeelding 3.26. Kostenraming om het eindontwerp uit te voeren. Onderscheid is gemaakt in een basisingreep en het toevoegen van extra elementen.

Literatuur

Dee, C. (2001). Form and fabric in landscape architecture : a visual introduction. Spon Press, London/New York. 214 p.

Gemeente Renkum (2009). Renkum (ver)bindt! Concept-structuurvisie gemeente Renkum. 132 pp.

Van Dale (2005). Groot woordenboek der Nederlandse taal. 14e druk.

Vroom, M.J. (2005) Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur. Uitgeverij Blauwdruk, Wageningen. 423 pp.

Websites

Actueel Hoogtebestand Nederland: www.ahn.nl

WatWasWaar - Historische informatie over elke plek in Nederland: www.watwaswaar.nl

Bijlage 1

De citaten behorend bij Deel 2

- 1 “De gemeente Renkum heeft nu een aantal boompjes geplaatst met bankjes die zo geplaatst zijn, dat je dus nooit in de zon zit. Je hebt bijvoorbeeld tegen de zuidzijde van de bibliotheek altijd de avondzon. Dit is het mooiste hoekje van het plein. Nu kijk je tegen een hele lelijke vieze rare witte muur aan. Die architect heeft volgens mij gewoon de fantasie van een potkachel gehad. Maak daar een mooi laantje voor, desnoods van een soort grindachtige ondergrond. Of van die leempaden waar je 's avonds kunt jeu de boulen of zo. En waar kinderen touwtje kunnen springen.”

“Het is heel aangenaam wonen hier in Renkum, heel groen, fijne buurt hier in de straat. Hierachter op het plein hebben we niet echt veel zicht. Het plein gebruik ik niet zo heel veel. Het plein vind ik een beetje gek, staat een beetje geïsoleerd, en het heeft geen uitstraling van een hart waar van alles te doen is. Het ligt er maar een beetje bij. Het komt ook een beetje door de kleurstelling, het is een beetje somber. Zo'n open vlakte.”

“[Wat voor een gevoel krijg je als je over het plein loopt?] Ik krijg een gevoel van leegheid, afschuw, dat je zoiets kunt neerleggen. En als je kijkt naar andere dorpen zoals Bennekom en Oosterbeek, dat leeft gewoon. En het plein is een beetje het symbool van een grauw dorp. Als er iets georganiseerd wordt dan zie je ook dat er niet veel mensen op af komen.”

“Nee, maar dat is ook echt een malloot geweest. [over de landschapsarchitect die het huidige plein heeft ontworpen] Want anders gebruik je niet deze bouwsteen met dit klimaat. Het heeft een hele poreuze steen. Ze hebben hem nu schoongespoten, maar je had het vorige maand moeten zien. Die muren op het plein waren zwart. En de bibliotheek hebben ze ook al twee keer afgespoten. Ze hebben het weer opnieuw moeten invoegen. Ik denk, zet er een kwast op, en schilder die steen dan.”

“Er is op één of andere onverklaarbare wijze een landschapsarchitect gekomen, die dit [huidige] ontwerp gemaakt heeft, en BAM!!!, dan staat het er. Met een aantal materialen daarin, waarvan we nu zeggen, hoe is dat in vredesnaam nou mogelijk heh!”

“[Over het gebouw waar de bibliotheek in zit] Nou in ieder geval geen architect die gaat voor mooie inpasbare gebouwen. Nee, dit is gewoon maximaliseren van de opbrengst. Jaaa... haha... ik kan me er niks anders bij voorstellen. Men heeft weinig ingeleverd voor maximale opbrengst.”

- 2 “Je kunt hier verder fantastisch wandelen, je kunt de uiterwaarden in, je kunt de bossen in, ik ervaar het nog steeds als mijn achtertuin. En tegelijkertijd hebben we natuurlijk een fantastisch grote tuin. Dus je kinderen hoeven er niet eens uit, maar het is belangrijk dat ze wel ergens echt naar toe kunnen gaan, op avontuur, spelen... Zeker als ze nog wat jonger zijn, dan is het fijn dat het in de buurt van je huis plaatsvindt. Als je dan hier gaat rondkijken, dan zie je veel zeg maar kale veldjes zoals bij het zwembad dat nu wordt volgebouwd. Er zijn wat voetbalkuilen, maar als het regent dan sta je daar in de blubber. Die zijn dus maar een beperkt deel van het jaar te gebruiken, en als je dan kijkt naar dit plein, en de speeltuin erachter, dan hoor je daar echt elke avond kinderen die aan het voetballen zijn. En dan wel op het gras heh. Daar zie je gewoon heel veel kinderen spelen. Echt iedere avond! Het stenen deel wordt daar wat minder voor gebruikt. Dat voelt wat anders.”
- 3 “Het dorpsplein in het midden van Renkum zou eigenlijk de ideale plek zijn voor een markt, maar die is nou eenmaal te klein. En daarvoor is het Europaplein gecreëerd. En een creatie geeft altijd stuiptrekkingen. Dat zie je nu ook heh; er zit een heel groot spanningsveld tussen de winkeliers die daar aan de voorzijde allerlei activiteiten willen doen, en de bewoners er omheen. Vervolgens hebben ze daar nog een speeltuin gemaakt. En daar villa's naast geplaatst. Een normaal mens kan dan al op zijn duimpje natellen dat dat wat spanningsvelden geeft. Want ja, een villawijk en hangjongeren, dat gaat meestal niet echt samen.”
- 4 “Er zijn mensen die er last van hebben, maar ik heb daar niet zo'n last van. Mijn kinderen hebben er ook geen last van. Mijn oudste dochter gaat er ook wel eens hangen, maar niet in zo'n staat dat er last van komt. En als je dubbelglas hebt dan heb je er ook geen last van.”

- 5 “Een gedeelte van de bieb ruimte zou gebruikt kunnen worden voor een stukje horeca. Je zou er een stukje kunnen aanbouwen, dan ontstaat daar een geweldige ruimte natuurlijk voor horeca.”

“Een ijssalon zou het hier ook erg goed doen.”

“Het idee [in één van de ontwerpen die we voorlegden] voor een uitbouw bij de bieb met een stukje horeca vind ik erg ‘charming’.”

“En als er iemand een kroeg wil neerzetten met terrasjes, dan lijkt me dat alleen maar leuk. Je ziet nu met die ijszaak, en Mieters, en ook wel bij de Oude Post, dat er toch aardig wat wandelend en fietsend verkeer langskomt in de zomer. Echt van dat toeristische fietsroutevolk. En misschien hebben we daar inmiddels genoeg horeca voor, daar kan ik me wel iets bij voorstellen. Maar dat soort horeca lijkt mij wel gezellig.”

“Ja hoor. Dat zou ik heel erg leuk vinden dat er een beetje leven in komt. Heeft u de Dorpsstraat wel eens gezien? Oooohhh, afschuwelijk. Even grauw en grijs. Dat is toch niks. Dat nodigt hier niet uit tot winkelen. Het moet open zijn, leuk, een beetje felgekleurd. (.....) Een beetje leven in de brouwerij.”

“En je zou hier – bij de Rabobank bijvoorbeeld – een goede uitbater moeten hebben die een goede kop koffie of thee met een lekker appelgebakje kan serveren.”

“Horeca zit hier in Renkum niet. Ja, nu net eentje dan, maar verder niet. En kun je dan horeca hier op het plein hebben? Ja, een poffertjes- of pannenkoekenrestaurant is hier al wel geopperd. De gemeente wil toch in de toekomst de fabrieken hier weg hebben, en zich meer gaan richten op toerisme. Dan zal je toch wat meer horeca moeten hebben.”

- 6 “Daarnaast ben ik een voorstander van het idee om het plein nog meer open te gooien voor het gebruik van alle evenementen die hier plaatsvinden. Dus dat betekent veel meer opening aan de Rabozijde en de weg gebruiken. Dat creëert toegankelijkheid en openheid.”

“Verder mag het druk worden, dat vind ik geen punt; die gezelligheid en dat er dingen gebeuren. En er mag best een basis zijn voor van alles. En laat dan de uitgangswegen aan de buitenkant zitten en niet hier waar men toch niet weg kan.”

“Ik denk dat je nou eens voor de feiten aan moet lopen door er iets cultureels en loungy neer te gaan zetten. Niet achter de feiten aan. Het dorp biedt al zo weinig op dat gebied.”

“Ja, de speeltuin mag van mij blijven, alsook de markt. En evenementen – van Koninginnedag tot zomerse sportactiviteiten – mogen van mij blijven. Dat soort dingen vind ik prima, vind ik wel gezellig. Daar mag zo'n plein voor dienen.”

“Ja. Je moet wel een plein houden. En de markt naar de Dorpsstraat verhuizen dan? Dat wordt namelijk ook geopperd. Wie wil die marktkraam voor hun deur hebben? Neeeee. Niet voor mijn deur, want anders kan er geen klant meer naar binnen. Een markt hoort toch op een plein? Toch niet in een winkelstraat? En ik ga niet in zo'n winkelstraat staan, dat is mij te duur.”

- 7 “Wat ik zo mooi vind aan zo'n open ruimte waar je kunt voetballen, is dat je, ook als je 6 bent, je er heel gemakkelijk in en uit kunt. Das volgens mij heel belangrijk als je met verschillende leeftijden door mekaar zit. Dat je telkens je eigen veiligheid kunt creëren. Dat zie ik in zo'n kooi wat minder gebeuren. Dus het sociale mechanisme wat zich daar afspeelt zeg maar.”

“En dat sporten vind ik toch wel belangrijk. Een sportplek zou gerealiseerd mogen worden. Ik ben zelf natuurlijk erg sportief geweest in mijn leven. De jeugd beweegt van kleins af aan al niet genoeg. Ze worden naar school gebracht, fietsen doen ze niet meer, lopen al helemaal niet meer. En de ouderen ook hoor, die zouden het liefst zo de Albert Heijn in willen rijden. Het naar beneden lopen naar de parkeergarage is al teveel werk. Dus bewegen is belangrijk, en een bewegingsplein lijkt me dus een leuke optie.”

“Alleen wel dat voetbalveld heh, dat zou ik graag gerealiseerd willen hebben!”

“We hebben het er wel eens over gehad dat je daar 's winters een ijsbaan neerzet. Dat zou wat leven in de brouwerij brengen. En er is ook wel een schaatsclub, en daar kon laatst voor het eerst in jaren weer eens geschaatst worden. Mijn zoon wilde daar toen gaan schaatsen, maar toen werd er gezegd; nee alleen degenen die lid zijn mogen als eerste op het ijs. En 's middags was de pret alweer voorbij.”

- 8 “Weet je wat ik nou niet snap heh! Waarom wordt er zoveel waarde gehecht aan die activiteiten? Waarom maken we er niet gewoon een park van? Want die activiteiten kun je verplaatsen naar de kern van het dorp, daar is plek zat. Maak gewoon een plein met kleine activiteiten voor kinderen, dat er gejeu-debouled kan worden, dat er gevoetbald kan worden, maak gewoon een goal, MAAR, zorg wel dat het hondenvrij blijft. En kinderen, dat is onze toekomst.”

“Ik denk echt dat zo'n pannakooi... jaaaaaaa... ik snap dat dat een idee is, maar ik denk wel dat het juist weer anderen uitnodigt om hier wel te gaan voetballen. Je krijgt er een andere groep mee. En veel meer concurrentie onderling tussen de leeftijden. Want dan is het zo, als de 14-jarige er in zitten, dan komt een 8-jarige er niet meer tussen. Je zit teveel opgesloten. En het geeft volgens mij meer herrie, want dan is het volgens mij alsof elke bal tegen het hek aangaat.”

“Hun willen graag een markt, willen graag de kermis en weet ik wat allemaal, maar dat kan allemaal naar een andere plek in Renkum. En kijk zo'n kermis, die is dan vaak om 22 uur afgesloten en dan is het hier muistil.”

“Ja, men focust in deze designs teveel op de evenementen die een paar keer per jaar worden georganiseerd, terwijl je beter naar de dagelijkse activiteiten zou moeten kijken.”

“Dat plein is eigenlijk een evenementenplein. Maar de markt is erg klein, die kan ook naar de Dorpsstraat worden verplaatst. De kermis zou je ook kunnen verplaatsen. Dus dan kun je het plein een heel andere functie geven. Het nadeel is nu dat het zo'n kale vlakke is. Het is ook niet intiem, het is ook niet intiem te maken. Tenzij je veel bomen gebruikt met bankjes en zo. Je moet wel echt een keuze maken. Als je een evenemententerrein hebt dan moet je daar voor kiezen, maar je hebt die evenementen maar een paar dagen per jaar. Intimiteit is weer een ander thema, je moet geen hybride functie gaan nemen.”

“We hebben zo'n klein ijssalonnetje nu in Renkum, zo iets zou daar ook leuk in zijn.' (.....) 'Ja, je moet zo'n hoek hebben waar je wat te drinken kunt halen, waar de bieb zit, een ijsje, ...”

- 9 “Ja... daar ben ik dus radicaal op tegen. Ik ben tegen de visie om iedere millimeter hier vol te bouwen. En met de drang: geld.”

“En bouw het niet helemaal vol.”

“Waarom zou je hier dat stukje dicht willen bouwen? Maar ik vind dat juist de open stukjes, waar dan ook, het karakter bepalen van een dorp. Want anders krijg je een soort Vinex-wijk, waar hier en daar een kindertoestelletje staat. Het karakter van een dorp is juist dat je open stukken hebt met een landelijk karakter. Aan de ene kant zegt de gemeente; we willen ons toespitsen op recreatie. We willen een papiermuseum, we willen mensen gaan trekken. Maar waar wil je die dan naar toe gaan trekken? Naar een Vinex-wijk? Dus tussen die visie en de werkelijke visie; vind ik een heel groot gat zitten. Die open stukken horen bij ons dorp!”

- 10 “Er is echt geen probleem met het doelmatig benutten van de ruimte. Maar om zomaar in het wilde weg wat huizen te gaan neerzetten, nee.”

“Wat willen we nou met dit plein? En het is goed dat we de woningbouw niet a priori buiten sluiten. Dat vind ik niet irreal.”

“Nou, ja, bebouwing. Kijk als het niet te hoog is heb ik daar niet per se heel veel problemen mee.”

“[over de keuze tussen bebouwen van de plek naast de bieb of bebossen] Dat blinde stukje moet je ook zeker niet gaan bebossen. Dat hebben we ooit al eens gehad. Daar gebeurde namelijk toen ook dingen waarvan je niet wilt dat die daar gebeuren. Ik zou voor dat stukje dus eerder voor een stukje bebouwing gaan kiezen, en desnoods met wat flats erboven. En ook wel wat voor de jeugd. Ja, multifunctioneel.”

11 “En als we bijvoorbeeld geen park kunnen krijgen, bouw het dan maar vol hoor.”

“Ja. Ik zou er geen problemen mee hebben als ze het plein volgooien.”

12 “Ze zouden die ballen [waarmee de auto's worden geweerd] iets opzij kunnen zetten zodat daar auto's kunnen parkeren. We hebben hier twee jaar lang de auto's op het plein laten parkeren, dat was geen probleem. Het was opvallend dat het qua veiligheid eigenlijk hartstikke goed verliep en men heel goed uitkeek waar men reed.”

“En parkeerplaatsen? Dat moet natuurlijk wel, ook al zijn ze lelijk. Als je parkeerplaatsen hier [in de dode hoek] maakt, en het wordt vol, dan moeten mensen automatisch over het plein lopen. Je zou iets moeten verzinnen dat die weg, de Europalaan, niet meer het plein verdeelt. Dat is misschien moeilijk voor te stellen aangezien daar wel verkeer moet langslopen. Als je het heel erg overdrijft, dan zou je er een eenrichtingsweg van moeten maken, en dan moet men er verder omheen rijden. Maar goed...”

“Ja, ik heb vernomen dat ze die verbindingswegen anders willen gaan maken. Dat zou ik heel erg jammer gaan vinden. Dat ze het dan heel erg steriel gaan maken, van ja er mogen geen auto's meer op het plein. Het is ook wel mijn angst dat er met dat voetbal iets gaat gebeuren als die kinderen zo over kunnen lopen. Zet er desnoods drempels of andere snelheidsverlagende maatregelen neer. Maar niet al dat verkeer eruit gooien, dat zou ik jammer vinden. Dat hoort namelijk ook bij het leven. Die auto's enzovoorts.”

“Wat je wel zou kunnen doen, maar dat is heel revolutionair, dat is het plein alleen toegankelijk te maken voor bestemmingsverkeer. Dan kun je met het plein veel meer. Dan kun je meer opties creëren; recreëren, terrasje, voetbal, etc. We hebben niet zoiets in het dorp nu. Ik weet niet of je het voor elkaar kunt krijgen..., maar ik weet dat heel veel ouders niet met hun kinderen naar het speeltoestel toegaan omdat het zo goor is. Dus als je het voor elkaar kunt krijgen om het ook schoon te houden. Dan zou een combinatie tussen de vorige schets en deze best een optie kunnen zijn.”

“Kijk verder ook goed, en dat heb ik al eerder gezegd, naar welke routes mensen afleggen in het dorp. Waar worden de auto's geparkeerd? We hebben wel eens gezegd, verplaats die ballen een stuk naar binnen, zodat er een rij met auto's kan parkeren. Want mensen willen blijkaar parkeren. En als je het deze mensen moeilijker gaat maken, hoe eerder ze in de weg gaan staan. Maar als je ze gewoon de gelegenheid geeft, dan hebben we geen last van mekaar.”

“Verder heb ik al een aantal keer gezegd dat de parkeergelegenheden belangrijk zijn om mee te nemen in het nieuwe plein.”

13 “Ik wil sowieso niet dat er meer activiteiten komen maar juist meer rust. En ik denk dat je op zo'n plein juist helemaal geen auto's moet toelaten. Ik denk dat je alles wat gemotoriseerd is, behalve een scootmobiel, moet weren van het plein. Ik denk daarom dat we gewoon meer terug moeten naar de natuur.”

“Het lijkt mij geen goed idee om auto's op het plein toe te laten. Liever autovrij. (.....) Maar ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat dit geen doorgaande route moet worden. Niet voor auto's, niet voor fietsers, maar alleen voor wandelaars en fietsers, meer niet. Liever geen auto's op het plein omdat ik vind dat het een speel functie heeft. En dat kan niet samen vind ik.”

14 “Ik zie dat de vijvers gelukkig overal verdwenen zijn. Op zich is het blijkaar heel moeilijk om dat allemaal heel schoon te houden. Ik vond dat het elke zomer toch een smerige boel werd. Dan kun je dat maar beter niet hebben als je niet in staat bent om dat te onderhouden.”

15 “En ja, het oog wil ook wat, het plein is natuurlijk een beetje saai. Het is een beetje rondgebazuind dat ik het eigenlijk wel graag een beetje op zou willen leuken met wat planten en bomen. Ik draag graag de volgende boomsoort aan (.....) deze bloeit heel mooi in het voorjaar en in de hetere maanden van de zomer geeft het een heel groot blad af die een mooie schaduw afgeeft.”

“Ik zou het ook op prijs stellen als die kastanjes konden blijven staan. Die zijn nu eindelijk tot wasdom gekomen. En dat we niet meteen met hele kleine rotboompjes hoeven te beginnen. Ik houd wel van een boom, en niet van een stokje met een paar blaadjes eraan. Dit [wat er nu staat] begint na 15 jaar gewoon bomen te worden. Laten we houden wat er wel goed is aan het plein.”

“Laat dit een gezellig bosachtig park/plein zijn.”

“Dan maak je het al zo veel gezelliger. Maar nee, we hebben hier een prikkelheg. Je zou ook kunnen denken aan een laan van knotwilgen in de plaats hiervoor, zodat je een soort pad creëert. Dan maak je het al aantrekkelijker. En dat er dan geen auto's doorheen gaan cruisen, maar dat je hier een loop creëert. Dat het gezellig is, waar je onder de boompjes loopt in de zomer.”

“Nou als je het plein anders wilt inrichten, dus al dat plaveisel eruit. Je moet er een soort park van maken”

- 16 “Daar is heel veel gras gebruikt. Kenmerkend voor het grasgebruik is dat je er van alles mee kunt doen. Dat je dus ook picknickers naast voetballers, badmintonners, ...dat kan allemaal.”

“Wat ik jammer vind van dit plein, en dat heb ik wel vaker tegen mensen gezegd, is dat dit plein niet uitnodigt voor kleine kinderen om er te kunnen spelen. En voetballen, ja, dat is leuker als je dat op het gras kunt doen.”

- 17 “Je moet er geen bos van maken, zo warm is het namelijk niet in Nederland. En je zit hier midden in het bos.”

“Hartstikke mooi allemaal, maar we zitten hier midden op de Veluwe. Je stapt op de fiets en je bent binnen tweehonderd meter al in de bossen. Kijk als je midden in een stad woont, dan is het uiteraard leuk om even naar een park te gaan, maar hier in Renkum zitten we al midden in een park.”

“Wat, komen er hier in de straat dan nog meer bomen, alsjeblieft niet zeg. En kastanjabomen zeer zekers niet. Het is een laan, het is de Europalaan. Daar komen geen kastanjabomen in voor. We hebben nu al veel overlast van de bomen. Veel stof, veel stuifmeel, veel allergie. Rotzooi, het hele jaar door.”

“Ik zou er niet echt een park van maken, maar wel wat plekjes onder de bomen waar je lekker kunt zitten en met elkaar kunt kletsen.”

“Ik vind het daar te klein voor. Ik kan me best voorstellen dat je iets parkachtigs combineert met wat spelen. Maar om het nou een park te noemen, nou ja, het is een heel klein rotstukkie. En we hebben allemaal tuinen en balkons hier. Niemand gaat er, denk ik, zitten. Dus dan krijg je een stukje doods groen. En volgens mij wordt het een grote hondenuitlaatplek. En dat verbied je dan, kan je daar weer over zeuren.”

- 18 “Ik vind zo'n bankje voor de bieb erg leuk, maar dan moeten er wel veel kleuren gebruikt worden.”

“Al is het alleen al om even hallo te zeggen. Je ziet hier verder ook mensen met een rollator, die kunnen niet meer zo goed lopen, en ook niet meer zo ver. Ook voor hen is het heel prettig als er in het dorp ergens een bankje staat waar je even kunt uitrusten, wij zijn hier een verouderend dorp.”

“Ik denk niet dat senioren gaan zitten op zo'n rand. Dat zou ik dan willen meegeven. Kijk waar de senioren gaan zitten: die willen een rugleuning om uit te rusten.”

“En daarnaast zou ik ook graag wat meer zitjes willen.”

- 19 “Kijk ze voetballen hier ook. En echt? voetballen is er niet meer bij. Het is meer van kijken hoe hoog je die bal kunt schoppen. Ik heb ze hier via de regenpijpleidingen naar boven zien klimmen. En dan zeggen ze: ja mevrouw, ik kom mijn bal ophalen. Ze doen het heh, ze doen het. Ze willen die bal hebben. Dus zodra ik nu een bal zie liggen dan schop ik hem terug naar beneden als ik een groep jongens zie staan. Ik zou willen stellen dat je eigenlijk geen hele grote jongens hier moet laten voetballen, van 18 a 20 jaar. Dat je een bepaalde leeftijdsgrens zou kunnen stellen, ik weet niet of dat kan hoor.”

“Heel veel camera's neerzetten en van die dingen die dat geluid maken, die de jongeren wel kunnen horen, maar de ouderen niet. Dat zijn van die piepdingen. De burgemeester wilde hier wel camera's plaatsen, maar de gemeenteraad? weer niet; ja wet van de privacyregelgeving.”

“Je moet ook zorgen – gelet dat er ook ’s avonds jongeren zullen hangen – dat het niet al te uitnodigend is om daar je blikjes of je kauwgom vast te plakken, of je ijsje te dumpen. Dat gebeurt denk ik minder met van die gaasbankjes, hoe lelijk ze ook zijn. Die zijn wel hufferproof. Die ouderen die gaan niet zo snel hangen, die hebben nou net wel een stukje steun nodig om lekker te kunnen gaan zitten.”

“Ik zou hier een rand van bomen voor de bibliotheek neerzetten opdat je daar geen bal meer overheen kunt krijgen, zodat bewoners daarboven ook geen ballen op hun balkon krijgen.”

“Doe maar wat aan die snelheden hier. Maak het maar smaller, maak er maar mooie perken van. En dan zo – met allemaal bochten – dat ze heel langzaam moeten rijden. [tegen jongeren op scooters]”

20 “En wat betreft het monument; ik heb er niets voor of tegen waar dat ding staat, als ie er maar wel staat.”

“Kijk voor mij hoeft dus het monument niet per se te blijven op het plein. Maar voor de oudere Renkumers ligt dit wellicht wat gevoeliger. Deze mensen hebben er daadwerkelijk voor betaald. Maar er zijn nu twee herdenkingsmonumenten in Renkum waarvan er één op het terrein van Parenco staat aangezien daar tijdens de oorlog 23 medewerkers zijn neergeschoten.”

“Nou, dat hoeft van mij nou ook niet zo heel nodig. Kijk, ik ben bij de laatste herdenking geweest [was een jubileumherdenking], en daar kwamen zo'n twee- tot tweehonderdvijftig mensen op af. Dat is niet zo heel veel. Dat is niet zo veel als op de Dam.”

“Ik vind het belangrijk dat het in een open ruimte blijft staan waar veel mensen naar toe kunnen. Het kan niet in een verweghoekie gestopt worden. Ik vind het belangrijk dat het in een ruimte plaats vindt die zich er hier goed voor leent. Het maakt mij dus niet uit dat het specifiek op deze plek moet plaatsvinden. Van mijn part zet je het aan de Rijn, als je er maar makkelijk kunt komen. Hier ligt het wel redelijk centraal.”

[Het oorlogsmonument,] “daar zijn we wel trots op in Renkum.”

21 “Ohh, en die bank zou ik ook zo graag willen behouden heh.”

“Ja precies, die ja. Het zou leuk zijn als je daar iets van zou kunnen maken. Het is echt een leuk ding hoor, ik zou het jammer vinden als die zou verdwijnen.”

“Nou ik vind het gebouw van de Rabobank best wel passen. Het is mooi rond, het is licht, het ligt toch aan het plein, het blijft in de nabijheid van de loop naar de winkels. Iedereen moet boodschappen doen, maar echt niet iedereen hoeft naar een zwembad toe.”

“Ja, als je nou die bieb in dat oude pand van de Rabobank zou neerzetten, dan heb je een hartstikke leuk pand.”

22 “Nee, maar ik vind het wel horen bij een inrichting van een straat. Ik vind dat er van die bakken moeten zijn, want wij lopen nu met een plastic zakje met stront weer helemaal naar huis.”

23 “Die kunnen we toch heel mooi inpakken met een rij bomen?! Doe dat voor de Europalaan en voor het Wouter van den Bornplantsoen, en laat de rest van het plein vrij en open. Ik vind die Italiaanse pleinen vaak te pompeus. Ik ben wat meer voor de Franse pleintjes. Kleine dorpspleintjes. Gezellig, knus. En maak dan tussen die boompjes hier en daar wat bankjes waar mensen kunnen zitten. Let dan bij die bankjes goed op de zon, dat is wel zo handig.”

“Een ander voorbeeld is wat ik laatst hoorde over een plein in Nijmegen waar ook een vijverpartij stond en daar gebeurde van alles, alleen die vijver werd vies. Daarop had de gemeente besloten om de vijver dicht te gooien.” “Een jaar later bleek dus dat er veel meer problemen speelden in die wijk. De vijver is nu weer terug, want er waren jongeren aan het vissen, moeders met kinderen die erom heen liepen, ouderen die er omheen liepen. Het had een hele belangrijke functie voor de leefbaarheid van die omgeving. Daar gebeurde dus heel veel rondom die vijver. En het was onzichtbaar, totdat ie weg was. En daar moet je voor oppassen.”

"Ik was bijvoorbeeld een keer in IJsselstein, dat leek wel nep joh. Een vriend van mij woont daar, en daar heb je van die kleine boompjes, leken wel paddenstoelen. Daar had de architect echt over nagedacht. Echt mooi, echt een mooie wijk was dat daar. Dat kennen jullie hier ook doen man."

- 24 "Luister nou, gooi even zo'n Johan Crujfcourt neer. (.....) Dat is een pannakooi, weet je. In Wageningen zijn die allemaal wel, maar wij hebben die hier niet. In Renkum hebben we der geen één". (.....)
"Maar we moeten niet alleen denken aan wat wij willen, snap je. Er zijn ook heel veel andere mensen. Ook kleinere mensen. Ja daar moeten we gewoon een kindvriendelijk ding voor maken. Net als ze in Wageningen ook hebben. Dat heeft ook gewoon een naam; speeltuin Tuindorp. Dat hebben wij niet in Renkum. Wij hebben een kinderboerderij. Das gewoon een groot grasveld met een paar manke konijn-tjes ofzo. Voor de kinderen heh. In Wageningen staan er 2 speeltuinen ofzo en 3 van die kooien."
- 25 "Ja, bij die visie [de structuurvisie] is inderdaad ook de pleinfunctie ter discussie gesteld, want het suggereert dat het plein het centrum van het dorp is. Maar er zit ook een pleintje in de Dorpsstraat. Dus de winkeliers willen eigenlijk dit plein weg hebben. Dat speelt natuurlijk ook heh. Want zij willen eigenlijk alle activiteiten in het dorp hebben. Maar dat dorpspleintje heeft hoe dan ook geen formaat natuurlijk."
- 26 "In principe zou het plein voor veel meer dingen gebruikt kunnen worden. Ik noem maar even wat: dat skateplein, dat skategedeelte hebben ze helemaal buiten het dorp onder een viaduct gezet."

"De winkeliers willen eigenlijk dat alle evenementen daar [in de winkelstraat] plaatsvinden, maar voor grotere evenementen heb je toch dit plein nodig. En de carnaval..."

"Als we willen voetballen, dan moet dat nu dus op een veld, en ja, dat mag niet altijd. Het is beter als we gewoon een kooitje hebben met een leuk grasveld, enzo. Bij de voetbalvereniging worden we altijd weggestuurd. (.....) Ja, dat grasveldje op het Europaplein, daar moet je een kooi in maken. Dan kan je daar voetballen, snap je. En dan kan je dat gras als ondergrond houden. Of kunstgras"
- 27 "Nou ze gaan vooral niet met elkaar om. Wij gaan ook vooral met import om. Wij zijn hier ook alleen komen wonen vanwege dit prachtige huis en omdat de huizenprijzen relatief lager liggen. Je zit hier verder lekker dicht bij de snelweg, je kunt zo naar de uiterwaarden." "JUSTUM! ZEKER!" [klinkt het eensgezind, als antwoord op de vraag of ze zichzelf als echte Renkummers zien. Een echte Renkummer is ..]: "Gewoon, getogen hier, gewoon niet meer wegwillen..."
- 28 "De politiek denkt er voor het grootste gedeelte ook zo over en zal dus niet gaan voor zomaar bebouwingen. Mochten ze dat toch willen gaan doen, dan zal de Renkummer in verzet komen. De echte Renkummer staat voor het behoud van de openheid en van het plein."
- 29 "[en de mensen die hier aan het plein wonen, zijn dat dan ook echte Renkummers?] Oeei, weet je dat ik dat nog steeds niet weet! Ik houd me er ook helemaal niet mee bezig. Er is niet echt een samenhangend gevoel. En maar mopperen. Niks is goed."

"Een beetje timide. Een beetje met het hoofd naar beneden. Je niet aan durven te kijken. Beetje angstig, ik weet het ook niet, ik weet niet wat het precies is. Als je bijvoorbeeld in Wageningen komt, en je komt elkaar tegen, dan begroet je mekaar. Als je iemand hier op een leeg plein tegenkomt, dan is het net of je in een hele druk stad loopt, dan groeten ze je niet eens."

"Ja we hebben leuke burens, het hele wijkje is ook een soort van eenheid. We hebben twee keer per jaar wat activiteiten. Dus je kent elkaar wel redelijk. Maar een aantal van de mensen die bijvoorbeeld in de Europalaan wonen [en praktisch 20 meter verderop] daar weet ik absoluut niet van wie dat zijn. Verder wonen we vlakbij de kern en zit je vlakbij de winkels. Je hebt echt een grote groep autochtone Renkummers waarvan ik moet zeggen dat ik die niet echt ken."
- 30 "Ja dat is toch wel de kermis. Dat heeft best wel een impact gehad. Toen werd er hier een vete uitgevochten tussen twee groepen. Ik stond hier in de winkel, en ik zat eerste rang. Ze gingen mekaar met bierflessen achterop. Kapotgeslagen, ze zouden elkaar zo de keel doorsnijden. Het was vrij heftig."

“Ja, dat weet ik niet precies, maar je kunt je wel indenken dat het een heel leuk kat- en muisspelletje is. Je kunt daar op 5, 6, tot 7 verschillende manieren wegwezen. Dat is natuurlijk heel leuk als je aan de ene hoek een politieauto aan ziet komen en je kunt via drie andere wegen het hazenpad kiezen. Dan krijg je een heel leuk spelletje. Dat is misschien ook wel wat ze willen. Maar ja, ik zie dit wel als een negatief imago van het plein. Het geeft wat rommel en hier en daar wat graffiti. Want zelfs op het oorlogsmonument hebben ze graffiti gespoten.”

- 31 “Voor jongeren tussen de 13 en de 18 jaar is er in Renkum onvoldoende te doen. Mijn oudste zoon is pas vanaf zijn 18de uitgegaan, en hij vindt het gewoon gezellig om met een groepje jongeren ergens te staan. Ze hebben nog geen geld, en ze mogen de kroeg nog niet in.”

“Maar kijk, de gemeente gaat met die probleemjongeren in gesprek. En die vragen dan: Wat willen jullie? Maar die jongeren zoals [naam van een jongere], ja hij is een keer bij een bespreking geweest, maar je hebt ook heel veel jongeren die heel veel sporten. Maar als je niet van sporten houdt of je kunt het niet betalen, dan heb je een probleem. Sporten is gewoon best duur in de gemeente Renkum. En er is verder niet echt iets cultureels.”

“Nou jaaaa, dat slaat na zo'n Koninginnedag nog wel eens om. Er is blijkbaar, en dat begrijp ik niet zo goed, een groep jonge mensen die niet goed weten wat ze moeten doen 's avonds. En dan in groepen elkaar op gaan zitten ruien.”

- 32 “Als daar zitjes komen weet ik zeker dat de jeugd daar erg veel gebruik van zal gaan maken. Dan zit ik toch weer een beetje met de mensen die daar boven wonen.”

“We moeten natuurlijk wel een beetje uitkijken dat we straks niet weer last krijgen van de hangjeugd. Dat je dat dus niet initieert door het organiseren van activiteiten. Als je 's avonds hier wat open hebt, dan heb je ongetwijfeld hier de jeugd van Renkum. Dat is mijn hele leven al zo. Er zijn zo veel cafeetjes en restaurantjes geweest hier in het dorp, maar dan is het weer een keer heisa, en dan is het schluss. Enorme overlast.”

- 33 [ook hangjongeren zelf onderstrepen het meervoudige gedrag]

... ‘Toen kwam er een oud vrouwtje aan. Die was der hond kwijt. Ik zei tegen haar: doe nou maar rustig, wat is er aan de hand dan? Jaaaaa, mijn hond, en ze begon helemaal te trillen. Ik denk dat ze een jaar of 80 was. Maak je niet druk, ik pak die brommer. Ze had die hond ook nog geleend. Ik zeg, dan zoek ik hem. Ja ik vond hem, ja bij een patatzaak. Maar toevallig had iemand het gezien, dat die jongeren die altijd lastig waren daar, die gingen die oude vrouw helpen. En die zegt, weet je wat; heb je die hond terug? Ja, die jongeren hebben dat gedaan. Hup, de krant erbij. Wij op de foto met die hond, en die vrouw erbij. De jongeren gaan goed om met de buurt stond er in die krant. Later hebben we een tijdje gewoon elke dag die hond uitgelaten. Dat hoefde die vrouw het zelf niet meer te doen.’ Bruce spreekt vol trots over het voorval met de vrouw en de hond. Die vrouw zag volgens hem hoe ze echt waren ‘Hoe wij ook anders kunnen zijn’.

“Mensen denken heel slecht over ons, terwijl als ze ons kennen, dan is het van hey... best wel toffe mensen.”

- 34 “Het hoekje naast de bieb heeft veel meer sociale controle nodig, omdat daar de jeugd gaat hangen. Ik heb niets tegen de jeugd hoor op dat plein. Het is ook echt een ontmoetingsplek. En als er niks vernield wordt, is er geen probleem. Veel mensen vinden dat ze weggestuurd moeten worden, maar waar moeten ze dan naar toe?”

“Ja, op een mooie zomerse avond zeker wel ja. Maar ik moet zeggen dat als ze niet die radio aanzetten en gewoon daar op het bankje zitten en wat drinken, dan heb ik daar geen moeite mee hoor.”

- 35 “En ze [een mevrouw in het dorp] zei ook dat het aanpassen van het monument echt typisch Renkums is. Er wordt helemaal geen rekening gehouden met wat er in Renkum moet gebeuren. Er is altijd al een strijd geweest tussen Renkum en Oosterbeek. Dit wordt toch een beetje als een buitengebied gezien. Er is hier in Renkum een soort gelatenheid richting de gemeente.”

“De structuurvisie! Ha, nou dat blijft nog wel even vaag hoor. Er zijn wel een aantal informatiebijeenkomsten geweest, er zijn wat burgers bij betrokken geweest. Die hebben kunnen schieten op de inrichting zeg maar. Dat is een boekwerkje geworden wat ze de structuurvisie hebben genoemd, maar in wezen moeten daar nog keuzes in gemaakt worden. Ze zijn er hier twee jaar geleden heel actief mee begonnen, maar volgens mij is het al bijna dood.”

“Buurtbewoners, de plaatselijke politiek. En ja, de verkiezingen zaten er toen geloof ik aan te komen. Dan moet je natuurlijk je gezicht laten zien. Deze raadsleden wonen zelf trouwens ook in Renkum.”

“En zo gauw dat ze gekozen zijn dan staan ze tegenover je. In plaats van naast je. Waarom dat nou is, ik heb geen idee.”

“Nou.....kijk de gemeente is gewoon per definitie een bureaucratische instelling. Je hebt aan de ene kant de raad en aan de andere kant het ambtelijk apparaat. En dat communiceert niet altijd even optimaal. Dus als het ambtelijk apparaat iets in de planning heeft staan – en dat bleek achteraf ook zo met werkvoorraad en geld dat uitgegeven moest worden – dan kan dat best wel eens een heel los proces zijn van wat er in de gemeenteraad gebeurt. Die ambtenaren handelen gewoon vrij autonoom. En dat zou niet moeten mogen.”

“Iedereen vindt het krankjorum dat dit zo gebeurt. Je kunt je ook afvragen of zo’n betonnen bak nou datgene is waar we op zitten te wachten. En dan het ene stuk van de vijver niet en dan het andere stuk van de vijver wel. Op een manier waarvan ik denk, ja?! Hij loopt nog steeds leeg. Dus op die manier is het ook een soort van een lachertje ofzo. Langzamerhand worden er ook een beetje grappen over gemaakt.

“[Zo’n inzet van een burgerinitiatief, denk je dat het zin heeft?] Ja ik hoop het wel. Maar ja, dan moet je de gemeente wel meekrijgen. (.....) Der is nu een ander bewind. En bestuurders zijn niet de meest flexibele personen.”

“Nou ja, dan moeten we als burger maar iets gaan bedenken om die gemeenteraad eens wakker te schudden. Het kan namelijk toch niet zijn dat wij als bewoners geen instemming hebben op wat er hier komt?! Wij betalen er ook voor!”

“Gemeentebelasting, dat is 800 tot 900 euro per jaar. Bijvoorbeeld zo’n opknapbeurt van het monument, dat moet uit een pot worden betaald, en die komt uit de gemeentebelastingen. NEEM IK AAN! Stel je nou even voor – om een vergelijking te trekken – dat ik een auto koop met een groene kleur. En dat ze me dan opbellen en zeggen, sorry mevrouw, het wordt een rode. Ja, dan heb ik toch helemaal geen inspraak?! Maar ik betaal er wel voor. En daar baal ik van.”

“[Ben je wel eens bij een inspraakavond geweest?] Ja, 1 keer. Dat ging over de bomen hier in de straat. Die hele hoge bomen. Er was een storm geweest, en toen was er 1 boom helemaal scheef gaan staan. Toen is er een bewoner geweest die er voor vreesde dat die boom op zijn huis zou vallen. De gemeente heeft toen een onderzoek gedaan – zeiden ze – en de conclusie was dat alle bomen in de hele straat gekapt moesten worden, omdat ze ziek waren. Een groot aantal mensen was tijdens de inspraak erop tegen. En een aantal voor, namelijk degenen die het gevaar voelden. Toen zei de gemeente, we gaan nog een onderzoek doen. En wat bleek nou, de bomen die voor de mensen stonden die tegen de kap waren, die bleken gewoon gezond, en de bomen die voor de huizen stonden van de mensen die voor de kap waren, die waren ziek. Wat een toeval. Echt een prachtig compromis. Ook al vond ik het wel erg jammer dat een aantal van die grote bomen weggingen. Het was dus een beetje de kool en de geit sparen. Geen echte keuze maken zeg maar, want dat durven ze niet aan.”

“Ik denk ook dat de gemeente de plannen zo in de spreekwoordelijke la gaat stoppen, en dat de plannen gewoon volgens de wensen van de gemeente zullen worden verwerkt. Er zal dan weinig veranderen aangezien er een hoop zaken op het plein worden georganiseerd zoals de markt. De werkgroep wordt denk ik ook niet echt serieus genomen door de gemeente.”

- 36 “Ja, maar dat was het vroeger niet. Het is later wel helemaal uitgegroeid tot het centrum. Dit is allemaal nieuwbouw als je beseft dat Renkum tijdens de oorlog helemaal platgebombardeerd is. Alleen de kerk is bewaard gebleven.”

“Nou kijk, deze woningen zijn tegelijkertijd met het plein gekomen. Dat is eigenlijk een groot project geweest met een aannemer. Toen is ook het plein en de bieb gebouwd. De Rabobank stond er al veel langer.”

“Ze hebben dat monument toen daar neergezet, en had ik ook zo iets van...ja waarom? Ook hebben ze dat speeltoestel laten zakken. Want anders stond het in het zicht van het monument. Maar ja, dat is jeugd, daar speelt de toekomst, waarom mag je dat niet zien? En dat monument is er voor twee dagen, en dat gaat dus ten koste van het overige op het plein.”

- 37 “Er werden na een tijdje kapotte bierflesjes gevonden in de vijver van het monument, spuitjes in de zandbak, glas allemaal in de zandbak waar kinderen zich aan bezeren. Ik had na een tijdje zelfs de EHBO kisten in de gang klaar staan. Vroeger hadden we best veel Turkse families, en dat was best gezellig. Dan zaten ze lekker met elkaar te keuvelen, en dan dacht ik; ja dat kan zo wel heh, is toch wel erg leuk. Maar ja die worden ouder en die wijk waar zij veel woonden die is nou net gesloopt. We hebben zo veel plezier van die mensen hier gehad. Die brachten totaal geen last met zich mee, wel een prachtige cultuur. Ze waren ontzettend vriendelijk. En ze werkten hard, heel hard. Ze deden eigenlijk alle klusjes in de papierfabriek. En inmiddels hebben ze zich natuurlijk aangepast. Ze zijn zo leuk gekleed. En we hebben hier nog een Turks winkeltje. Nou, dat is fantastisch gewoon.”

“Ja de verloedering van het plein is een aanleiding geweest voor het initiatief van de werkgroep. En daar komt de overlast van twee jaar terug bovenop. Maar dit komt ook door hoe de gemeente Renkum het hier aanpakt. Met name de politie, hoe die daar mee omgaat.”

“Ik kan me wel die actie herinneren die ze toen gedaan hebben voor die extra boompjes, en dat is ze ook gelukt. Ik heb toen wel gedacht, wat jammer dat het kastanjes zijn. Want daar heb je altijd zo'n troep van. Enfin, een aantal mensen hier in de buurt hebben bij de gemeente toen aangekaart dat er meer groen moest komen op het plein, want dat was er toen nog helemaal niet. Toen hebben we zo'n 4 tot 5 kastanjeboompjes gekregen. En aan de overkant zo'n plantsoentje. Dus met deze ontwikkeling was ik wel blij, want nu mag ik tegen groen aan kijken en in de winter kijk ik aan tegen al die verlichting achter de ramen [van de winkels].”

- 38 “Nou ja, het was meer een weiland ja. Je had hier zeg maar een aardappelput zitten. Dit was gewoon boerenland voorheen. Dat je er nu een leuk parkje van maakt, daar kan ik wel iets bij voorstellen.”

“Nou daar is nooit echt sprake van geweest dat zoiets kon. Je had vroeger geen inspraak. Je vond er wel wat van, net als nu met het monument dat ze aan het opknappen waren. Ik heb aan die mensen die het laatst maakten ook gevraagd: is dit blijvend? Ja mevrouw. Nu zei ik dan, ik hoop dat we er meer plezier van beleven dan van de vorige. Maar ik vond het wel heel erg netjes hoor. Ze hebben het heel erg netjes gedaan. Ik was er erg blij mee. Want het is toch wel een heel vertrouwd beeld. Wat ik wel heel erg vind, is dat die andere vijvers er niet meer zijn, want dat geluid hoor ik niet meer.”

“Ik zal even direct zijn, even heel denigrerend, maar dat soort mensen. Daar kun je tegen praten, daar kun je heel vriendelijk tegen zijn, maar het enige wat je kunt krijgen is 1. Een grote bek, en als je niet op past, 2. Wordt je ook nog in elkaar getrapt. Ooit kwam er zo'n gastje aan met zijn auto. En die reedt hier zo'n 65 km/h terwijl je hier maar 30 mag. En die leunde op de rem, en op de toeter, en pok pok pok...ja verder zal ik niet alles herhalen wat ie allemaal had te zeggen... en hij wilde nog rechts inhalen ook. Hij moest er langs. En ik kon nog net op tijd op de rem staan. En hij trekt zo'n scheur open. Hij had zo'n grote bek. Ik zeg, je moet gewoon je mond dichthouden. Als je nu niet ophoudt, dan ga ik de politie bellen, want ik voel me nu aangevallen. “JA, DIT EN DAT, EN ZUS EN ZO...” Die mensen moet je dus gewoon lekker in hun eigen waarde laten, niet mee bemoeien en dan gaat het goed.”... [maar] “Wij liggen hier 's nachts wakker van dat gerace hier op dat plein”.

Bijlage 2

Voorbeelden van flyers

De laatste puzzelstukjes voor het Europaplein!

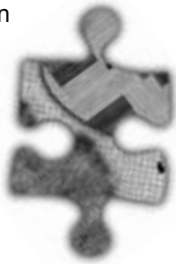
Wilt u aangeven welke schets uw voorkeur heeft voor het Europaplein? Kom dan naar de inloopavond op 17 juni 2010!

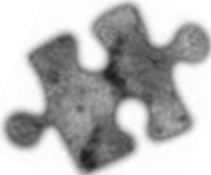

De werkgroep "Europaplein" (ontstaan uit het Dorpsplatform Renkum - Heelsum) heeft in samenwerking met de Wetenschapswinkel van de Wageningen UR 4 schetsen gemaakt. Ook is onderzoek gedaan naar de beleving van het plein. Om te weten wat Renkummers, (kinderen, jeugd en volwassenen) de sterke en zwakke punten vinden in de schetsen en om informatie te geven over de resultaten van het onderzoek en de voortgang, organiseert de werkgroep een inloopavond in de bibliotheek op donderdag 17 juni aanstaande vanaf 20.00 uur tot 21.30 uur. U kunt binnenlopen zonder u vooraf aan te melden.

"Het Europaplein springlevend"

De schetsen
De landschapsarchitecten Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen hebben 4 verschillende schetsen gemaakt voor een levendig Europaplein. Zij zijn samen met de wetenschapswinkel van de Wageningen UR aan de slag gegaan met alle ideeën, die inwoners van Renkum op 27 januari jl. in de bibliotheek hebben gegeven. De architecten lichten hun vier ontwerpen toe en beantwoorden vragen. Inwoners kunnen sterke en zwakke punten in de schetsen aangeven. En natuurlijk kunt u aangeven welke schets uw voorkeur heeft.

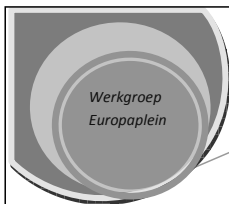

Onderzoek
In mei is vanuit de Wetenschapswinkel Wageningen UR onderzoek gedaan naar de beleving van burgers van Renkum ten aanzien van het plein. Er zijn heel wat interviews gehouden. Martijn Duineveld van de Wetenschapswinkel presenteert de eerste uitkomsten en highlights van het onderzoek.

Komt allen op 17 juni en laat uw stem horen!

Namens de werkgroep "Europaplein"; Jessica Tonneyck, Anneke Sterk, José Steenvoorden, Ineke van Dongen, Guus Ambrosius, Chris Jongboer.

Persbericht, Renkum 3 juli 2010

Bomen- en Hofjesplein favoriet bij Renkummers

Renkummers willen een Europaplein met bomen, gras en ruimte voor diverse activiteiten. Dat bleek op 17 juni jl. toen inwoners van Renkum hun oordeel gaven over vier schetsen voor een nieuw Europaplein. De landschapsarchitecten in opleiding, Kersten en Noordhuizen werken nu verder aan een definitief groen ontwerp dat in september nogmaals aan de burgers wordt voorgelegd en daarna aan de gemeente Renkum wordt aangeboden.

Een groen plein

Ondanks het WK-voetbal en het warme weer werd de bijeenkomst in de bibliotheek goed bezocht. Alle aanwezigen spraken hun voorkeur uit voor een overwegend groen plein. Bijna 75% van de ruim 40 stemmen ging uit naar het Bomenplein en het Hofjesplein of een combinatie daarvan. In het algemeen kan worden gesteld dat men graag meer bomen op het plein ziet en dat men ruimte wil overhouden voor activiteiten voor jong en oud. Alleen maar bomen vinden inwoners te veel van het goede; de ruimte moet wel luchtig blijven. Het Europaplein moet goed in verbinding staan met zijn omgeving en een aangename en levendige ontmoetingsplek zijn in het dorp. Veel mensen zien een plein voor zich met een Franse Mediterrane sfeer waar het met warm en koud weer goed toeven is.

De schetsen

De getoonde schetsen gaven vier verschillende inrichtingen van het plein op hoofdlijnen te zien. Er was nog geen sprake van een gedetailleerde invulling. Uit de reacties van veel Renkummers bleek dat zij dit wel hadden verwacht. Zij hebben hun specifieke wensen daarom nogmaals op de beoordelingsformulieren geschreven. Veel goede zitjes, speelruimte met speeltoestellen, bomen langs de rand van het plein, een waterpartij en ruimte voor de markt horen volgens hen op het plein. Meer parkeerplaatsen aan de Europalaan voor de ondernemers werd door enkelen gemist. Bebouwing en een pannakooi werden in grote meerderheid afgewezen.

Het vervolg

Kersten en Noordhuizen werken in de zomerperiode een definitief ontwerp uit, waarin bomen en groen de boventoon voeren en de gevraagde details worden ingevuld. De Wetenschapswinkel van Wageningen UR werkt het onderzoek naar de beleving van het plein verder uit. Tussen midden en eind september zullen de resultaten opnieuw aan de inwoners worden voorgelegd, waarna de werkgroep het ontwerp en het rapport aan de gemeente zal aanbieden. Werkgroep en gemeente zijn met elkaar in overleg om te bekijken hoe het verdere proces van uitwerking kan worden vormgegeven. Wethouder Weeda gaf in een gesprek met de werkgroep aan positief te staan tegenover de plannen. Zij stelt hierbij wel duidelijk dat er binnen de gemeentelijke begroting nu geen geld is voor de herinrichting van het plein. De werkgroep gaat ook met dit gegeven verder aan de slag (op zoek naar geld dus).

De Werkgroep Europaplein

De Werkgroep Europaplein, die uit een aantal omwonenden en ondernemers bestaat, is ontstaan na een bijeenkomst van het Dorpsplatform waar over de leefbaarheid van het plein en het herdenkingsmonument werd gesproken. De werkgroep houdt zich sinds september 2009 actief bezig met de ontwikkeling van een alternatief plan voor het verwaarloosde plein. De werkgroep krijgt daarbij hulp van de Wetenschapswinkel van Wageningen UR en Inge Kersten en Jorrit Noordhuizen, twee studenten die hun studie landschapsarchitectuur aan Wageningen Universiteit bijna hebben afgerond.

- einde persbericht -

Noot voor de redactie

Meer informatie: *Werkgroep Europaplein*, Jess Tonneyck, telefoon 0317 317214 of 06 13980116.

Foto: zie bijlage JPEG bestand **FOTO MET SCHETSEN BOMENPLEIN EN HOFJESPLEIN**

Werkgroep
Europaplein

Proeven aan een groen Europaplein

Wilt u zien hoe uw ideeën zijn verwerkt in het eindontwerp voor een vernieuwd Europaplein? Kom dan op **dinsdag 7 december 2010 om 19.30 uur** naar de **bibliotheek van Renkum**. Daar presenteren de landschapsarchitecten Kersten en Noordhuizen het eindresultaat.

Van schets naar eindontwerp!

Het eindontwerp en onderzoek

Renkummers willen een groen Europaplein met bomen en gras en ruimte voor diverse activiteiten. Dat kwam uit de avond die de *Werkgroep Europaplein* medio juni organiseerde om de 4 schetsen te laten zien, die Noordhuizen en Kersten hadden gemaakt. Ook toen gaf u weer een hoop ideeën en tips. Hiermee zijn zij aan de slag gegaan en hebben één eindontwerp gemaakt. Kersten en Noordhuizen lichten hun groene ontwerp toe.

Ook het onderzoek naar de beleving van het plein is afgerond. Op een latere datum overhandigen de werkgroep Europaplein en de Wetenschapswinkel van de Wageningen UR het ontwerp en de resultaten van het onderzoek aan de wethouder van o.a. ruimtelijke ordening en ruimtelijke projecten, mevrouw H.J. Weeda.

Komt allen op 7 december 19.30 uur! Aanmelden niet nodig.

Wetenschapswinkel Wageningen UR

Wetenschapswinkel Wageningen UR

De Wetenschapswinkel is een onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Allerlei maatschappelijke organisaties, actiegroepen of verenigingen kunnen hier terecht met een vraag of probleem op het werkkterrein van Wageningen UR.

Wetenschapswinkel Wageningen UR

Postbus 9101
6700 HB Wageningen
tel. (0317) 48 39 08
e-mail: wetenschapswinkel@wur.nl
www.wetenschapswinkel.wur.nl

25 jaar

science for society